MASTER
NEGATIVE
NO. 92-81108-4

AUTHOR:

GOTTING, FRIEDRICH

TITLE:

DE FLAVIO CAPRO CONSENTII FONTE...

PLACE:

REGIMONTI...

DATE:

1899

Master Negative #

92-81108-4

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
PRESERVATION DEPARTMENT

BIBLIOGRAPHIC MICROFORM TARGET

Original Material as Filmed - Existing Bibliographic Record

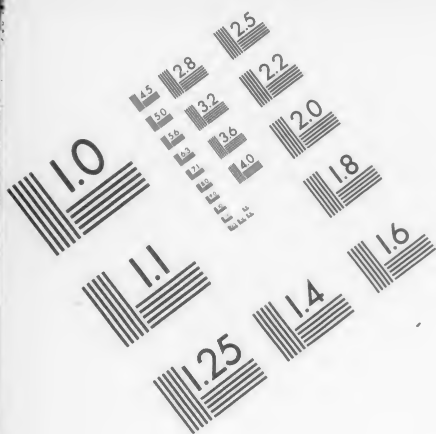
Götting, Friedrich, 1875-
De Flavio Capro Consentii fonte... quam...publice defendet auctor Fridericus Goetting ... adversariorum partes suscipient: Gustavus Thurau...Gustavus Wiemer. Regimonti Borussorum, ex officina Hartungiana, 1899.
98 p, 21 cm.

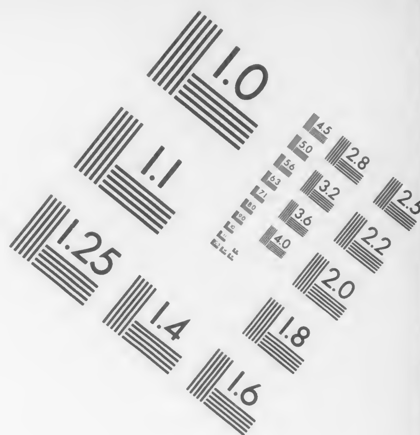
Thesis. Königsberg.

Restrictions on Use:

TECHNICAL MICROFORM DATA

FILM SIZE: 35 REDUCTION RATIO: 11x
IMAGE PLACEMENT: IA (IIA) IB IIB
DATE FILMED: 2-23-93 INITIALS Susan
FILMED BY: RESEARCH PUBLICATIONS, INC WOODBRIDGE, CT

AIIM

Association for Information and Image Management

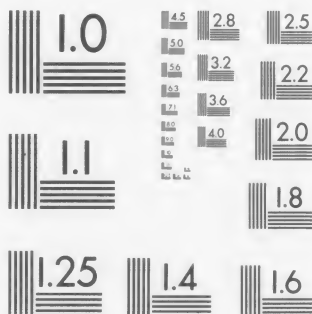
1100 Wayne Avenue, Suite 1100
Silver Spring, Maryland 20910

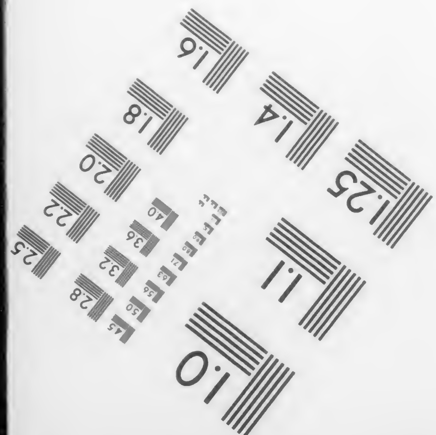
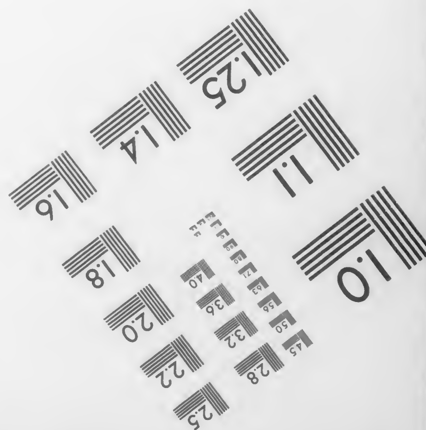
301/587-8202

Centimeter

Inches

MANUFACTURED TO AIIM STANDARDS
BY APPLIED IMAGE, INC.

Nr. 106.

DE FLAVIO CAPRO CONSENTII FONTE.

DISSERTATIO INAUGURALIS PHILOLOGA

QUAM

CONSENSU ET AUCTORITATE

AMPLISSIMI PHILOSOPHORUM ORDINIS

IN

ALMA LITTERARUM UNIVERSITATE ALBERTINA REGIMONTANA

AD

SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES

RITE CAPESSENDOS

DIE I. MENSIS AUG. A. MDCCCXCIX HORA X

UNA CUM SENTENTIIS CONTROVERSIS ADIECTIS PUBLICE DEFENDET

AUCTOR

FRIDERICUS GOETTING

REGIMONTANUS.

ADVERSARIORUM PARTES SUSCIPIENT:

GUSTAVUS THURAU, DR. PHIL.

GUSTAVUS WIEMER, SEM. PHIL. SOD.

REGIMONTI BORUSSORUM MDCCCXCIX.

EX OFFICINA HARTUNGIANA.

LUDOVICO JEEP

Praeceptori Carissimo

Sacrum.

Quamquam Romani et in aliis litteris a Graecorum auctoritate pendebant et in grammatica ipsi per se perpauca proficiebant, tamen ex libris grammaticorum latinorum ad augendam antiquitatis scientiam summos fructus percipi non est negandum. Quorum in numero Consentius artigraphus[1]), qui quinto fere saeculo in Gallia exstitit[2]), locum suo iure tuetur; nam in huius arte vetustissimae doctrinae nucleos latere iam pridem a Birtio[3]) perspectum est, qui ex secundo artis libro, ubi de barbarismis et metaplasmis agitur, vestigia Palaemoniana eruit. Similiter autem in capite, quod est de nomine et verbo, Consentium optimorum grammaticorum scrinia despoliasse in hac dissertatione legentibus me probaturum esse spero.

1) cf. Keil 'Grammatici latini' vol. V p. 329 sqq. Cramer-Buttmann 'ars Consentii v. c. de barbarismis et metaplasmis nunc primum e veteri codice in lucem protracta.' Berolini 1817.

2) cf. Lachmann in Terentianum Maurum p. XIII Berol. (1836). [cf. autem Werth 'de Terentiani sermone et aetate' Fleckeiseni annal. phil. Suppl. XXIII (1897) p. 291 sqq.]. — Osann symbola ad hist. litt. II p. 344 sqq. — Brambach 'Neugestaltung der latein. Orthogr.' p. 216. — Seelmann 'Aussprache des Latein,' Heilbronn (1885) p. 193. — L. Jeep 'Zur Geschichte der Lehre von den Redeteilen bei den latein. Grammatikern'. Lips. (1893.) p. 68—73. — Cramer-Buttmann l. l. p. 1 adn. 1. — Keil l. l. p. 333 sqq. — Teuffel hist. litt. rom.^{5} § 472. 3.

3) mus. Rhen. XXXIV N. F. (1879) p. 21 sqq. 'Über die Vokalverbindung eu im Lateinischen.'

Atque primo obtutu apparet artigraphum imprimis cum arte majore Donati (Gr. l. K. IV p. 367 sqq.), cuius quidem nomen nusquam commemoravit, artissimo vinculo coniunctum esse, cum consensus, qui inter duos illos grammaticos exstat, non modo ad ordinem ac dispositionem singularum partium, sed etiam ad verba ipsa pertineat. Quam similitudinem non casui attribui posse iam Keil l. l. p. 335 intellexit, qui multa, quae inter se concinere pro certo habuit, paginarum versuumque numeris in margine editionis adscriptis non satis diligenter contulit; attamen singula accuratius circumscribere omniaque, quae desiderantur, addere et longum est et a re proposita abhorret. Nullo autem modo cum Keilio convenio, qui fieri posse putavit, ut 'antiquior auctor a Donato expressus Consentio ante oculos fuerit',[1]) sed hunc Donati ipsius vestigia pressisse Jeepio l. l. p. 69 praeeunte contendo. Infaustus iste fons communis, ad quem Keil persaepe confugit, — rationem, quae inter Charisium Diomedemque et inter Diomedem Donatumque intercedit, breviter attingo,[2]) — deliquescat necesse est, quia Consentius nonnumquam contra Donati praecepta disertis verbis pugnavit,[3]) ita

1) Keilio assensi sunt Teuffel l l. et Froehde 'Probi de nomine libellum Plinii Secundi doctrinam continere demonstratur' Fleckeis. ann. phil. Suppl. XIX (1893) p. 201.

2) Diomedi et Donatum et Charisium in manibus fuisse Jeep 'Redeteile' p. 56 sqq. demonstravit. (Cf. mus. Rhen. XLIV N. F. (1889) p. 51 et LI (1896) p. 401 sqq. —) Jeepio applausit J. W. Beck 'C. Plinii Secundi librorum dubii sermonis VIII reliquiae' Lips. (1894) p. XXI.

cf. Karbaum 'de origine exemplorum, quae ex Ciceronis scriptis a Charisio, Diomede, Arusiano Messio, Prisciano Caesariensi, aliis grammaticis latinis allata sunt'. Progr. Wernigerode (1889) p. 2.

3) cf. de duali numero: Don. Gr.l. K. IV p. 376. 22 sqq. et p. 384. 2 — Cons. V p. 347. 32 sqq. et p. 379 4 sqq. (Diom. I p. 301. 21 et p. 334. 26 sqq.)

ut hunc ab illo adhibitum esse manifestum fiat. Neque mirum est Consentium, quamquam vetustiores auctores ei praesto erant, Donati ipsius copias egregia fide compilasse; nam etiamsi praetermitto permagnum eorum numerum, qui de Donati arte commentarios scripserunt, quanta fuerit apud artigraphos per longissimum temporis spatium illius auctoritas, inde elucet, quod etiam graviores grammatici, Priscianus Diomedes, artibus Donati summopere usi sunt. Cave ne mihi opponas Donatum nusquam a Consentio nominari; ut enim neglegam id prorsus respondere rationi illorum artigraphorum, qui quem auctorem potissimum sequantur, indicare non solent, Consentii 'quosdam', 'plerosque' cet.[1]) haud raro ad Donatum spectare iam nemo non videt.

De nominum appellativorum speciebus: Don. IV p. 374. 11 sqq. — Cons. V p. 341. 23 sqq. — De figuris: Don. IV p. 377. 7 et 13—14 — Cons. V p. 350. 10 sqq. (Serv. IV p. 432. 28 sqq. — Pomp. V p. 180. 32 sqq.) — de verbis per figuras defectivis: Don. IV p. 385. 6 — Cons. V p. 379. 23 sqq.

1) Quos locos repperi, eos infra subieci:

Cons. p. 370. 25 'veteres scriptores' pertinet ad Don. p. 381. 21.
„ p. 374. 30 'doctiores magistri' „ „ „ p.381.19-20.
„ p. 342. 4 'quidam' — Don. p. 374. 25—26.
„ p. 347. 32 „ „ p. 376. 23.
„ p. 350. 11 „ „ p. 377. 7—8.
„ p. 372. 22 (p. 375. 19) „ p. 381. 21.
„ p. 374. 21 „ „ p. 381. 19.
„ p. 341. 23—24 'plerique' „ p. 374. 11.
„ p. 351. 6 „ „ p. 377. 16.
„ p. 379. 23 „ „ p. 385. 6.

Nonnulla quidem Consentius ex Donato in suam artem transtulit:

Cons. p. 354. 15 (29) — Don. p. 379. 1. — Cons. p. 354. 34 — Don. p. 379. 7 sqq. — Cons. p. 354. 18 — Don. p. 379. 3. — Cons. p. 367. 8 — Don. p. 383. 1. — Cons. p. 370. 25 — Don. p. 381. 21. — Cons. 374. 14 — Don. p. 381. 18. — Cons. p. 375. 31 — Don. p. 381. 27. — Cons. p. 379. 4 — Don. p. 384. 2. — Cons. p. 381. 27 — Don. p. 382. 28. — Cons. p. 381. 30 — Don. p. 382. 30.

Eis partibus, quae Donato debentur, exceptis multa alienos fontes resipere cum ex rebus nonnumquam bis tractatis[1]) tum ex antiquioribus auctoribus laudatis luce clarius patet; nomina auctorum perraro allata esse, cum Consentius plerumque eos, quorum artes adiit, generaliter tantum significaverit, Keilium l. l. p. 334 non fugit.[2]) In capite, quod est de nomine, nemo nisi unus ex grammaticis antiquissimis, Varronem dico, bis appellatur, sed in capite de verbo Probus, Palaemon, Celsus, Pansa nobis occurrunt. Quae res satis mira inde explicari potest, quod in nomine potissimum Consentius Donati copiis usus est aliisque in partibus longius ab hoc recedens ex optimis fontibus videtur hausisse.

In illos grammaticos, quid sibi velint, iam inquiram.

1) cf. Jeep 'Redeteile' p. 72.

Bis disseruntur 'genera verbi' Cons. p. 365. 29 sqq. et p. 367. 14 sqq. (Don.). — 'verba incertae significationis' Cons. p. 368. 21 sqq. et p. 369. 12 sqq. (Don.) — 'nomina corporalia et incorporalia' Cons. p. 338. 11 sqq. et p. 339. 26 sqq. (Don.) — 'deminutiva' Cons. p. 340. 22 sqq. et p. 343. 3 sqq. (Don.). — 'stirps' Cons. p. 345. 26 sqq. et p. 346. 30 sqq. (cf. Keilii adn. crit.). — 'nomina urbium' Cons. p. 346. 3 sqq. et p. 348. 29 sqq.

Minoris momenti sunt haec: 'declinatio verborum impersonalium' Cons. p. 371. 6–7 et p. 380. 11 sqq. — 'verbum "cedo" defectivum' Cons. p. 370. 18 sqq. et p. 377. 11. — 'soleo audeo gaudeo' Cons. p. 368. 15 sqq. et p. 378. 16 sqq.

2) Keil pauca exempla quamvis luculenta attulit; ego omnes locos collegi:

'veteres' p. 384. 6. — 'quidam' p. 343. 7, 27. — p. 356. 3. — p. 371. 1. — p. 375. 14. — p. 377. 25. — 'plurimi' p. 370. 35. — 'plerique' p. 350. 13, 20. — p. 351. 17. — p. 355. 15. — p. 356. 25. — p. 358. 13. — p. 359. 20. — p. 365. 14. — p. 368. 8. — p. 370. 37. — p. 374. 34. — 'alii' p. 343. 28. — p. 350. 17. — p. 351. 6. — 'hi, illi qui' p. 350. 35. — p. 356. 23. — p. 375. 24. — 'dicunt' p. 375. 3, 11. — 'inquiunt' p. 343. 27.

I. De grammaticis a Consentio laudatis.

Atque primum quidem in censum venit Varro, qui p. 351. 9, ubi de ablativo agitur, commemoratur. Legimus enim h. l. haec:

„ablativum casum Graeci non habent. denique hunc Varro interdum sextum, interdum latinum appellat,[1]) quem rectissime usus nostri sermonis invenit, quoniam plurimum a dativo differt cet."

Quam Varronis consuetudinem a Consentio accurate traditam esse ex illius libro de lingua latina X. 62 adhuc cognoscimus.[2]) Quae cum ita sint, credat quispiam artigraphum ex Varrone ipso regulam delibasse, si ignoret id prorsus abhorrere a veri similitudine; nam prudentibus, qui in studiis recenter de eiusmodi rebus prolatis satis versati sunt, notum est inferioris aevi grammaticos, quae ex scriptoribus antiquissimis praebent, ea non ex ipsis, sed per fontes recentiores accepisse.

Jam quaeritur, ex quo fonte Consentius hoc Varronis praeceptum petiverit. Nam ex Donati arte Gr. l. K. IV p. 377. 17—18, de qua primum cogitaveris, Varronis nomen sumptum non est, quae sententia a Pompeio commentatore, qui et ipse Gr. l. K. V p. 181. 32 sqq. illud nomen omisit, satis confirmatur. Varronem autem simili conexu nusquam laudatum reperimus nisi apud Diomedem Gr. l. K. I p. 302. 4—6, ubi eadem fere verba atque in Consentii loco exstant. Hunc tamen Varronis nomen ex Diomedis arte haustum regulae Donatianae subiunxisse infitias eo; dubium enim esse nequit, quin artigraphus, si illum Diomedis locum

1) cf. Jeep 'Redeteile' p. 135 adn. 3. — Addas velim Quintil. inst. orat. I 4.26.

2) O. Mueller 'Varro de l. l.' p. 257. — Spengel p. 579. — Wilmanns 'de M. Terenti Varronis libris grammaticis p. 223 frgm. 111.

ante oculos habuisset, non solum nomen, sed potius totam partem in suam artem translaturus fuerit.

Auxilio igitur vocemus Priscianum Gr. l. K. II p. 187. 7 sqq.,[1]) cuius explicationem, etsi Varro non commemoratur, cum Diomedis ac Consentii locis artius esse conexam nemo negabit.

Habemus ergo vetustissimae doctrinae vestigium et in Prisciani et in Diomedis artibus, quod fontem redolet communem. De quo auctore tamen cogitandum sit, viri docti valde inter se dissentiunt. Keil enim, qui primus Gr. l. K. I p. LI sqq. huic quaestioni absolvendae operam navavit, Valerium Probum Berytium (cf. infra p. 19 sqq.) utrique grammatico copias suppeditasse censuit, cum contra viri illius doctissimi filius, Godofredus Keil, in libello quo continentur 'de Flavio Capro grammatico quaestionum capita duo' (Hal. diss. 1889 p. 56 sqq.) post Neumanni dissertationem 'de Plinii dubii sermonis libris Charisii et Prisciani fontibus' (Kil. 1881 p. 30 et p. 54), quibuscunque locis Priscianus et Diomedes inter se congruunt, eos Flavii Capri libris 'de latinitate' et 'de dubiis generibus' usos esse comprobaverit.[2]) Atque quia satis notum est Priscianum institutionum grammaticarum plurima debere Capro, quem ipse paucis versibus post locum allatum p. 188. 22

1) Quae p. 187. 17 secuntur, propter consensum cum Dionysii Thracis interpretibus (Anecd. Gr. Bekk. II 861. 1—20) ad Apollonium Dyscolum, fontem Prisciani Graecum primarium, referenda sunt, cuius vestigia in capite, ubi de casu agitur p. 183. 20 sqq., ubique elucent.

cf. Th. Matthias 'Zu alten Grammatikern' Fleckeiseni annal. phil. Suppl. XV (1887) p. 598 'Apollonius als Hauptquelle Priscians.' — O. Froehde 'Die griech. u. röm. Quellen der institut. des Prisc.' Fleckeis. ann. phil. 151 (1895) p. 279 sqq.

2) cf. Jeep 'Redeteile' p. 95. — Karbaum l. l. 'de origine exempl. cet.' p. 8.

'doctissimum antiquitatis perscrutatorem' laudavit, regulam quoque Varronianam ex eodem fonte fluxisse verisimile est. Sed utrum etiam Diomedes Probiana aliamque doctrinam vetustiorem per Caprum acceperit,[1]) qui Probum haud dubie secutus est,[2]) an Probum ipsum legerit,[3]) difficillima est quaestio, quae nondum plane diiudicata est; attamen ex hoc et ex aliis multis, in quos inquiramus necesse erit, locis collegerim Caprum, cuius doctrina apud recentioris aevi artigraphos hic illic obviam it, Diomedi uberrimas copias et eximiam eruditionem, quam haud raro invenimus, praebuisse. Sed quocumque modo hac de re aliquis iudicat, illos grammaticos Varronianum quidem praeceptum e Capro sumpsisse contendere non dubito, cuius copias a Consentio quoque esse compilatas perspicimus. At hactenus de ablativo.

Quomodo deinde de loco secundo eoque a Keilio l. l. p. 334 omisso, quo Varronis apud Consentium mentio fit, res se habet? Agitur enim p. 357. 18 sqq. de neutrorum graecorum declinatione:

„item graeca neutra," inquit Consentius, „quae e littera correpta terminantur, ut ab hoc schemate. haec

1) Ita iudicaverunt Christ io philol. XVIII (1862) p. 129 dubitanter praeeunte Steup 'de Probis grammaticis' (Jenae 1871) p. 191; Neumann l. l. p. 29 sqq.; cf. G. Keil l. l. p. 56—57.

2) cf. M. Hertz Gr. l. K. II p. 171. 14 adn. — Keil symb. phil. Bonn. I (1864) p. 93. — Kirchner Fleckeis. ann. phil. Suppl. VIII (1876) p. 503. — Kretzschmer 'de auctoribus Auli Gellii gramm. (1860) p. 85 sqq. — Froehde 'de C. Julio Romano Charisii auctore' Fleckeis. ann. phil. Suppl. XVIII (1892) p. 612 et ibid. 151. (1895) p. 285. — G. Keil l. l. p. 7 aliisque locis.

3) cf. H. Keil Gr. l. K. I p. LII sqq. — Karbaum. l. l. p. 11. — Froehde primo loco. — Buchholz 'Über die Abhandlung de poematibus des Diomedes' Fleckeis. ann. phil. 155. (1897) p. 127 sqq. et p. 143.

enim liberum est nobis et ad nostram regulam declinare, ut horum schematum his et ab his schematibus, et in contrarium ducere, quia nostra non sunt, ut schematorum schematis declinemus, sicut plerumque et in Cicerone et in Varrone legimus."[1])

Qui locus eam ob causam a priore abhorret, quia in Diomedis arte similia non occurrunt; sed reliquos grammaticorum libros perquirentibus obviam fiunt loci, in quibus eodem modo exemplo Varroniano allato uniuscuiusque iudicio permittitur, utrum neutra peregrina graece an latine declinare malit. Conferas quaeso Charisium Gr. l. K. I p. 53. 11—18[2]) (p. 25. 10 sqq. — p. 52. 21 sqq.), p. 123. 3 sqq., p. 141. 29 sqq. atque imprimis p. 144. 17 sqq., quae verba afferre operae pretium erit:

„Schema quasi monoptoton sit, proinde declinasse Caecilius in Ἁρπαζομένῳ denotatur 'utinam' inquit, 'te scioli schema sine cruribus videam' pro schemate; Plautus in Amphitryone 'huc ego processi cum servili schema'."[3])

1) Wilmanns l. l. p. 34; p. 157 frgm. 21, 22; p. 212 frgm. 98.

2) Charis. Gr. l. K. I p. 53. 12—15 = p. 140. 5—7 (Varro). Occasione data silentio non praeterierim Varronem de eadem re aliter in aliis libris egisse; nam in libro de grammatica (cf. Charis. p. 131. 10—15. — p. 52. 2—5. — p. 53. 1—2, 21—23.) iussit 'poematum schematum, poematibus schematibus' dici, quia quae nomina ablativo singulari e littera finirentur, dativum ablativumque pluralis numeri in 'bus', genetivum in 'um' formarent. — Utramque regulam Charisius sive eius auctor abrupte acceperunt, cum contra Consentius l. l. rem haud inscite tractaverit.

3) Nostro loco e re erit quaestionem de fontibus Charisii capitum XV et XVII atque de ratione, quae inter ea intercedit, breviter attingere. Ex locis enim, quos supra notavi, eandem doctrinam eamque eisdem verbis in utroque capite repeti patet, qua ex re communem fontem subesse summo iure colligi potest. Permultum decertatum est ab aliis felici Marte, ab aliis ancipiti, quos ad auctores singula capita, quin etiam singuli loci redeant. Imprimis agitur de origine capitis XV, quia caput XVII Romani nomine inscriptum, unde ortum sit, plane demonstrat. Illud autem caput, utrum et ipsum Romanum resipiat an eiusdem auctores adierit, viri docti inter se prorsus dissentiebant. Non deerant qui totum caput XV uni auctori vindicare voluerunt [Christ philol. XVIII (1862) p. 122 sqq. de Capro cogitavit, postea autem „Münch. Gel. Anz" (1859) p. 219 nihil certi posse erui iudicavit. — Marschall 'de Q. Remmii Palaemonis libr. gramm.' diss. Lips. (1887) p. 43 sqq. totum caput pro Palaemoniano habuit], cum Neumann l. l. p. 14—18 (cf. p. 6 sqq.) post Spengelium „Münch. Gel. Anz." (1840) p. 510 et Schottmuellerum 'de Plinii libr. gramm.' Bonn. diss. (1858) p. 20 sqq. (cf. H. Keil Gr. l. K. I p. XLVII) et Morawskium herm. XI (1876) p. 339 sqq. permulta ad Romanum rettulerit aliaque ad alios auctores redire censuerit assentiente Froehdio Fleckeis. ann. phil. XVIII (1892) p. 570 sqq., qui Palaemonem quoque exscriptum esse sibi persuasit. — Etsi Christii sententia de uno auctore stare nequit, tamen haud pauca vestigia Flavii Capri in capite XV latere H. Keil Gr. l. K. VII p. 89 rectissime perspexit. (cf. Neumann l. l. p. 14—15 et G. Keil l. l. p. 45.) — Quod deinde pertinet ad rationem, quae inter capita XV et XVII interest, Christii coniectura l. l. p. 169, qui Charisium atque Romanum Capri copiis usos esse contendit, a Jeepio mus. Rhen. LI NF p. 437 comprobata est idque argumentis satis validis. Utut vero haec res se habet, quin omnia quae Charisii capita XV et XVII et inter se et cum Prisciano communia habent, ex Capro sumpta sint, dubitari non potest.

Eandem doctrinam apud Priscianum Gr. l. K. II p. 199. 14 sqq. et p. 356. 25 sqq. legimus, qui nomine

Addere licet Boeltium quoque 'Quellen von Charis. I 15 u. 17' Fleckeis. ann. phil. 137 (1888) p. 401 sqq., quamquam a Charisio unum fontem contendit adhibitum esse, qui tres auctores, anonymum de latinitate, Palaemonem [et Pseudo-Palaemonem], anonymum de analogia continuit, cum Christii sententia de communi fonte duorum Charisii capitum rem fecisse (cf. p. 413—414); atque Boeltio persuasum est p. 402 et p. 405 ex Charisii locis supra p. 8 notatis p. 52. 2—5 ex anonymo de latinitate, sed p. 53. 6 sqq., ubi diversa doctrina obviam it (cf. supra p. 8 adn. 2), ex anonymo de analogia fluxisse.

Varronis denuo omisso antiquos — praeter alios Ciceronem semel atque iterum commemoravit — contra regulam neutrorum peregrinorum dativum et ablativum pluralis numeri in — is protulisse docuit.

Priscianus quidem Charisium adhibuit, sicut ex nonnullis partibus, ubi eum notavit (cf. indicem s. h. v. Gr. l. K. III p. 351), compertum habemus. At locum, de quo agitur, Gr. l. K. II p. 199. 14 sqq. Charisio Priscianum non debere exemplo ex Plauti Amphitryone hausto[1]) (cf. Charis. Gr. l. K. I. p. 144. 20 et Prisc. Gr. l. K. II p. 199. 19—20), quod multo plenius Priscianus descripsit, satis probatur. Quam ob rem hoc quoque loco de Prisciani fonte, de Flavio Capro, cogitandum est, cum praesertim idem exemplum Plautinum in Nonii compendiosa doctrina lib. I p. 338. 36 sqq. (ed. Luc. Muell.) recurrat, quam e Capri copiis maximam descendisse partem constat.[2])

Atque[3]) quoniam Charisium saepe ad Caprum con-

1) Idem exemplum Plautinum occurrit in Probi catholicis Gr. l. K. IV p. 6. 32. — in Pompei commentario Gr. l. K. V p. 197. 15. — in M. Plotii Sacerdotis arte Gr. l. K. VI p. 471. 10.

Quibus locis collatis G. Keil l. l. p. 48 et 50 Prisciani regulam Capro tribuit. — cf. Karbaum l. l. p. 11.

2) cf. Luc. Mueller 'adversaria Noniana' p. 254. — Keil Gr. l. K. V p. 570; VII p. 90. — G. Keil l. l. p. 45. — cf. etiam G. Goetz Jahresbericht für Alterth. LXVIII (1891) p. 147.

Nonium Probi Berytii vestigia pressisse contendit M. Hertz Fleckeis. ann. phil. (1862) p. 786 = 'opusc. Gelliana' p. 126 adn. 33. — Schmidt 'de Nonii auctoribus gramm.' diss. Gryphiswald. (1868) p. 46 et in libello, qui eodem modo inscribitur, Lips. (1868) p. 148 sqq. testimonia vocis 'schema' in serie Plautina inesse demonstravit; contra Schmidtium, qui Nonium duobus commentariis usum esse contendit, Froehde 'de Nonio Marcello et Verrio Flacco' diss. (1890) p. 20 et Fleckeis. ann. phil. Suppl. XVIII (1892) p. 628—629 Goetzio l. l. p. 148 improbante pugnavit.

3) de graecorum neutrorum declinatione cf. etiam Martianum Capellam III § 290. — Serv. in Don. Gr. l. K. IV p. 435. 4 sqq. — frgm. Bob. de nomine Gr. l. K. V p. 557. 20 sqq.

fugisse supra p. 8 adn. 3 vidimus, mihi quidem pro certo est Consentium nec non alios artigraphos[1]) Varroniana ex Flavio Capro sumpsisse, qui eadem ex Plinio mutuatus est.[2]) (cf. Charis. Gr. l. K. I p. 53. 17. — p. 123. 3. — p. 131. 11. —)

Celsi nomen et in capite de verbo et in libro de barbarismis et metaplasmis (p. 390. 6) invenimus. Quibus locis haud dubie de Arruntio Celso[3]) cogitandum est, secundi fere saeculi artigrapho, cuius nomen, etsi

1) Servius Varronis memoriam ex Capro petivit: (cf. Laemmerhirt 'de priscorum scriptorum locis a Servio allatis' comment. phil. Jen. IV (1890) p. 393 sqq. (p. 399). — Kirchner Fleckeis. ann. phil. Suppl. VIII (1876) p. 532. — Goetz l. l. p. 153. — Jeep 'Redeteile' p. 34 adn. 3.

2) Caprum plurima Plinio debere dudum est notum: cf. Neumann l. l. p. 37 sqq. (p. 44). — G. Keil l. l. p. 40 cet. — Nettleship 'the study of latin grammar among the Romans in the first century' journ. of philol. XV (1886) p. 211 adn. 2. — Beck 'stud. Gell. et Plin.' Fleckeis. ann. phil. Suppl. XIX (1893) p. 4 (cf. Froehdii recensionem Wochenschrft. f. klass. Philol. IX (1892) 49 p. 1347) et 'Plinii dub. serm. libr. rell.' p. XX. — Froehde Fleckeis. ann. phil. Suppl. XVIII (1892) p. 625 et p. 640 et Suppl. XIX (1893) p. 201. — Wessner Berlin. Philol. Wochenschrift (1895) p. 938.

Plinius ex Varrone hausit: Cichorius comment. in honorem Ribbeckii p. 415. — Beck 'Quellen in den gramm. Büchern des Plin. Secundus' philol. LII N F 6 (1894) p. 509 et Fleckeis. ann. phil. Suppl. XIX (1893) p. 4 sqq. et p. 55. — Boelte l. l. p. 436 sqq.

Nonius Pliniana ex Capro sumpsit: Beck Fleckeis. ann. phil. Suppl. XIX (1893) p. 8 sqq. (cf. Froehdii recensionem l. l. p. 1348).

3) cf. Teuffel hist. litt. Rom.[5] § 357. 3. — M. Schanz hist. litt. Rom. III p. 156. — Keil Gr. l. K. V p. 334. — Froehde Fleckeis. ann. phil. Suppl. XVIII (1892) p. 637—639.

libri aetatem non tulerunt, apud Charisium Priscianumque[1]) saepe occurrit. Utrum autem ars grammatica a Celso scripta sit, ex qua Prisciani et Consentii loci fluxerunt, quod Schanzio l. l. (cf. p. 11 adn. 3) atque Froehdio l. l. p. 337 placuit, an tantum commentarii[2]) promulgati sint, valde est incertum; etiam Ritschl l. l. dubitavit, num iusti commentarii re vera subfuerint. At quocumque modo haec res se habet, eiusmodi artem Consentio praesto fuisse probabilitate caret, cum Celsi nomen tantum ad pauca verba pertineat.

Sed Consentium ipsum audiamus, qui p. 374. 31 sqq. — (de altero loco, qui in libro de barbarismis et metaplasmis exstat, agere supersedeo) – „imperativi modi hoc proprium est,“ inquit, „quod neque praeteritum tempus neque primam potest habere personam. nemo enim aut sibi fere umquam ipsi aut cuiquam in praeteritum imperat,[3]) quamquam plerique futuri tantum temporis velint imperativum esse. nam qui dicit fac, ante imperat, quam id fiat; sed hic tamen qui dicit fac properat, ut ait Celsus; ille etiam morari sinit, qui dicit facito. itaque ut praeteriti temporis triplex forma est, sic in hoc futuri duplicem dicunt.“

Nobis primum nihil nisi enuntiatum Celsi nomine ornatum considerantibus Diomedes Gr. l. K. I p. 339.13 sqq.[4]) haud dissimilia praebet, quocum Priscianus Gr. l.

1) In Diomedis arte Gr. l. K. I p. 321. 11 Keil l. l. [fortasse Ritschelii 'parerga' p. 368 secutus] pro codicum 'Arruntio Claudio' [Teuffel l. l. § 431. 9. — Jeep 'Redeteile' p. 60 et pag. 126 adn. 1] 'Arruntium Celsum' restituendum esse coniecit. — cf. Froehde l. l. p. 637.

2) Ritschl 'parerga' p. 367 sqq. — Ribbeck 'prolegg. ad Vergil'. p. 25 sqq.

3) Ante 'quamquam' lacunam hiare Jeep 'Redeteile' p. 221 adn. 4 recte perspexit; conicio 'sed in praesens aut futurum'. — De re ipsa cf. Jeep l. l. p. 220—222.

4) cf. explanat. in Don. Gr. l. K. IV p. 508. 36 sqq. — Petri grammatici excerpta Gr. l. Suppl. p. 166. 9—13.

K. II. p. 406.15 sqq. aliquantum consonat. Quia praeterea quae Priscianus docet, ea graecum fontem, cui quae antecedunt et secuntur, debemus,[1]) minime redolent, sed latinae originis speciem prae se ferunt, non abest suspicio, quin de Prisciani Diomedisque fonte communi, de Flavio Capro, agatur. Quae coniectura eo stabilitur, quod illis duobus locis Flavianis antea p. 9 in comparationem vocatis (Gr. l. K. II p. 201. 1 et p. 357. 12) Celsi nomen reperitur, ita ut eiusdem commemorationem ex Capro fluxisse colligi possit. Quid quod etiam in Julii Romani[2]) capite de adverbio (Charis. Gr. l. K. I p. 190. 8 — p. 224. 22), in quo Celsus novies[3]) appellatur, Capri quinquies[4]) mentio fit? Etsi aetas eorum non satis constat, utrumque ante Romanum libros suos scripsisse notum est; qua de causa nihil obstat, quominus Prisciani, Charisii,[5]) Consentii locos Celsianos Capro assignemus.

Jam videamus, ceterane quae a Consentio de modo imperativo disseruntur, in sententiam meam quadrent. Silentio praetermitto illam doctrinam a 'plerisque' prolatam, qui 'futuri tantum temporis volunt imperativum esse' (p. 374. 34) atque primos versus examino,

1) Matthias l. l. p. 599 Prisc. p. 405. 20 — p. 406 11 et p. 412. 19—22. Apollonio Dyscolo vindicavit.

2) Jeep mus. Rhen. N. F. LI (1896) p. 432 coniecit omnes Charisii locos, quibus Romanus laudatur, arti Charisianae postea additos esse; nam a Diomede Romanum nondum in hac arte esse repertum. (cf. p. 424.)

3) Gr. l. K. I p. 200. 27 — p. 207. 13. — p. 212. 3. — p. 213. 18. — p. 214. 4, 18. — p. 222. 6, 30. — p. 223. 11.

4) ibid. p. 194. 31. — p. 195. 4; 19. — p. 199. 10. — p. 207. 31.

5) Froehde Fleckeis. ann. phil. Suppl. XVIII (1892), qui p. 639 Charisii locos Celsianos ad Celsi commentarium rettulit, eum a Romano ipso inspectum esse iudicavit. (p. 638).

in quibus 'imperativum modum neque praeteritum tempus neque primam posse habere personam'[1]) discimus.

Neque solum de prima persona deficiente Diomedes Gr. l. K. I p. 338. 28 sqq.[2]) ac Priscianus Gr. l. K. II p. 449. 7 sqq.[3]) et III p. 236. 24 sqq. cum Consentio rem faciunt, sed etiam de praeterito tempore quod in modo imperativo desideratur, Diomede tacente Priscianus Gr. l. K. II p. 424. 3 et III p. 228. 21—22[4]) idem atque ille exposuit.

Videmus igitur totum Consentii locum, de quo agitur, doctrina Flaviana abundare, ad quam consensu, qui inter illum et Priscianum Diomedemque intercedit, recta via adducimur. Quae cum ita sint, Celsi quoque commemorationem eandem originem sapere verisimillimum est, praesertim cum aliis locis in capite, quod est de nomine ac verbo, Celsiani libri nec vola nec vestigium inveniatur.

Neque expeditior est quaestio de Palaemone[5]),

---

1) cf. Jeep 'Redeteile' p. 220.

2) In plurali numero imperativum modum prima persona non carere Diom. l. l. p. 338. 31 sqq. exposuit. Locis a Jeepio l. l. p. 220 collatis addas velim comm. Einsidl. Gr. l. Suppl. p. 206. 39 sqq.

3) Quem Prisciani locum, ut Matthias l. l. p. 600 putat, Apollonianum esse persuadere mihi nonpossum, quamquam nonnulla occurrunt communia.

cf. Steinthal 'Geschichte der Sprachwissenschaft bei den Griechen und Römern'² II p. 279.

4) cf. autem Prisc. II p. 406. 24 sqq. — Jeep 'Redeteile' p. 222.

5) cf. Teuffel hist. litt. Rom.⁵ § 282. 3. — M. Schanz hist. litt. rom. II. p. 428—429. — Schottmueller l. l. p. 30 sqq. — de Morawski herm. XI (1876) p. 3 sqq. — Christ philol. XVIII (1862) p. 125 sqq. — (Schöll mus. Rhen. XXXIV (1879; p. 630). — Keil Gr. l. K. I p. XLIX sqq. et V p. 334 adn. — Claussen 'quaest. Quintilianeae' Fleckeis. ann. phil. Suppl. VI (1872/3) p. 388 sqq. — (Karbaum. l. l. p. 2 adn. 1). —

clarissimo illo primi saeculi p. Chr. n. grammatico,[1]) quem principem locum inter grammaticos tenuisse Suetonius de gram. 23 testatur. Nullum fere artigraphum inferioris aetatis esse quin Palaemonis librum adierit, Marschall l. l. p. 81 optimo iure contendit, atque praecipue in Charisii arte permagnam doctrinae Remmianae partem latere patet. Sed valde est dubium, utrum omnes ceteri grammatici, apud quos Palaemonis nomen legitur,[2]) ad ipsum redierint an suo more antiquiorum auctorum memoriam fontibus recentioribus debeant. Itaque Keilio l. l. p. 335—336 non applauserim, qui ex eo, quod Consentius p. 375. 8 Palaemonem nominavit atque ex locis quibusdam, qui illi cum excerptis Bobiensibus quae vocantur (Gr. l. K. I. p. 533 sqq.) communes videntur esse, Consentium ea omnia a Remmio ipso recepisse censuit (cf. Marschall l. l. p. 19). Ex neutro enim argumento sequitur, ut Consentius Palaemonis ipsius copiis usus sit; atque in errorem permagnum induceremur, si omnia quae excerpta praebent Remmio Palaemoni vindicaremus.[3])

Quibus in universum praemissis ad locum, ubi grammatici illius doctissimi nomen obviam it, perlustrandum vertamur. Legimus enim p. 375. 6 sqq. de modis optativo et coniunctivo haec:

Neumann. l. l. p. 32 sqq. — Jeep 'Redeteile' (cf. ind. s. h. v. p. 303). — Beck 'Plinii libr. dub. serm. rell.' p. XVII. — Froehde Fleckeis. ann. phil. Suppl. XVIII (1892) p. 567. — Imprimis cf. Marschall l. l.

1) Schottmuelleri sententia qui arbitratur Charisii Palaemonem non eundem esse atque veterem Quintiliani magistrum ab omnibus viris doctis recte refutata est.

2) Diom. Gr. l. K. I p. 403. 18, qui locus Keilium l. l. V p. 334 fugit, et p. 415. 16. — Prisc. II p. 35. 27. — Cons. V p. 375. 8. — Cassiodor VII p. 214. 24. — cf. Keilii adn. crit. ad [Sergii] explan. in Don. Gr. l. K. IV p. 561. 3.

3) cf. Jeep 'Redeteile' p. 11 adn. 3 et p. 172.

„coniunctivus modus currit per omnia tempora.[1]) sed quaecunque sunt optativi verba, eadem et coniunctivi sunt, ut ait Palaemon; at quae coniunctivi, non eadem et optativi. dicimus enim cum fecero cum legero; non dicimus utinam fecero, utinam legero.“[2])

Quo loco ea in memoriam revocantur, quae Diomedes Gr. l. K. I p. 340. 28 docet; nam Latinos futurum exactum pro coniunctivo habuisse hic quoque audimus.[3]) Eandem autem regulam 'antiquioribus Donato artium scriptoribus' Priscianus Gr. l. K. III p. 266. 10 sqq. attribuit.[4]) At qui illi fuerint, quaestio est difficillima, neque adiuvamur Donato ipso allato, cum commentarius Vergilianus, de quo agitur,[5]) non ad Aelium Donatum, sed ad Tib. Claudium Donatum spectet.

Caprum vero hoc loco subesse dubitanter modo contenderim; etiamsi enim neglego in illis Prisciani libris Flavium rarissime vel omnino non laudari,[6]) id quoque non constat hunc grammaticum Palaemone niti. Quae res cum ita se habeant, Remmii nomen scholarum usu retentum in Consentii artem pervenisse non caret similitudine veri, quod in toto capite, in quo modi tractantur, Palaemoniana minime elucent. Illud tantum tetigerim Palaemonem 'modos' etiam vocasse 'qualitates' (et 'status')[7]) atque pro 'coniunctivo' voce 'subiunc-

1) cf. Prisc. Gr. l. K. II p. 408. 18 sqq. — Jeep l. l. p. 225 adn. 3.

2) Jeep l. l. p. 225.

3) Steinthal l. l.[2] II p. 289 et p. 305.

4) Quo loco de Apollonio Dyscolo, cui Prisciani libri XVII et XVIII (de constructione) plurima debent, cogitandum non est. cf. Matthias l. l. p. 608.

5) cf. Hertzii adn. ad Prisc. Gr. l. K. III p. 61. 20 et p. 266. 16.

6) G. Keil l. l. p. 65. — Jeep 'Redeteile' p. 95.

7) Quod evincitur ex Quintiliani inst. orat. I. 4. 27 et I. 5. 41; ex Charisio Gr. l. K. I. p. 169. 7. — p. 226. 11 = Diom.

tivus',[1]) pro 'indicativo' appellatione 'finitivus'[2]) usum esse, quorum nominum apud Consentium vestigium nusquam invenimus. Itaque me non incaute iudicaturum esse spero, si Consentium Palaemonis hortulos ipsos adiisse negaverim.

De Pansa, cuius nomen p. 378. 24 legimus, nihil constare Keil Gr. l. K. V p. 335 suo iure contendit. Quam ob rem num nomen recte traditum sit (cf. codicis Leidensis lectionem corruptam in Keilii adn. crit.), mihi quidem valde est dubium. Attamen si reliquis libris manu scriptis, qui Pansae nomen praebent, fidem habemus, confugiamus necesse est ad Suetonium de gramm. 18, qui L. Crassicium Tarentinum, qui Augusti Caesaris temporibus grammaticam quoque artem professus est, postea Pansam se transnominasse testatur.[3]) Accedit quod Diomedes Gr. l. K. I in capite de versuum generibus quater hoc nomine usus est, ubi de versu Sotadeo agitur. (p. 510. 32. — p. 513. 9. — p. 516. 29, 30.)[4]) Etsi Leoni[5]) concedo hos Diomedis versus ab artigrapho vel ab eius auctore fictos esse, tamen haud scio an ad Pansam aliquem grammaticum illud nomen referendum sit. At quaestionem in ancipiti relinquamus atque in Consentii locum inquiramus, ut unde fluxerit indagemus.

p. 392. 1. — Char. p. 262. 25 sqq. — cf. Christ philol. XVIII (1862) p. 124. — Marschall l. l. p. 21 adn. 2. — Steinthal l. l.[2] II p. 276.

1) Schottmueller l. l. p. 12 nomen 'subiunctivus', quod Charisius Gr. l. K. I p. 225 sqq. saepissime adhibuit, ad Palaemonem rettulit. — cf. Marschall l. l. p. 21—22. — Steinthal l. l.[2] II p. 272. — Jeep 'Redeteile' p. 224 adn. 3.

2) cf. Charis. Gr. l. K. I p. 169. 7—8 'pronuntiativus seu finitivus'.

3) cf. Teuffel hist. litt. rom.[5] § 263. 2.

4) cf. Marii Victorini art. gramm. Gr. l. K. VI p. 113. 11 sqq.

5) 'Die beiden metrischen Systeme des Altertums' herm. XXIV (1889) p. 294 adn. 2.

„item est per tempora in declinatione defectus“, inquit artigraphus p. 378. 22 sqq., „cum, ut significationem temporis expleamus, verbum, ut ait Pansa, alterius generis subrogamus, ut est adfert et ferit. in his enim dissimili voce significationem praeteriti temporis declarabimus. dicimus adfert attulit; item dicimus ferit percussit praeterito perfecto.“ (cf. v. 7.)

A nostro loco, ubi de verbis, quae per tempora sunt defectiva, agitur, segregare nequeo, quae Consentius p. 382. 31 sqq. disseruit:

„ex aliqua parte deficiunt, ut est ferio edo: haec enim non per omnia tempora figurantur; neque enim faciunt ferii[1]) aut ederam.“[2])

Antiquiorem fontem in his quos descripsi locis latere cognoscimus, si Diomedis caput 'de his quae ex se non habent perfecta, sed ex proximis' in comparationem vocamus, quod propter exempla Naevii Plautique vetustissimum auctorem certo redolet;[3]) hic enim p. 380. 8 sqq. et 14 sqq.[4]) eandem regulam eisdem exemplis adhibitis reperimus. Atque quia illa quoque, quae Priscianus Gr. l. K. II p. 418. 27 sqq. (p. 560. 13) docet,

1) Inde quod Charisius Gr. l. K. I p. 251. 24 (p. 261. 34) 'ferii ferieram' afferre non dubitavit, sequitur ut Consentius ex Charisio sive eius fonte minime dependeat.

2) De verbo 'edo ederam' Consentius errore deceptus est; ubique enim 'edi ederam' legimus: Charis. Gr. l. K. I p. 261. 25—26. — Diom. I p. 362. 2 — explan. IV p. 553. 9. — Phoc. V p. 436. 19. — Dosith. VII p. 407. 6.

An error Donato tribuendus est, qui Gr. l. K. IV p. 385. 7—8 'edo' in defectivorum verborum numerum recepit?

Ad nostrum locum videntur pertinere, quae Gainfredus apud Maium auct. class. V p. 150 notavit: 'p. 18 b: Comminianus. Do, teste Consentio, plusquamperfecto caret: Comminianus tamen dederam (cod. ederam) esse dicit.'

3) De eiusmodi capitibus Diomedianis quantae sint auctoritatis cf. Jeep 'Redeteile' p. 251 et adn. 2.

4) cf. Quintil. inst. or. I 4. 29 et 6. 26.

ab hac doctrina aliena non sunt, verisimile fit Consentium eundem fontem esse expiscatum atque illos duos artigraphos; nam si ipsorum copiae ei praesto fuissent, testimonia, quae occurrunt, haud dubie non omisisset. Neque dubito Neumanni et G. Keilii sententiam denuo in usum meum vertere atque Consentii locum Flavio Capro tribuere, sive Pansae nomen postea additum esse sive ex Capri scriniis in artigraphi librum fluxisse existumas.

Jam quaeritur, quomodo de Probi commemoratione diiudicemus, quae ex auctoribus a Consentio laudatis superest.[1]) Atque M. Valerium Probum Berytium[2])

1) Quo iure Keil Gr. l. K. V p. 334 coniecerit Servii [Marii] nomen, quod initio capitis primi p. 339. 20 additum est, ad M. Servium Honoratum, Donati interpretem, spectare, non liquet; haud dubie de exemplo quolibet a librario adiecto agitur, quoniam aliis quoque praenominibus similia ('Pompeius, Cassius, Roscius') subiuncta sunt.

2) Quo de grammatico clarissimo, qui Nerone imperatore floruit et 'non mediocrem silvam obvervationum sermonis antiqui reliquit' (Suet. de gramm. 24) cf. Teuffel hist. litt. rom.[5] § 300—301. — M. Schanz hist. litt. rom. II p. 431 sqq. O. Jahn prolegg. in Pers. CXXXVI sqq. — Keil Gr. l. K. IV p. XVI sqq.

In Probum Berytium duo viri docti vehementer invecti sunt et uterque iniuria. Primum enim Steup exceptis Berytio atque Probo minore, cui instituta artium Gr. l. K. IV p. 47 sqq. debentur, tertium Valerium Probum a Martiale Gellioque allatum sibi finxit, ad quem Probi commentarium in Vergili um ac plurimos artigraphorum locos rettulit.

Quam coniecturam recte redarguerunt Vahlen ind. lect. hib. Berol. (1877) p. 9—10. — Teuffel mus. Rhen. XXVI (1871) p. 488 = 'Stud. u. Charakt.' p. 442 sqq. — Kirchner Fleckeis. ann. phil. Suppl. VIII (1876) p. 498 sqq. — Kuebler 'de M. Valerii Probi Berytii comment. Vergil. (1881) Berol. p. 2 sqq. — Froehde Fleckeis. ann. phil. Suppl. XVIII (1892) p. 611 sqq. et ibid. 151 (1895) p. 285 sqq.

Recentioribus temporibus J. W. Beck 'de M. Valerio Probo Berytio quaest. nov.' (Groningen 1886) omnia quae exstant Probiana Berytio abiudicavit, cuius libros penitus

intellegendum esse ex tota disserendi ratione satis patet, quamquam Steup l. l. p. 180 Consentii locum (collato Gr. l. K. I p. 337. 10 sqq.) multosque alios non Probo, sed potius Diomedi vindicavit, 'quia posteriores grammatici saepe ita Probum nominent, ut significent Diomedem.' (ibid. p. 177). Consentii autem verba Probiana ad Berytii scripta grammatica referenda esse inde iam colligi potest, quod in recentioribus libris grammaticis, qui sub Probi nomine ad nostram aetatem pervenerunt, similia frustra quaeruntur.

At Consentii locum afferamus, qui p. 366. 18 sqq. hocce modo legitur:

„quaedam (scl. verba) vero talia sunt, ut neutrum horum,[1]) sicut Probus vir doctissimus adnotat, admittant, ut est algeo aestuo. 'neque enim' inquit, 'latine dicitur, volens aut invitus quis aestuat aut alget, cum hoc ex necessitate pro qualitate temporis evenire videatur'."

Cum Probi verbis Keil Gr. l. K. IV p. XXIII recte contulit Diomedis explicationem Gr. l. K. I p. 337. 10 sqq., qui 'de neutra significatione'

„ex hac quoque forma", inquit, „et illa verba in quibus nec agentis nec patientis significatio plene dinoscitur nec effectus ostenditur, ut sedeo sudo dormio iaceo sto algeo sitio esurio . nescis enim agat quis an patiatur . quae quidam supina dixerunt, alii absolutiva appellant, non nulli depositiva nominant."[2])

---

periisse pro certo habuit. Atque postea quoque in libello 'C. Plin. Sec. libr. dub. serm. rell.' p. XVI contendit eos „qui historiam grammaticae latinae describant, Valerii Probi nomen sine magno detrimento praeterire posse". Contra argumenta non satis gravia, quae vir doctus attulit, Froehde Fleckeis. ann. phil. 151 (1895) p. 285 repugnavit.

1) i. e. 'patientiam ex voluntate et contra voluntatem'. cf. v. 16—17.

2) Jeep 'Redeteile' p. 196 et adn. 3 et p. 206. — Steinthal l. l.² II p. 297 adn.

Optimum fontem eumque Probianum in Diomedis loco re vera latere Martianus Capella, quem praeter Varronis et Plinii copias Probo usum esse constat,[1]) gravissimus testis est. Quid quod eandem doctrinam, quam Diomedes praebet, eisdem verbis[2]) protulit (III § 309), quamquam alter ex altero minime pendet?

Quare cum improbabile non sit Consentii cum Diomede Martianoque consensum ex communibus praeceptis Probi Berytii derivandum esse, accedit illud quoque, quod cum altero Consentii loco p. 366. 26 sqq., qui fortasse Probo debetur,[3]) Priscianus Gr. l. K. II p. 556. 10 sqq.[4]) rem fecit. Illius enim verba, quae 'quasi propria singulorum generum vel natura vel consuetudine videntur esse', ('genuit, tondetur, parit nubit, texit ornatur'), Priscianus, ad quem iam Keil (adn. crit. ad Cons. p. 366. 26) nos revocavit, similiter attulit ('futuo, nubo').

Quia igitur Consentium illic cum Diomede, cum Prisciano hic concinere intelleximus, ei uberiorem auctorem praesto fuisse per se patet. Sed quoniam loci, de quibus egi, cum illis, qui antecedunt, artissimo vinculo videntur cohaerere, hos quoque breviter percenseamus necesse est, priusquam unde totum Consentii caput manaverit iudicemus.

---

1) cf. Juergensen 'de tertio Martiani Capellae libro' comm. phil. Lips. (1874) p. 67.

2) 'neutrum in o et neque agentis neque patientis plenam significationem habet ut sudo dormio: nescias enim agat quis an patiatur'.

3) Cons. p. 366. 27 in codice B 'ait probus' alia manu, ut videtur, superscriptum est, quod Sichardus in textum recepit; 'tamen quam auctoritatem habeat, non constat' cf. Keilii adn. crit. — locus integer non est.

4) Matthiae l. l. p. 601 non contigit, ut Prisciani locum ad Apollonium referret. — Quo ex loco ea, quae Gr. l. K. III p. 473. 12 sqq. et p. 486. 32 sqq. invenimus, originem traxisse pro certo habeo.

Artigraphus enim postquam p. 365. 29 sqq. verbum 'factum aliquod habitumve significare' explicavit[1]) et primae speciei 'agentis et patientis vim' (p. 365. 30 sqq.) supposuit, singula verborum genera (p. 366. 3 — p. 367. 2) addit, quae magis philosopha quam grammatica vetustioris doctrinae speciem prae se ferunt. Quos modos haud paucis locis cum Charisio Diomede Prisciano congruere collatione iam leviter facta apparet. Collegi haec de verbis activis:

Cons. p. 366. 6—8 'sedeo ambulo' — Char. Gr. l. K. p. 166. 7 'ambulat currit' — Prisc. II p. 375. 12 sqq. 'prandeo ceno curro ambulo' (cf. p. 377. 19 sqq.) — Diom. I p. 337. 9 'facio ambulo curro'[2])

de verbis passivis:

Cons. p. 366. 8—9 'secor pulsor vapulo' — Char. I p. 166. 11—12 'verberatur uritur'. — Diom. I p. 337. 10 'ardeo veneo vapulo'.

Cons. p. 366. 10—11 'esurio algeo' — Char. I

1) Quam definitionem G. Uhlig 'Dionysii Thracis ars gramm'. (1883) p. 46 cum Dionysio contulit.

De Apollonii Dyscoli definitione cf. Steinthal l. l.² II p. 268 sqq.

Jeep 'Redeteile' p. 202 sqq. hoc loco eandem triplicem generum partitionem ('activa passiva habitiva') atque in Charisii arte Gr. l. K. I p. 165. 33 sqq. subesse sibi persuasit, etsi exempla habitivorum apud Consentium p. 366. 3 a Charisianis p. 166. 4—5 haud parum discrepant.

De Charisii capite egit Claussen 'Über einen Abschnitt aus der ars gramm. Charis'. Berol. Progr. (1873), quocum Jeep l. l. p. 205 adn. 2 Charisii partem p. 166. 7 — p. 167. 11 (12) spuriam ac subditam esse contendit. Quia autem p. 166. 7—12 hunc ad locum quadrant, tantum p. 166. 13 — p. 167. 11 (12) interpolatum esse censeo.

cf. Jeep mus. Rhen. LI N. F. (1896) p. 430—431.

Marschallii sententia, qui Charisii libri secundi caput VIII uni auctori, Palaemoni, l. l. p. 65 assignavit, stare non potest.

2) cf. comm. Einsidl. Gr. l. K. Suppl. p. 208. 32—34.

p. 166. 8—11 'moritur senescit cadit labitur tremit.' — Prisc. II p. 378. 10 sqq. 'rubeo ferveo caleo tepeo'. (cf. p. 427. 18 sqq.[1])

Ergo a Consentii loco, quo Probus laudatur, exorsi in Diomedis ac Prisciani artibus similia ubique eruimus, quae fontem satis praeclarum redolent. Neque multum adiuvamur Charisii verbis, quae auxilio vocavimus, quia de auctoribus, quos in octavo capite secundi libri secutus est, nil certi scimus. Quominus autem totum Consentii locum Probo Berytio vindicemus, ad quem et Priscianus et Diomedes videntur spectare, obstant vestigia Apolloniana, quae in hoc capite elucent, quae ne ad Probum referamus, temporum ratione impedimur. Iam in singulis verborum speciebus, quae inde a p. 366. 11 secuntur, illa verba, quae 'adiectione aliqua' non indigent ('sitio esurio' cet.), Apollonii *αὐτοτελῆ ῥήματα*[2]) in memoriam vocant; atque in enuntiato, quod verba Probi excipit, Dyscolus ipse obviam it.

Conferas velim miram Consentii explicationem p. 366. 24 sqq.

„quaedam vero e contrario eiusmodi sunt, ut ad plenitudinem intellectus, a quo scilicet administrentur, opus non sit adiectione personae, ut pluit tonat: sine dubio enim intellegitur deus"

cum Apollonio Dyscolo de pronom. (ed. Schneider-Uhlig p. 24. 5—6).

„*οὐκ ἀντίκειται τὸ ὕει ἢ βροντᾷ ἢ ἀστράπτει, αὐτοτελῆ ὄντα. ὑπακούεται γὰρ πάντως ὁ Ζεὺς, εἴ γε αὐτοῦ ταῦτα ἴδια.*"[3])

1) De Prisciani locis cf. Steinthal l. l.² II p. 271—272. Apollonius Dyscolus quoque verba distinxit, quae *ψυχικὴν ἢ σωματικὴν διάθεσιν* (*αὐτοπάθειαν*) habent, sicuti *πάσχω, χαίρω, θνήσκω* cet.

2) cf. Steinthal l. l.² II p. 294.

3) cf. Prisc. Gr. l. K. II p. 450. 9 sqq. — Miror quod

Sed Consentium copias Apollonii compilasse ac cum latina doctrina conglutinasse cave credas. Ut omittam perpauca Apolloniana in illius arte inveniri, totum caput p. 366. 3 — p. 367. 2 in unum quasi corpus ita coaluit, ut idem, sicuti nunc legimus, ab artigrapho ex fonte petitum esse verisimile fiat. Quem fontem fuisse Caprum contendere non ausim; hunc enim ex Apollonio Dyscolo pendere probabilitate prorsus caret, quoniam aequales fere fuerunt. Ne coniecturis, quae nihil valent, nitar, satis habeo demonstrasse, Probiana re vera apud Consentium exstare, quae fortasse per Caprum in recentiores artes derivata nescio quis cum Graecorum regulis commiscuit atque artigrapho tradidit. Consentium autem ipsum ex Probi Berytii scriniis hausisse concedere non possum.

Cum cognoverimus nec Palaemonem nec Probum in manibus Consentii fuisse, iam de Cominiano[1]) breviter agendum est; hunc enim tertium artigraphi auctorem fuisse Keil Gr. l. K. V. p. 336 coniecit, quia grammatici disputatio de coniugationibus p. 383. 3 sqq. congruit cum Charisii commentario Gr. l. K. I p. 175. 29 sqq., cui Cominiani nomen praepositum est. Atque profecto Consentius eisdem fere verbis quibus Charisius usus est,[2]) ita ut de eodem fonte cogitari possit, etsi

Consentii locus fugit Matthiam l. l. p. 600, ubi Prisciani librum octavum cum Apollonio (et Didymo) contulit.

1) cf. Teuffel hist. litt. rom. [5] § 405. 1.

2) I. conjug.: Cons. p. 383. 3—7 — Charis. p. 176. 3 - 6.
II. conjug.: Cons. p. 383. 7 - 9 — Charis. p. 176. 23 - 24; 30 — p. 177. 6.
III. conjug. corrept. Cons. p. 383. 15—23 — Charis. p. 177. 9—12; 23 - 28.
III. conjug. product. Cons. p. 383. 23—31. — Charis. p. 178. 5—8; 17—21.
de tempore tertiae coniugationis productae imperfecto: Cons. p. 384. 1—9 — Charis. p. 178. 21—29.
cf. Diom. Gr. l. K. I p. 346. 31 sqq.

in illius arte Cominianus non commemoratur. Tamen si quis hunc ipsum a Consentio adhibitum esse existumat, habeo quod opponam.

Primum enim artigraphus profectus est a secunda indicativi praesentis persona (p. 374. 20—21; p. 380. 34—35; p. 382. 11), ut demonstret 'ipsam coniugationem in secundae personae litteris consistentem ex primae personae modo et ratione formari' (p. 382. 34 sqq.); qua re, quia iterum atque iterum ad secundam personam relegamur (p. 383. 3, 8, 16, 24), Consentius prorsus contra Charisium repugnat, qui ubique ad primam tantum personam respexit. (Gr. l. K. I p. 176. 3, 23. — p. 177. 10. — p. 178. 5.) Accedit quod a Charisio omnia singularum coniugationum tempora enumerantur et ab imperativo modo derivantur, cum Consentius tantum absit, ut eandem rationem sequatur, ut 'nova' quaedam, quae occurrunt, afferre atque explicare satis habeat (p. 383. 9 sqq. — 18 sqq. — 26 sqq. — 33 sqq. — p. 384. 9 sqq.)[1]).

Illud deinde non neglexerim grammaticum semper nominibus 'praeteritum perfectum et plusquamperfectum' usum esse, Charisium autem haec tempora 'speciem absolutam et exactam' (p. 176. 31. — p. 177. 24—25. — p. 178. 18 et 30) appellasse[2]) atque pro Consentii 'imperfecto' adhibuisse 'speciem incohativam' (p. 176. 18. — p. 177. 7. — p. 178. 1,23.). Eodem autem spectat, quod hic persaepe de modo promissivo locutus est (p. 176. 9, 27. — p. 177. 18. — p. 178. 12, 14), quem a Consentio reiectum esse ex p. 374. 23 sqq. satis patet.

Totam igitur Cominiani proprietatem loquendi, quam Charisius servavit, hoc quidem loco deesse nemo

1) Ab imperativo Consentius p. 383. 27 et p. 384. 2 exordium fecit.

2) Pro plusquamperfecto Charisius p. 176. 21 'tempus praeteritum speciem recordativam' dixit.

non videt. Quam ob causam concentum, qui est inter duos artigraphos, ita explicandum esse censeo, ut Consentius Cominiani quoque hortulos ipsos non adierit, sed ex eodem fonte uberiore, quem hic compilavit, doctrinam suam mutuatus sit. Quam ad coniecturam argumenta satis valida me duxerunt. Consentius enim p. 384. 6 sqq. tempus imperfectum 'nutribam' pro 'nutriebam' exemplo Vergiliano Aen. VII 484 illustravit, cum Charisius Gr. l. K. I p. 178. 26 sqq. eodem conexu Vergilianum versum Aen. VII 485[1]) attulerit (= Diom. Gr. l. K. I p. 350. 34—37); unde mea quidem sententia apparet in fonte primario, quo et Cominianus et Consentii auctor nixi sunt, utrumque versum deinceps subfuisse; ille posterioris versus particulam, hic autem versum priorem petivit.

Quam disputationem non deberi Cominiano ipsi ea quoque mihi suadent, quae p. 384. 9 secuntur. Nam Consentii regulam, qui verba tertiae coniugationis productae in 'eo' terminata 'futurum indicativi in am et in bo mittere' (cf. p. 381. 28) exposuit, in Charisii arte Gr. l. K. I p. 178. 10 sqq. frustra quaerimus; futurum 'adeam' hac quidem in parte omnino desideratur.

Totum autem caput de coniugationibus, quod artigraphi praebent, non ad Cominiani doctrinam redire Martianus Capella III § 311—324 confirmat, qui de eadem re idque eodem modo fusius disseruit.[2]) Quem ex Cominiani copiis, quae docet, hausisse nemo serio contendet, cum praesertim apud eum plura inveniantur quam in Cominiani capite Charisiano atque illud quoque testimonium ex Vergilio depromptum, cuius dimidium apud Charisium legimus, totum obviam fiat.

1) In Keilii adn. crit. ad Charis. l. l. pro Aen. VII 584 lege VII 485. — Idem error Gr. l. K. I p. 579 corrigendus est.

2) Juergensen l. l. p. 66 Charisii, Diomedis, Consentii locos cum Martiano Capella contulit.

Itaque de doctrina vetusta agi statuendum est, quam et Consentii fons et Cominianus, quorum hic ad usum suum accomodavit regulas, delibaverunt. Atque longius progredi et demonstrare licet apud Martianum vestigia Probiana subesse. Nam in eodem capite § 315 et § 324 illa verba perfecto tempore similia 'luceo lugeo, cerno cresco' cet. detegimus, quae ad Probum spectare facili negotio intellegitur. Quod evincitur ex Diomedis capite 'de speciebus temporis praeteriti perfecti', quod maximam partem Probi est,[1]) ubi Gr. l. K. I p. 371. 27 sqq. (= Charis. I p. 247. 22 sqq.) 'luceo lugeo: luxi' 'cerno cresco: crevi' et p. 372. 22 sqq. (= Charis. I p. 256. 12 sqq.) 'pando: pandis pandas' occurrunt. — Quoniam autem frusta Probiana per Caprum in Consentii artem pervenisse supra vidimus, eodem modo diiudicabimus de hoc loco, quo omnia illa, quae commemoravi, verba leguntur. Cf. p. 384. 19 sqq.:

'ferveo fervo', 'pando: pandi pandavi', 'sero: serui seravi',[2]) 'luceo lugeo: luxi', 'cerno cresco: crevi', 'incedo incesso: incessi'.

Qua in quaestione Priscianus Gr. l. K. II p. 443. 11 sqq.[3]) nobis iterum suffragatur ('fundo: fundis fundas', 'sero: seravi serui sevi', 'fervo ferveo'), ubi ex tota indole loci de Capro cogitari debet. (cf. p. 478.

1) cf. Keil Gr. l. K. I p. LI sqq. — Jeep 'Redeteile' p. 250 sqq. — Buchholz l. l. p. 128.

2) Ad Keilii (adn. crit.) coniecturam 'serui sevi seravi' confirmandam Prisc. Gr. l. K. II p. 443. 19 et p. 532. 6 sqq. affero.

3) Matthiae l. l. p. 599, qui toto in Prisciani capite de coniugationibus Gr. l. K. II p. 442. 18 — p. 448. 9 Didymum fuisse auctorem contendit, non assentior, sed nihil nisi p. 442. 18—27 et p. 445. 12 sqq. Didymi, qui p. 445. 14 laudatur, esse persuasum habeo; quae inde a p. 442. 28 usque ad p. 444. 11 leguntur, ea latinae originis eiusque Flavianae speciem prae se ferre et indoles et testimoniorum copia suadent.

18—19 et p. 479. 11—19).[1]) Accedit quod Prisciani locos, quibus de verbo 'sero' agitur, II p. 480. 22 et p. 532. 16 iam Godofredus Keil l. l. p. 61 ad Caprum rettulit Capro qui fertur Gr. l. K. VII p. 93. 1 collato, cuius magnam partem ad illum grammaticum clarissimum pertinere notum est.[2])

Nostro igitur in capite vestigia quaedam Flaviana eruimus. Atque eodem referenda sunt, quae p. 388. 34 sqq. de tempore perfecto verbi 'salio' exstant. Primum enim inde quod Diomedes Gr. l. K. I p. 374. 5—12 in eodem capite Probiano, quod paulo ante attigi, eisdem exemplis allatis similia praebet, Consentii quoque loco vetustissimam Probi Berytii doctrinam latere colligi potest; deinde has regulas a Capro recentioribus artigraphis traditas esse Priscianus Gr. l. K. II p. 540. 15 sqq. docet, cuius explicationem G. Keilio l. l. p. 61 assentiente Neumann l. l. p. 54 Flavio Capro tribuit.[3]) (cf. de dub. nom. Gr. l. K. V p. 593. 2—3).[4])

Quae cum ita se habeant, Cominianum ipsum a Consentio minime compilatum esse demonstrasse mihi videor; omnia enim, quae utrique grammatico communia sunt, eundem fontem Probianum videntur redolere,[5]) cuius copiae per diversos rivos rivulosque in singulas artes fluxerunt.

1) cf. Nonius II p. 142. 1 sqq. — [Prob.] de ult. syll. Gr. l. K. IV p. 241. 20 sqq. — Cum Consentio mirum in modum explanationes IV p. 557. 11 sqq. (Keil adn. crit. ad Cons. p. 384. 22 et 26) et Probi instit. art. IV p. 186. 17 sqq. conveniunt. cf. Phoc. Gr. l. K. V p. 437. 26 et Max. Victorin. VI p. 200. 21—22.

2) cf. Keil Gr. l. K. VII p. 90. — Neumann l. l. p. 38 sqq. — G. Keil l. l. p. 47 sqq.

3) cf. Karbaum l. l. p. 12.

4) codd. 'saliere'. — cf. Ribbeck 'prolegg. ad Vergil.' p. 395 (ind. gramm.) — cf. Cledon. V p. 61. 19—20. — Arus. Mess. VII p. 464. 22—24 et p. 511. 1.

5) Firmiora argumenta desunt de participio 'iens euntis'

Altero denique loco Consentii manum Cominiani cognosco. Quod artigraphus p. 374. 1—7[1]) de verbi qualitate finita et infinita similiter atque excerpta Bobiensia Gr. l. K. I p. 561. 25—31 = Charis. I p. 164 16 sqq.) disseruit, id non Palaemonis esse, de quo Keil Gr. l. K. V p. 336 cogitavit, sed potius Cominianum sapere Jeep 'Redeteile' p. 9—11 demonstravit. Quia autem illa qualitatis partitio antiquioris originis rationem prae se fert (cf. M. Plot. Sacerd. Gr. l. K. VI p. 429. 25—26 et Victorin. ibid. p. 197. 24 sqq.), hoc quoque loco de communi fonte, quo et Cominianus et Consentii auctor usi sunt, agi pro certo habeo.

II. De Flavio Capro Consentii fonte.

Flavii Capri[2]) vestigia in Consentii arte nonnullis locis supra indagavimus, ita ut minime absit suspicio, quin artigraphus multa quoque alia illi grammatico

Cons. p. 384. 11 sqq. Quem locum ab artigrapho haustum esse ex Charisio Gr. l. K. I p. 173. 7 sqq. vel p. 261. 13 sqq. (= Diom. I p. 361. 4—6), sicuti Keil adn. crit. coniecit, negaverim. Magis cum Consentio Priscianus Gr. l. K. II p. 557 22 — (Caper p. 561. 10 laudatur) — et p. 546. 12 sqq. (III p. 456. 21—23) rem facit.

1) Consentius hanc qualitatis definitionem cum praeceptis ex Donato Gr. l. K. IV p. 381. 17 sqq. haustis in unum quasi corpus conflavit. cf. Jeep 'Redeteile' p. 73, 187 sqq.

2) Teuffel hist. litt. rom.[5] § 343. 3 et Schanz hist. litt. rom. III p. 147—148 non omnes, qui de Capro egerunt, afferunt. Sunt hi: Schopen 'de Terentio et Donato' diss. Bonn. 1821. — Suringar 'hist. crit. schol. lat.' I p. 71. 103. 113. 191. 269. — II p. 217 sqq. — Osann 'de Flavio Capro et Agroecio gramm.' Gissae 1849. — Graefenhan 'Gesch. d. klass. Philol.' IV p. 89 sqq. — Ritschl 'parerga' p. 361 sqq. — Christ philol. XVIII (1862) p. 165 sqq. — Ribbeck 'prolegg. ad Vergil.' p. 166. — Brambach l. l. p. 43. — Kirchner Fleckeis. ann. phil. Suppl. VIII (1875/76) p. 514—532 et 'Servius et Priscian' (Brieg 1883). — Keil Gr. l. K. V p. 570

doctissimo debeat. Ut eruamus, quae Consentius ex eius libris petiverit, in usum nostrum vertamus Neumanni (l. l. p. 30, 54 cet.) et Godofredi Keilii (l. l. p. 45, 47, 49, 55, 56) sententiam, qui ex Prisciani institutionibus exorsi non solum omnia, quae Priscianus communia habet cum Charisii capitibus XV et XVII libri primi, Diomede, Capri scriptis quae vocantur (Gr. l. K. VII), cum Nonii libro de compendiosa doctrina, Capro attribuerunt, sed etiam ea, quae cum Pompeio, Probi catholicis et Valerii Probi de nomine excerptis, cum libello de dubiis nominibus (Gr. l. K. V p. 567 sqq.) concinunt; atque eandem originem omnes Prisciani loci redolent, qui rem faciunt cum Servii commentariis in Vergilium et cum Gellii NA.[1])

Multum igitur lucrabimur, si demonstrare potuerimus Consentiana quaedam cum Prisciano reliquisque, quos enumeravi, grammaticis consonare, quia semper fere communis fons, Flavius Caper, inde colligi potest.[2]) Attamen satis non habeo ex Consentii arte Flaviana tantum promere; sed sicuti superioribus locis ut ad fontem primarium, seu Probum seu Plinium, redeamus plerumque contigit, itidem operae pretium erit nunc perlustrare,

---

et VII p. 88 sqq. — Neumann l. l. p. 37 sqq. — G. Keil l. l. — Laemmerhirt l. l. p. 396 sqq. — Karbaum l. l. cap. II. — O. Froehde Fleckeis. ann. phil. Suppl. XVIII (1892) p. 640 —642 et ibid. Suppl. XIX (1893) p. 202. — Goetz Jahresbericht für Alterth. LXVIII (1891) p. 156.

1) De Auli Gellii fontibus ac de ratione, quae inter eum et Nonium interest, viri docti inter se dissentiunt: L. Mueller 'Nonius' I p. 303. 33 adn. sibi persuasit Gellium a Nonio adhibitum non esse. — Kretzschmer l. l. p. 73 Verrium Flaccum Gellii fontem fuisse contendit, cum Beck (Berl. Phil. Wochenschrift XII 51 p. 1603) censuerit et Gellium et Nonium ad Plinium redisse, qui ipse Verrii Flacci copiis usus est.

2) cf. Froehde Fleckeis. ann. phil. 151 (1895) p. 279 sqq.

quae doctrina ex Plinio, quae ex Berytio vel ex utroque a Capro petita sit. Quorum vestigia nec Priscianus[1]) nec Consentius presserunt, etsi haud nescio illi praeter Caprum etiam Papirianum[2]) (praecipue in libro institutionum primo) Pliniana suppeditasse; sed in Consentii arte omnia frusta Plinii[3]) spectare ad Caprum censeo.

---

1) Kuebler Berliner Philol. Wochenschrift X (1890) p. 1368 Plinium Probumque ipsos Prisciano praesto fuisse existumavit.

2) de Papiriano, quinti saeculi p. Chr. n. orthographo, cf. Neumann l. l. p. 55 sqq. — Boelte Neue Philol. Rundschau (1896) 7 p. 102.

Froehde l. l. Pliniana etiam per Suetonium ac Caesellium Vindicem in Prisciani libros pervenisse coniecit; quam quaestionem in ancipiti relinquo.

3) Viros doctos, qui de Plinio iudicium tulerunt, hoc loco enumerare licet, quia neque a Teuffelio hist. litt. rom.[5] § 312 neque a Schanzio hist. litt. rom. II p. 458. 5 omnes colliguntur.

Lersch 'Sprachphilos. d. Alten' I p. 150—152. — Graefenhan l. l. IV p. 100. — Wannowski 'Pliniana' Progr. Posen (1847). — Schottmueller l. l. — A. Wilmanns l. l. p. 31. — Detlefsen 'Zur Flexionslehre des ält. Plin'. symb. phil. Bonn. II (1867) p. 695—714. — Christ philol. XVIII (1862) p. 170 sqq. — Brambach l. l. p. 37 sqq. 43. 131. 261. 324. — Kirchner Fleckeis. ann. phil. Suppl. VIII (1875/76) p. 506 sqq. — Neumann l. l. — Schlitte 'de Plin. Sec. stud. gramm.' Nordhausen (1883). — [rec. Beck Philol. Rundschau V (1884) 15 p. 465. —] Marschall l. l. — Boelte Fleckeis. ann. phil. 137 (1888) p. 401. — Laemmerhirt l. l. p. 393 sqq. — Nettleship journ. of philol. XV (1886) p. 202 sqq. — Froehde Fleckeis ann. phil. Suppl. XVIII (1892) p. 617 sqq. et Suppl. XIX (1893) p. 189 sqq. — Beck 'de M. Valerio Probo quaest nov.'. — Fleckeis. ann. phil. Suppl. XIX (1893) p. 3 sqq; Berlin. Philol. Wochenschrift (1892) XII No. 50. 51; philol. LII N. F. VI (1894); 'Plinii dub. serm. libr. rell.' (1894).

cf. Goetz Jahresbericht für Alterth. LXVIII (1891) p. 137 sqq.

Videlicet in vestigiis Flavianis colligendis et illustrandis cavendum est ne Capro assignemus, quae a Consentio ipso addita esse in propatulo est; sed semper respiciamus necesse est artigraphi rationem antiquiorum auctorum praecepta suo Marte iudicioque augendi atque mutandi.[1])

Atque primum quidem Consentii caput **de nomine** percenseamus. In singulis nominum speciebus, quae qualitati subiunguntur, tota indoles enumerationis a Capri usu ita abhorret, ut hoc loco vestigia Flaviana frustra quaerantur.[2]) Quod artigraphus p. 341. 6 sqq. 'nos cteticis pro patronymicis uti posse, e contrario patronymicis pro cteticis uti non posse' eodem modo atque Diomedes Gr. l. K. I p. 324. 6—7 contendit, nullius est ponderis. Talia grammaticorum fabricis debentur et memoriae artigraphorum quasi ad verba insita erant, ut saepe ubi eiusmodi similitudo occurrit, inde nihil demonstretur nisi universus iste artis consensus a grammaticis per saecula traditae, de cuius auctore verba fecisse laboris me pigeret.

Validioribus argumentis nitimur de Consentio p. 342. 31, quo loco Donati exemplum Sallustianum (cf. Keilii adn. crit. Gr. l. K. IV p. 374. 29) de gradu comparativo versus Vergilii excipit, quem eodem conexu in

1) cf. Meyer 'quaest. gramm. ad Scauri artem restituendam spectantes' diss. Jen. (1885) p. 40. — Laemmerhirt l. l. p. 344 adn. 1.

2) Consentii verba p. 341. 16—17 a Keilio uncis inclusa haud dubie ad Caprum pertinent. Vir doctus rectissime nos revocavit ad Prisc. Gr. l. K. II p. 233. 19 sqq. et p. 294. 20 sqq., quos locos Neumann l. l. p. 48 Capri libro 'de dubiis generibus' adscripsit, et ad Serv. in Verg. Aen. VII 605, ubi eundem auctorem latere ex Prisc. II p. 217. 5 sqq. et ex Charis. I p. 100. 12 atque p. 123. 8 Neumann l. l. p. 44 et G. Keil l. l. p. 48 coniecerunt.

Prisciani arte Gr. l. K. II p. 92. 9[1]) legimus; utrumque autem artigraphum, quae praebet, ea e Capri scriniis sumpsisse Servius in Verg. Aen. I 228 testatur, qui hunc fontem sapit, quocumque loco cum Prisciano convenit.[2])

Iam ad genera transeamus p. 343. 7 sqq., ubi doctrinam Varronianam subesse Wilmannsio l. l. p. 32 et p. 151 auctore Keil adn. crit. et Jeep 'Redeteile' p. 127 comprobaverunt. Similiter atque de verbo (cf. supra p. 22) viam magis philosopham quam grammaticam ingressus Consentius exposuit, qua ratione genera orta sint, quae naturalia quaeve artificalia appellentur.

Principalia genera tantum masculinum ac femininum esse audimus, quia nihil nisi hi sexus 'generare' possunt (p. 343. 7—21); quae genera naturalia 'consuetudine' transferuntur ad illas quoque res, quae sexu naturali carent (v. 21—25;) ab his generibus neutrum genus dissonat, quod ex natura non natum artificale nominatur (v. 25—28).

Quam explicationem haustam non esse ex Donato (Gr. l. K. IV p. 375. 13 sqq.), cuius artem Consentius et ante locum, de quo agitur, p. 343. 1 sqq. et postea p. 344. 16 sqq. descripsit, primo obtutu patet.

Similia autem apud Servium Gr. l. K. IV p. 407. 39 sqq. obviam fiunt;[3]) quae quamvis cum Consentio

1) Jeep 'Redeteile' p. 71 alterum Prisciani locum Gr. l. K. III p. 192. 17 sqq. omisit.

2) Kirchner 'Servius u. Priscian' p. 37 illa, quae in utraque arte discrepant, haud improbabiliter ita explicavit, ut Priscianum eisdem fere verbis fontem despoliasse, Servium autem ea tantum accepisse contenderit, quibus ad commentarium opus erat.

De Servio cf. Teuffel hist. litt. rom.[5] § 431. 1—4.

3) Derivationem generum ex naturalibus generibus ad Varronem referendam esse Pompeius Gr. l. K. V p. 159. 23 et

congruant, tamen nemini, qui utriusque disputationem attente perlegit, dubium esse potest, quin hic de generibus accuratius locutus sit. Ut neglegam artigraphum pro Servii 'auctoritate' adhibuisse 'consuetudinem', ea quae inde a p. 343. 28 apud Consentium secuntur, in illius commentario desideramus. Quae cum ita se habeant, Consentium ex Servio, cui notos illos in Donatum commentarios debemus, non dependere constat. Confirmatur res voce 'alii' in eodem versu addita, cum antea 'quorundam' sententia (v. 7, 27) prolata sit. Non omnes enim neutrum genus ex arte ortum esse, sed ex natura putasse legimus. Postquam autem natura tria illa genera constituerit, 'artem', quae 'consuetudinem' et 'rationem rerum' sequatur, eadem retinuisse atque quartum genus i. e. commune adiunxisse.

Quamquam neutrum genus 'naturale' appellari in aliis artibus nusquam invenimus, illis verbis Consentii de natura, ratione, consuetudine via nobis ostenditur, qua progressi ad fontem pervenire possumus.

Charisius enim in capite XV, ubi 'de extremitatibus nominum et diversis quaestionibus' disseruit, Gr. l. K. I p. 50. 25 sqq. de sermone latino hisce verbis egit:

„constat ergo latinus sermo natura analogia consuetudine auctoritate" cet.

Quae ab eadem disciplina profecta esse atque Consentii explicationem p. 343. 30 sqq. nemo negabit, etsi Charisius non de generibus, sed in universum de quattuor fundamentis seu principiis totius sermonis latini locutus est, de quibus singularium artis grammaticae regularum circumscriptionem non minus deducendam esse haud ignoramus.

explanationes IV p. 492. 37 testantur. — Varronis nomen hoc quidem loco omiserunt Prisc. II p. 141. 4 sqq. et Isidorus (ed. Migne ser. lat. 82. 3) I 7. 28.

Julianus Gr. l. K. V. p. 318. 32 Varronem laudavit. cf. Keilii adn. crit.

Inde autem quod in Diomedis capite de latinitate Gr. l. K. I p. 439. 15 sqq. eadem doctrina levibus mutationibus exceptis ad verbum expressa occurrit Varrone auctore allato,[1]) denuo sequitur, ut toti Consentii capiti de nominum generibus praecepta Varroniana subsint; neque eo offendimur, quod apud artigraphum quartum latinitatis fundamentum 'auctoritas' deest. Facillime enim fieri potuit, ut Consentius pro hac voce 'consuetudinem' posuerit aeque atque p. 343. 22, quo loco alii 'auctoritatem' praebent. (Serv. Gr. l. K. IV p. 408, 2, 3, 5. — explan. IV p. 493. 6, 10. — Pomp. V p. 159. 24; p. 160. 4, 10, 11. — Julian. V p. 318. 31). Sed Consentium 'auctoritati' satis ponderis attribuisse multifariam elucet. (cf. p. 348. 11. — p. 349. 8. — p. 354. 15. — p. 355. 14.)

Nos denique quaerentes, unde Varronis doctrina in Consentii artem manaverit, primum contendemus artigraphum eodem auctore esse usum, ex quo Diomedes et Charisius sive is, quem secuti sunt, capita sua hauserunt. Prioribus locis, quibus Consentius Varronem commemoravit, ei Caprum copias suppeditasse vidimus; qua de causa hic quoque de eodem fonte primum cogitandum est, utpote qui in Charisii capite XV lateat. (cf. supra p. 8 adn. 3). Neque nescio Marschallo l. l. p. 14 praeeunte Froehdium (Fleckeis. ann. phil. Suppl. XVIII (1892) p. 571) Charisii Diomedisque disputationem Palaemoni assignasse; quam sententiam Boelte Fleckeis. ann. phil. 137 (1888) p. 427 adn. 73 et p. 433 sqq. iam rectissime refutavit, qui Var-

1) cf. Victorin. Gr. l. K. VI p. 189. 1 sqq. — Wilmanns l. l. p. 79 sqq. — p. 170 sqq. frgm. 41. — Jeep 'Redeteile' p. 107 et adn. 5. — mus. Rhen. LI N. F. (1896) p. 413. — De 'ratione ac consuetudine' cf. Varronem de l. l. IX. 8 — [J. C. G. Boot 'Varroniana' Mnemosyne nov. ser. XXII (1894) p. 409 sqq. — Cf. Sittl 'Jahresbericht über Vulgär- und Spätlatein' Jahrber. f. Alterth. LXVIII (1891) p. 228 sqq.

ronis regulam vehementer abhorrere a partitione Palaemoniana perspexit, quam Quintilianus inst. orat. I 6. 1 hocce modo praebet:[1])

„sermo constat ratione, vetustate, auctoritate, consuetudine . rationem praestat praecipue analogia, nonnumquam et etymologia" (cf. ibid. IX 3. 3 et Donatian. Gr. l. K. VI p. 275. 13 sqq.)

Boelte qui prooemium Charisiani capitis XV ad anonymum quendam de latinitate redire p. 440 persuasum habet, Varronis principiis euphoniam esse additam ex Charisio p. 51. 12 sqq. suo iure collegit (p. 439); qua re ansa datur ad auctorem primarium investigandum. Plinium enim 'suavitatem aurium', cui Cicero plurimum momenti tribuit, adiecisse Charisius p. 123. 3 sqq. docet.[2]) Mihi igitur deliberanti Plinium Varrone niti (cf. supra p. 11 adn. 2) verisimile fit Charisii exordium Plinianum esse, cum praesertim in capite nomen ipsum nonnumquam legatur atque vestigia Plinii persaepe occurrant.[3]) Quam coniecturam si mihi concesseris, non multum abest, quin de Flavio Capro cogites; hic enim Plinii copiis usus analogiam auctoritatem na-

1) Varronis doctrinam iniuria cum Quintilianea contulerunt Wilmanns l. l. p. 80 sqq. — Claussen Fleckeis. ann. phil. Suppl. VI (1872/73) p. 384. — Fierville 'M. F. Quintil. de inst. orat. lib. prim.' Paris (1890) p. 91 adn. ad h. l.

Quintiliani partitionem sermonis Palaemon ex Graecis fontibus mutuatus est. cf. Boelte l. l. p. 435, qui ad Dionysii Thracis interpretes p. 659—669 et p. 740. 3 AGBekk. legentes relegavit.

2) cf. Lersch l. l. I p. 142 et 151 (p. 94—97). — Steinthal l. l.² II p. 154 sqq. — Beck philol. 48 N. F. (1889) p. 259.

3) cf. Beck l. l. p. 255 sqq. — Fleckeis. ann. phil. Suppl. XIX (1893) p. 35 sqq. — Berlin. Philol. Wochenschrift XII (1892) 51 p. 1604. — Boelte l. l. p. 413 sqq. — Froehde Fleckeis. ann. phil. Suppl. XVIII (1892) p. 622.

turam euphoniam summi esse ponderis ubique exposuit,[1]) quin etiam librum 'de latinitate' reliquit.[2])

Quam ob causam haud procul a vero me recedere puto, si Charisii, Diomedis, Consentii locos collatos ad Flavium Caprum spectare contendo. Quia autem in toto Consentii capite de generibus eadem doctrina Varroniana inest, Capro totum deberi existimo; atque illa quoque, quae p. 344. 23 sqq. brevem explicationem ex Donato sumptam (v. 16—23 = Don. Gr. l. K. IV p. 375. 14 sqq.) excipiunt de nominibus epicoenis, cum prioribus regulis tam arte conexa sunt, ut eandem originem resipere videantur. Neque in eo haereo, quod hoc loco exemplorum copia, qua Flaviana redundare solent, prorsus deest; nam ad eiusmodi praecepta illustranda exempla necessaria non sunt.

Capri vestigia etiam in singulis quaestionibus elucent, quae inde a p. 345 adiunguntur. Atque primum quidem Consentium p. 345. 17 sqq. de diversis generibus nominum 'vulgus' et 'fundus' cum Charisio Gr. l. K. I p. 74. 20 sqq. rem facere Jeep 'Redeteile' p. 71 adn. 2[3]) perspexit; neque aliter docent Prisc. Gr. l. K. II p. 275. 8—9, Prob. cathol. IV p. 21. 7 sqq., Prob. de nom exc. IV p. 208. 8 sqq., Serv. in Verg. Aen. I 149.[4]) Inde vero quod Nonius Marcellus I p. 347—348 M non solum exemplum Vergilianum

1) Kirchner Fleckeis. ann. phil. Suppl. VIII (1875/76) p. 525 sqq. — G. Keil l. l. p. 39.

2) Christ philol. XVIII (1862) p. 169. — Kirchner l. l. p. 515 sqq. — G. Keil l. l. p. 11—12.

3) Servius Gr. l. K. IV p. 431. 27 sqq., ad quem Jeep l. l. nos relegavit, sententiam diversam eamque perversam protulit.

4) cf. Charis. I p. 21. 16. — exc. Bob. I p. 538. 33. — p. 548. 17. — Cledon. V p. 40. 22—23. — de dub. nom. V p. 593. 13—14. — Beda VII p. 293. 28 sqq. — comm. Einsidl. Suppl. p. 238. 13 sqq. (p. 237. 2—3).

(Aen. II 98) praebet, sed etiam ibid. p. 254. 14 illud, quod Consentius p. 345. 21 ex Lucilio attulit, sed omnes alii omiserunt, artigraphum ex eodem fonte, quem Nonius adiit, i. e. ex Capro hausisse apparet.

Restat ut nonnulla addam de auctore primario huius doctrinae. G. Keil l. l. p. 50 Prisciani locum, quem attuli, Capro tribuit Probi catholicis Gr. l. K. IV p. 21. 7 sqq. collatis, quia in his Probiana quaedam latere cum patre Henrico Gr. l. K. IV p. XXV sibi persuasit, quae per Caprum in singulas artes pervenerunt; quam sententiam de ratione, quae inter Priscianum et catholica Probo vulgo adscripta ex iudicio Neumanni l. l. p. 41 atque G. Keilii intersit, a Jeepio l. l. p. 96 adn. 4 probatam non esse haud ignoro.

Alio autem modo Beck (Berlin. Philol. Wochenschrift XII (1892) 51 p. 1604)[1]) et Froehde (Fleckeis. ann. phil. Suppl. XIX (1893) p. 170 et p. 198 sqq.)[2]) de hac regula iudicaverunt; nam ab excerptis de nomine Gr. l. K. IV p. 208. 9 sqq., in quibus G. Keil patre l. l. p. XXX iterum praeeunte Probi frusta cognovit, exordium facientes Charisio I p. 74. 20 sqq. auxilio vocato illum locum ad Plinium rettulerunt; excerptorum permagnam partem Plinii esse viri docti satis confirmaverunt omnesque applauserunt,[3]) postquam Froehde ipse (Fleckeis. ann. phil. 151 (1895) p. 287) 'totum Probi de nomine fragmentum pro excerptis ex Plinii

1) cf. Fleckeis. ann. phil. Suppl. XIX (1893) p. 25 sqq.

2) cf. Fleckeis. ann. phil. Suppl XVIII (1892) p. 628 sqq. — Wochenschrift f. kl. Philol. 49 (1892) p. 1349.

3) cf. Goetz Berlin. Phil. Wochschr. XIII (1893) p. 112 et p. 1162 sqq. — Gn. Literar. Centralbl. XIV (1893) p. 488 sqq. — Haeberlin Dtsche. Lit. Ztg. XIV (1893) p. 1448 sqq. praeter Plinium ab excerptore Charisium ipsum esse adhibitum coniecit. — Kuebler Wchschrft. f. kl. Philol. IX (1892) p. 1286 sqq. excerptis fortasse Charisium corruptum praesto fuisse suspicatus est.

dubii sermonis octo libris habere' desierit. Multa enim exstare, quae recentioris aevi speciem prae se ferunt, post Steupium l. l. p. 175 sqq. nuper Ihm[1]) exemplo satis firmo denuo ostendit; tamen quin in hoc libello Pliniana insint, nemo dubitabit.

Utrum autem Plinium esse fontem an Probum statuas, levissimi nunc est ponderis; id quidem constat illam doctrinam a Capro, qui utriusque copias adhibuit, artigraphis nec non Consentio traditam esse.

Neque dubito de loco qui sequitur similiter iudicium ferre, quo nonnullis regulis, quae ex Donato depromptae sunt, exceptis (Cons. p. 345. 24—26 = Don. p. 375. 31—33. — Cons. p. 345. 31—p. 346. 3 = Don. p. 375. 33—p. 376. 1) quaedam arto conexu cum antecedentibus utuntur. Agitur enim item de incerto genere singulorum nominum (p. 345. 26—30) atque urbium, gentium, montium (p. 346. 3—13). Quantopere regula de vocis 'stirps'[2]) genere feminino et masculino priori loco respondeat, inde colligitur, quod iterum in Charisii capite XV p. 109. 17 sqq.,[3]) in Probi de nom. excerptis IV p. 210. 23 sqq., apud Servium in Verg. Aen. III 94 et Nonium I p. 341 M (cf. I p. 480 et II p. 54) eadem exempla obvia sunt.[4]) Vix est necessarium explicare

1) 'Probi de nomine excerpta' mus. Rhen. N. F. LII (1897) p. 633 ad 'apices' relegavit Gr. l. K. IV p. 215. 15 sqq. — cf. Rönsch 'Itala u. Vulgata' Marburg (1875) p. 328.

2) cf. Festus p. 454 (ed. Thewrewk de Ponor (1889) Budapest).

3) Beck Fleckeis. ann. phil. Suppl. XIX (1893) p. 33 sqq. Charis. I p. 71—p. 110 esse Plinianam differentiarum collectionem coniecit. cf. Froehde Wchnschrft. f. kl. Phil. IX (1892) p. 1350 et Fleckeis. ann. phil. Suppl. XVIII (1892) p. 622 sqq.

4) cf. Serv. in Verg. Aen. I 626. — VII 99. — XII 208. — Cledon. Gr. l. K. V p. 40. 4 sqq. — Beda VII p. 291. 18 sqq. — comm. Einsidl. Suppl. p. 238. 1 sqq. — ars anon. Bern. Suppl. p. 122. 26 sqq.

Priscianum quoque II p. 169. 6 sqq., quae pars libri quinti omnium prudentium consensu Capri (cf. p. 171. 14) est, 'stirpem' enumerasse in illis nominibus, 'in quibus vetustissimi inveniuntur confudisse genera, nulla significationis differentia coacti, sed sola auctoritate'. (cf. p. 322. 12, ubi Caper v. 2 laudatur).

Addere satis habeo Froehdium (Fleckeis. ann. phil. Suppl. XIX (1893) p. 175 et p. 201 sqq.) atque Beckium (ibid. p. 43. — Berl. phil. Wochenschrift XII (1892) 51 p. 1604. — 'Plin. dub. serm. libr. rell.' p. 79) totam regulam haud improbabiliter Plinio vindicasse.

Neque aliter res se habet de extremis huius capitis praeceptis.[1]) Nam testimonium, quo grammaticus p. 346. 11 ambiguum genus montium illustravit, apud Nonium I p. 385 M sub lemmate 'colere' reperimus, atque utrumque Consentii exemplum 'Soracte' Priscianus Gr. l. K. II p. 203. 8—12 profert, quem locum ad Caprum p. 204. 6 allatum summo iure referre possumus.[2]) Si denique animos vertimus ad Prisc. II p. 333. 17 sqq. et ad Servii comm. in Verg. Aen. VIII 561, ubi etiam Consentii exempla 'Praeneste' p. 346. 8—9 leguntur, cum summa veritatis specie contendere possumus Consentii disputationem plenam esse doctrinae Flavianae, ad quam Prisciani libri VI et VII persaepe spectant.[3])

1) Consentii 'frenus' p. 346. 1 pro Donati 'frenum' (cf. Jeep 'Redeteile' p. 129 adn. 3) fortasse Caprum redolet. cf. Non. I p. 306. 11 sqq. M. — Charis. Gr. l. K. I p. 93. 5 sqq. et p. 98. 17 sqq. — Probi de nom. exc. IV p. 211. 24 sqq. — Caper de verb. dub. VII p. 110. 1. — comm. Einsidl. Suppl. p. 238. 6 sqq. — Quos locos Plinio vindicaverunt Froehde Fleckeis. ann. phil. Suppl. XVIII (1892) p. 628/9 et XIX (1893) p. 177; p. 202 sqq. et Beck Berlin. Phil. Wchschrft. XII (1892) 51 p. 1604. — 'Plin. dub. serm. lib. rell.' p. 30. — cf. Jeep mus. Rhen. LI N. F. (1896) p. 437.

2) cf. Kirchner Fleckeis. ann. phil. Suppl. VIII (1875/76) p. 523/4.

3) cf. Neumann l. l. p. 40 sqq. — G. Keil l. l. p. 46 sqq.

Artigraphum autem hoc ipso in capite, in quo de incertis generibus loquitur, Capri hortulos compilasse eo verisimilius est, quo certius hunc 'de dubiis generibus' scripsisse constat.

Tametsi si quis censeat Consentium ex oppidorum nominibus p. 346. 5 sqq. enumeratis hoc sive illud de suo addidisse,[1]) quod de urbibus Gallorum, Narbonem atque Arelate dico, mihi quidem pro certo est, id verum esse non negaverim.

Sed iam e re erit illud statim afferre, quod grammaticus p. 348. 29 sqq. de nominibus civitatum, qualis sint numeri, disseruit. Quem locum eandem originem sapere quam ea, quae modo examinavimus, non solum ex exemplis, quae p. 349. 11;[2]) 15;[3]) 19 invenimus, sed inde etiam colligo, quod p. 349. 8 'auctoritati' atque 'analogiae' (= 'conlationi similitudinum') permultum tribuitur. Totam partem, sicuti nunc habemus, Capro minime assignare volo, a cuius consuetudine talis enumeratio arida et nonnumquam absurda (cf. p. 349. 13 sqq. — 17 sqq.) vehementer abhorret. Tamen vetustioris fontis nucleum hoc in loco inesse mihi concedes, si reliquas artes in comparationem vocaveris. Neglego Charisium Gr. l. K. I p. 98. 14—16 similiter atque Consentium p. 348. 32 de genere numeroque 'Ostiae' egisse (cf. Char. I p. 35. 6 sqq.) idque Sallustio auctore allato; notatu dignius esse puto nomina quaedam et in Con-

1) Exempla 'Soracte' et 'Illyricum Illyricus' perversa sunt. cf. Jeep 'Redeteile' p. 129 adn. 3.

2) Utrum 'Cincius' an 'Atacinus' legendum sit, valde est dubium. cf. Keilii adn. crit. — Si cum Riesio 'Varron. sat. Menipp. rell.' p. 264 de Varrone Atacino cogitamus, hunc locum pro vestigio Pliniano habere possumus. cf. Beck Berlin. Phil. Wochnschrft. XII (1892) 51. p. 1572.

3) cf. Naber 'Fronto' Lips. (1867) p. 262 (frgm. misc.)

sentii arte p. 349. 4—5 et apud Priscianum reperiri, ut 'Trallis' II p. 358. 6 et Sallustio denuo laudato 'Gadir' II p. 154. 1 sqq. et p. 234. 10 sqq. (p. 313. 24); atque ex Keilii Gr. l. K. IV p. XXV sententia, qui Probi catholica IV p. 13. 30 contulit cum Prisciano II p. 154. 1, regula, in qua de nomine 'Gadir' artigraphi loquuntur, ex Probi Berytii scriniis petita est.

Quibus locis perlustratis ad Consentii extremitates quae vocantur nominum p. 347. 8 sqq. vertamur. Quamvis grammaticus Donati exemplum (Gr. l. K. IV p. 376. 10 sqq.) secutus sit, tamen nonnulla inserta sunt, quae unde manaverint quaeramus necesse est.

Atque primum quidem de nomine graeco 'Andromacha' p. 347. 17 auctorem haud spernendum subesse Martiani Capellae testimonio III § 290 satis confirmatur. Charisium Gr. l. K. I p. 62. 21 'Andromachen' tradidisse haud ignoro; quem locum ad partes voco, ut alterius additamenti Consentii fontem eruam. Nam feminina graeca e producta finiri (Cons. p. 347. 20 sqq. 'Euterpe Agave') cum Charisius l. l. tum Priscianus II p. 142. 22—23 (cf. Cons. p. 345. 6) et p. 145. 12 = p. 204. 8—9 docent. (cf. Mart. Cap. III § 291).

Etsi iam ex concentu, qui intercedit inter duos illos artigraphos atque inter Prisciani libros V et VI,[1]) cuius doctrina lateat, facillime conici potest, nihilominus paulisper immoremur, ut ceteras quoque regulas, quas Consentius subiunxit, percenseamus.

Cons. p. 347. 25 sqq: 'gummi sinapi' feminini quoque generis sunt. — Prisc. II p. 204. 21 sqq. — Charis. I p. 144. 10. — Probi cathol. IV p. 8—16[1]) (cf. p. 26. 28—29 = Sacerd. VI p. 473. 14—15). — Nonius I p. 300. 28—31 M. — Martian. Cap. III § 291.

1) Neumanni sententia l. l. p. 42 a G. Keilio l. l. p. 43 sqq. comprobata non est. (cf. Goetz l. l. p. 140. Karbaum l. l. p. 7. — Jeep 'Redeteile' p. 95 adn. 2.) Permulta Capri vestigia in duobus libris inesse uterque concessit.

Cons. p. 347. 28 sqq. 'Io Ino' — Charis. I p. 63. 17—18. — Prisc. II p. 209. 14.

Quos Charisii et Prisciani locos Capro deberi, quia eisdem fere verbis Charisio p. 117. 24 sqq. respondent, ubi Caper p. 118. 1 ipse commemoratur, Neumann l. l. p. 41, 43 et G. Keil l. l. p. 47 intellexerunt. Mihi igitur et illorum et Consentii fontem communem fuisse Flavium contendenti non contradices, idemque iudicium de aliis artigraphi additamentis quae attigi licet.

Caprum autem ipsum Probo Berytio niti ex Charisio I p. 118. 1 plane patet; quid vero quod eandem doctrinam eisdem exemplis 'Calypso Jo Allecto' adhibitis apud Charisium I p. 127. 17 sqq. Plinio auctore allato reperimus? Unde sequitur, ut uterque grammaticus[2]) hac de re egerit atque utriusque copiae Capro praesto fuerint, ad quem etiam Servius in Verg. Aen. IV 383. — VII 324. — X 198 pertinet.

Sed ad quaestionem institutam redeamus. In capite de numeris Consentium p. 348. 18 sqq., ubi de nominibus 'lac' et 'sal' disseruit, Capri vestigia pressisse Priscianus Gr. l. K. II p. 212. 4 sqq. mihi persuasit, qui Flavio bis teste laudato de eodem nomine 'lac' locutus est.[3])

1) Prisciani Charisii Probi locos G. Keil l. l. p. 50 rectissime Capro tribuit. — Beda Gr. l. K. VII p. 291. 3, qui eodem exemplo Plautino usus est, 'sinapi' scripsit. cf. Charis. I p. 63. 5.

2) Plinianam doctrinam Quintilianus I 5. 63 praebet. cf. Nettleship l. l. p. 202.

3) cf. ibid. II p. 21. 9—10. — p. 146. 16. — p. 326. 24—25. — Post Neumannum l. l. p. 43 G. Keil l. l. p. 24, 33, 50 Capro Gr. l. K. VII p. 95. 13 et Probi cathol. IV p. 7. 7 sqq. comparatis Prisciani locum in Capri reliquias suo iure recepit.

Prisciani verba a Consentio paulum differre concedo; cum enim hic 'lactes' plurale generis masculini esse „neque singularitatem habere"[1]) v. 23—24 exposuerit, ex iudicio illius 'hae lactes' a singulari numero 'haec lactis' oriuntur. Quo de dissensu utut cogitas, Caprum nomen 'lac' pertractasse satis habeo ostendisse.

Propius accedunt ad Consentii explicationem ea, quae in Probi catholicis Gr. l. K. IV p. 7. 3 sqq. (= Sacerd. VI p. 471. 23 — p. 472. 7) obviam eunt,[2]) quoniam idem quoque Vergilianum (bucol. II 22) in utriusque arte legitur.[3])

Quem catholicôn locum iam Keil Gr. l. K. IV p. XXV cum Prisciano contulit et filio assentiente totam regulam Berytii esse contendit. Diversam vero sententiam Charisio Gr. l. K. I p. 102. 4 sqq. examinato Neumann l. l. p. 26 sqq. et p. 44 protulit. Quia enim Charisius l. l. Plinianam originem redolet, vir doctus Priscianum ex eodem fonte hausisse haud iniuria coniecit. Sed Flavium Caprum Plinii copias artigraphis suppeditasse quis est quin perspiciat?

Neque aliter iudicandum esse existumo de nomine 'sal' semper singulari. Cum Consentio p. 348. 24 sqq.[4]) compares velim anonymum de dub. nom. Gr. l. K. V p. 591. 1—2, quam doctrinam Flavianam esse ex Capri

1) cf. Diom. I p. 328. 2. — exc. Bob. I p. 549. 16.

2) de voce 'lact' Varroniana cf. Diom. Gr. l. K. I p. 303. 6—7. — Pomp. V p 199. 10 sqq. — exc. ex cod. Paris. 7570. V p. 326. 25 sqq. — [Cledon. V p. 48. 23]. — Ritschl mus. Rhen. VII (1850) p. 586, 606 sqq. — Vahlen 'anal. Non.' (1859) p. 10. — Ribbeck 'prolegg. ad Verg.' p. 430. — Seelmann l. l. p. 359.

3) cf. Serv. in Verg. buc. II 23. — Mart. Cap. III § 307. — ars anon. Bern. Suppl. p. 120. 3 sqq. (cf. Hageni adn. crit.)

4) Exemplum Terentii v. 27 (Eunuch. III 1. 10) Putschius legit 'qui habet sal qui in te est'. — Keil 'quid habet sal cet'. — In editionibus Umpfenbach, Fleckeisen,

orthographia VII p. 102. 1 sqq. et ex eiusdem libello de verbis dubiis ibid. p. 111. 10 cognoscimus. Qua de causa quamquam vix potest dubitari, num doctrina, de qua egi, ex Capri copiis manaverit, tamen nos recte statuisse satis superque testantur Charisius Gr. l. K. I p. 106. 12 sqq. (cf. p. 25. 20 sqq. et adn. crit.), Diomedes I p. 327. 31—32 (exc. Bob. I p. 548. 35—36), Priscianus II p. 147. 1 sqq.[1]) (cf. v. 4 idem exemplum atque Cons. p. 348. 27) et p. 171. 8 (ubi paulo post v. 14 Caper et Probus laudantur), Probi de nomine exc. IV p. 209. 6 sqq., [Sergii] explan. in Don. IV p. 542. 12 sqq. (v. 13 exemplum Consentii), Servius in Verg. Aen. I 35,[2]) grammaticus Bernensis Suppl. p. 111. 28, Nonius I p. 334. 11 sqq. et p. 506. 11 sqq. M (idem exemplum).

Quam regulam Beck (Berlin. Philol. Wchnschrft. XII (1892) 51 p. 1603) propter consensum, qui inter Nonium et anonymum de dub. nom. invenitur, Plinio adscripsit atque in numerum reliquiarum Plinianarum p. 76 accepit idque cum aliqua veritatis specie.[3])

Capro auctore fortasse Consentius p. 347. 32 sqq. contra Donatum dualem numerum a limine reiecit; nam idem fit apud Diomedem Gr. l. K. I p. 301. 20 sqq.,

Dziatzko praebent 'qui habet salem: quod in te est' (cf. explan. Gr. l. K. IV p. 542. 13). Bentley 'qui sal habet, quod in te est'. — Priscianus II p. 147. 4 'qui habet in se salem'. — Unde patet, quanta neglegentia grammatici in citando saepenumero usi sint.

1) Quem locum cum II p. 214. 8 sqq. collatum Neumann l. l. p. 43 Capro tribuit.

2) Kirchner Fleckeis. ann. phil. Suppl. VIII (1875/76) p. 491 ad scholia Horatiana relegavit Consentius mirum in modum cum his concinit. cf. Hauthal 'comm. in Hor.' II p. 167—168 et p. 181 et G. Meyer 'Porphyr. comm. in Hor.' p. 237.

3) cf. Froehde Fleckeis. ann. phil. Suppl. XIX (1893) p. 172 sqq.

Charisium I p. 18. 2 et p. 153. 27, Priscianum II p. 172. 3—4 (cf. autem III p. 415. 6), explanationes IV p. 494. 31 (cf. autem p. 540. 6—8)[1]).

Pro certo affirmari nequit, utrum etiam p. 348. 10 sqq., ubi Ciceronis 'sordem' et 'vina hordea' Vergilii legimus, ad Flavium spectet necne; sed Palaemoniana hic latere, ut Keilio Gr. l. K. V p. 336 placuit, prorsus nego. Excerptis Bobiensibus Gr. l. K. I p. 549. 30—31, quo loco item nomen 'sordem' occurrit, nihil demonstrari apertum est; ut neglegam alios quoque grammaticos illius vocis singularem numerum attulisse,[2]) id quod summi est momenti, Ciceronis nomen in excerptis deest. Quod Charisius Gr. l. K. I p. 34. 28—29, Diomedes I p. 328. 22, excerpta Bob. I p. 550. 28 similiter atque Consentius p. 348. 12 Vergilium laudant, id non multum valet, quia idem in Prisciani arte II p. 175. 16 sqq. reperitur. (cf. p. 176. 7—8; p. 310. 15 sqq.)[3])

Ne nimium scire cupere videamur, rem in ancipiti relinquam; attamen quod regulae ab usitata Capri ratione alienae non sunt, hoc quidem loco eas tangere non dubitavi.

Restant in capite de figuris alia quaedam, ubi Capri seu potius Plinii vestigia non recta via, sed ambagibus detegenda sunt. Iam ex tota indole illius loci, quo artigraphus de nomine 'pater familias, patres familiae'[4]) disseruit p. 350. 7 sqq. ('praeterea animadvertendum est') sequitur, ut Consentius ex Donato minime dependeat.

1) cf. Pomp. Gr. l. K. V p. 174. 13—14 (cf. autem p. 165, 27 sqq.). — ars anon. Bern. Suppl. p. 84. 14 sqq. — comm. Einsidl. Suppl. p. 140. 13 sqq.

2) cf. Beda de orthogr. Gr. l. K. VII p. 289. 12 sqq. = Albin. VII p. 309. 34 sqq. — K. Schenkl 'Wiener Studien' XVIII (1896) p. 160.

3) cf. ars anon. Bern. Suppl. p. 85. 5 sqq.

4) cf. Varro de l. l. VIII. 73.

Doctrinam autem Plinianam inesse Charisius Gr. l. K. I p. 120. 8 sqq. et p. 107. 9 sqq.; 22 sqq.[1]) docet, qui illic Plinium ipsum attulit; quibus cum praeceptis conferenda sunt Probi de nomine excerpta Gr. l. K. IV p. 211. 27 sqq., quem locum Beck (philol. 48 N. F. (1889) p. 262 sqq. — 'Plin. dub. serm. lib. rell.' p. 2 sqq. et p. 84) atque Froehde (Fleckeis. ann. phil. Suppl. XIX (1893) p. 177 adn. 24 et p. 190) Plinio Secundo suo iure vindicaverunt; neque minus recte G. Keil l. l. p. 50 Plinianam regulam per Caprum in artes venisse contendit. Atque omnino non assentior Neumanno l. l. p. 15, qui Charisii exemplum Sallustianum (I p. 107. 12. — cf. Pomp. V p. 179. 22 sqq. —) = Serv. in Verg. Aen. XI 801 ex Aspri in Sallustii historias commentariis fluxisse coniecit; hanc quoque partem esse Plinii Froehde (Fleckeis. ann. phil. Suppl. XVIII (1892) p. 614) mihi persuasit. Itaque Kirchneri sententiam (Fleckeis. ann. phil. Suppl. VIII (1875/76) p. 530. — 'Serv. et Prisc.' p. 21) in usum meum verto, qui et Servii locum de nomine 'paterfamilias' et omnia Aspriana Pliniana Probiana Capro deberi censet, neque me erraturum esse spero, si illam doctrinam in Consentii artem eadem via derivatam esse contendo.

Paucis versibus post p. 350. 12—14 artigraphus de nominibus ex graeco et latino compositis 'epiclinium epiradium' adnotatiunculam asseruit, quam cognatione quadam cum Quintiliano I 5. 68 coniunctam esse Keil adn. crit. dudum intellexit. Quintiliani libri primi capita 5. 54—6. 28 Nettleship l. l. p. 200 sqq. ad Plinium rettulit; qua in parte Pliniana multa latere nemo non videt, etsi etiam Palaemonis frusta supra p. 36 eruimus.[2]) Quae res cum ita se habeant, apud Consentium

1) cf. Neumann l. l. p. 23.

2) Nettleship l. l. Quintiliani partitionem sermonis Plinio adscripsit, quam Palaemonis esse cognovimus.

quoque de praecepto Plinii agi coniecerim, quod Caper artigrapho dedit.[1])

Denique ea esse Pliniana puto, quae p. 349. 28 sqq. grammaticus praebet de declinatione nominum compositorum 'eques Romanus, Liber pater', 'propraetore, proconsule, proquaestore', 'tribunus plebis, maior natu', 'fideicommissum, plebiscitum'.[2]) Quod colligitur ex Probi de nom. excerptis Gr. l. K. IV p. 214. 26 sqq., quem locum Froehde l. l. p. 182 adn. 40 et p. 199 sqq. Plinio tribuit.

Ut complectar, quae modo exposui, Consentii caput de figuris Pliniana doctrina abundare vidimus, quae regulis ex Donato depromptis haud inscite adiuncta est.

Illo loco p. 351. 20 sqq.,[3]) quo formae quae vocantur casuales tractantur, perpauca Flaviana insunt, ad quae non modo exempla allata, sed etiam concentus cum ceteris artigraphis spectant. De nomine 'maria' p. 352. 28—29 Keil adn. crit. nos ad Diomedem Gr. l. K. I p. 309. 20 revocavit, cui Priscianum II p. 310. 15 sqq. atque Charisium I p. 93. 18 sqq. (p. 121. 3 sqq. et p. 135. 7 sqq.) addas. Et Charisium et Consentium ex eodem fonte hausisse inde patet, quod hic p. 352. 17 aeque atque ille p. 93. 24 sqq. de nomine 'tabo' defectivo[4]) quaedam adiecit. Neque aliam originem re-

1) Iuvat animos revocare ad p 350. 13, ubi Consentius 'epiradium' ex graeco et latino compositum esse docet, cnm Quintiliano teste duae peregrinae partes, graeca et gallica, subsint. An hac quoque ex re patet artigraphum fuisse Gallum, qui vocem gallicam pro latina habuit?

2) cf. Jeep 'Redeteile' p. 132 adn. 2 (p. 131. 4). — Steinthal l. l² II p. 262—264. — cf. Diom. Gr. l. K. I p. 309. 25 sqq. — Prisc. II p. 180. 12 sqq. — explan. IV p. 543. 8 sqq.

3) Quo in capite artigraphus mirum in errorum incidit, cum p. 351. 24 sqq. a nominativo 'Diespiter' genetivum 'Diogenis' formaverit.

4) Cf. Charis. I p. 145. 31 sqq. — Prisc. II p. 189. 10. —

liqua Consentii exempla ('sponte',[1]) 'nefas[2]) fas') mea quidem sententia sapiunt, sed et ipsa ad Caprum redeunt, qui veterum scriptorum usum optime observavit testimoniisque comprobavit.

Quibus a nominibus 'virus' p. 351. 35 sqq. non abhorret, quocum praeter Probi de nom. excerpta Gr. l. K. IV p. 208. 19 Prisciani explicationem Gr. l. K. II p. 275. 2 sqq. conferas; hanc enim cum Probi catholicis IV p. 21. 5 sqq. G. Keil l. l. p. 50 Capro assignavit.[3])

Certissime sunt Flaviana, quae a Consentio p. 353. 12 sqq. de nominibus 'frons: frontis frondis' proferuntur. Denuo doctrinae spectatae nucleum latere Charisius Gr. l. K. I p. 130. 29 sqq. Plinio laudato demonstrat, quem locum ad partes vocare non dubito, quamquam regula proposita non eadem est; inde tamen Plinium primum ad differentiam illorum nominum animum attendisse apparet. Quod praeceptum ex Capro esse petitum argumentis gravissimis confirmari potest. Nam haud parum valent Capri verba Gr. l. K. VII

p. 310. 8 sqq. — Ribbeck 'prolegg. ad Verg.' p. XII pro librorum et Consentii 'tabo' georg. III 481 'tabe' scribendum esse coniecit. — cf. Neue 'Formenlehre' I² p. 490—491.

1) Neue l. l. p. 447 sqq.

2) cf. Martian. Cap. III § 300. — Apud Consentium p. 352. 25 exemplum nominativi casus excidisse Keilio adn. crit. concedere nequeo, sed de errore artigraphi cogito, qui pro sua neglegentia 'nefas' in versu 'nefas quae triste piaret' esse nominativum credidit; accusativum enim casum duobus exemplis illustratum esse ex verbis 'item accusativi' colligi non potest. cf. v. 27 'item vocativi'.

3) Quo ex fonte Cons. p. 352. 8 'nomina litterarum sunt aptota' orta sint, decernere non ausim. Similia occurrunt apud Prisc. II p. 184. 17 [Matthias l. l. p. 598 totum locum p. 184. 6—26 Choerobosco 370. 24 sqq. Gr. gr. IV 1. p. 341. 22 sqq. (Hilgard) conlato ad Apollonium Dyscolum rettulit], apud Charis. I p. 37. 7, in exc. Bob. I p. 551. 31.

p. 110. 2[1]) atque Prisciani disputatio II p. 281. 12 sqq. (cf. III p. 477. 36 sqq. et p. 515. 9—10). Accedit quod Probi catholica IV p. 6. 3 sqq. = p. 27. 9—11 et Servius in Verg. Aen. II 372 cum Prisciano plane conspirant, ita ut Caprum ab omnibus adhibitum esse pro certo sit.[2]) Alterum quoque exemplum 'fors fortis: fortis' p. 353. 15—16 Consentius fortasse ex eodem auctore mutuatus est; tamen si hoc ab artigrapho ipso additum esse tibi persuaseris, nimis non contradixerim.

Iam supra p. 37 breviter attigi Flavium Caprum analogiae et antiquae lectionis gnarissimum fuisse, atque suo iure G. Keil l. l. p. 39 contendit „ubi analogiae magnum pondus tribuatur, de Capro cogitari posse."[3]) Qua de re illis locis, quibus Consentius leges analogiae quasdam disseruit, apertissima Flavianae doctrinae vestigia deprehendi permirum non est. Ut autem sententiarum conexus servetur, de duabus eiusmodi quaestionibus una agere iuvabit.

Atque primum quidem exordiamur a definitione analogiae, quam ratione, quae inter analogiam vel proportionem[4]) et regulam interest, p. 353. 19 sqq. exposita v. 25—27 sic invenimus:

„ergo analogia nominum in conlatione maxime parium, ut homo sermoque, et similitudine diminutivorum, quae ab his veniunt, consistit atque perspicitur."[5])

1) Quam lectionem in exc. Montepess. legimus 'frus frundes', eam esse genuinam cum Neumanno l. l. p. 40 adn. 1 puto.

2) Charisii Probi Prisciani locos iam G. Keil l. l. p. 50 Flavio Capro recte tribuit.

3) Consentius 'analogiam' p. 347. 14. — p. 353. 17, 19, 21, 24, 25. — p. 355. 27. — p. 363. 25, 26, 29, 31, 34, 37. — p. 364. 1, 3 commemoravit.

4) cf. Quintil. I 6. 3. — Mart. Cap. III § 290.

5) Etsi quae artigraphus affert, nobis rem obiter considerantibus cum Donato Gr. l. K. IV p. 379. 14—15 congruere videntur, utrumque non idem velle inde patet, quod Donato teste 'in regulis analogia cognoscitur', cum, quantum analogia et regula inter se dissonent, Consentius paulo ante et subinde explicaverit.

Ex reliquorum artigraphorum numero, qui hac de re seu in proprio capite seu in transcursu locuti sunt,[1]) nemo quantum scio eadem docet; alii enim varias subdivisiones fecerunt,[2]) alii alteram definitionis partem, deminutionem dico, prorsus neglexerunt.[3]) Nusquam igitur similia leguntur nisi in Quintiliani inst. orat. I 6. 3 sqq. eodem in capite, quod, ut antea p. 47 dixi, Pliniana haud pauca continet. Minime autem impedimur, quominus hoc loco Plinium inesse credamus; eum enim deminutioni summam auctoritatem attribuisse paulo post p. 54 elucebit.[4])

Quae usque adhuc evicimus in Consentii arte Plinianum indicium exstare, ea confirmantur p. 363. 24 sqq., ubi grammaticus, quanti momenti analogia sit, 'si quando aliquid controversiae accidat' (v. 25) exemplis allatis ostendit. Quaeritur l. l., utrum 'senatus' an 'senati'[5]) dicendum sit. Cui non in mentem venit Charisii, qui Gr. l. K. I p. 143. 12 sqq. Plinium laudat? (cf. p. 22. 18 sqq. = exc. Bob. I p. 539. 12 sqq. — p. 55. 1. — frgm. Bob. V p. 555. 6 sqq.)[6])

1) Charis. Gr. l. K. I p. 116. 30 sqq. — Donatian VI p. 275. 16 sqq. — Serv. IV p. 435. 15 sqq. — Cled. V p. 47. 13 sqq. et p. 48. 4 sqq. — Pomp. V p. 197. 20 sqq. — cf. Jeep 'Redeteile' p. 107.

2) Char. Donatian. Serv. Pomp.

3) Char. Donatian. Serv.

4) Non miramur Quintiliani Consentiique definitionem analogiae cum Romano apud Charis. I p. 116. 30 sqq. omnino non consentire, quem ex Plinio non pendere Boelte Fleckeis. ann. phil. 137 (1888) p. 436 cognovit.

5) De genetivo 'senati' cf. Neue l. l.[2] I p. 352. — Buecheler 'Grundriss d. lat. Dekl.' (edit. repet. ab J. Windekilde) p. 19 et 62.

6) cf. Probi instit. Gr. l. K. IV p. 115. 37. — append. Probi IV

Vix necessarium est addere Quintilianum I 6. 27 idem praebere, atque in Prisciani institutionibus Gr. l. K. II p. 258. 6 multis aliis exemplis exceptis illud quoque Sallustianum Charisii reperiri, quem locum Neumann l. l. p. 45 Plinio adscripsit; atque rectissime G. Keil l. l. p. 51 ex Nonio II p. 105. 14 sqq. M collegit illam doctrinam per Caprum ad Priscianum pervenisse; neque dubito de Consentii loco idem iudicium ferre.[1]) Eo minime offendimur, quod hic exemplis omissis de quaestione egit, cum conexu valde diverso nihil nisi vim analogiae nec non euphoniae detegere voluerit totamque regulam, ut solet, suo iudicio et suis verbis protulerit. Sententia mea si stat, duo illi loci Consentii, ubi de analogia est sermo, Capro tribuendi sunt.

Nomina quaedam, quae ab analogiae legibus recedunt, p. 363. 38—p. 364. 5 adnectuntur, quibuscum ea cohaerent, quae paulo antea p. 357. 30 sqq. obviam eunt. Quam explicationem de anomalia ex eodem fonte ortam esse atque regulas de analogia Priscianus praecipue testatur; nam Consentii 'Anio Anienis' p. 357. 34 et p. 364. 3 in huius arte Gr. l. K. II p. 146. 4 et p. 208. 1, Cons. 'cupido cupidinis' p. 357. 33 apud Prisc. II p. 145. 21 et p. 208. 10 invenitur; quoniam autem eodem loco Prisciani, qui exemplis ex vetustissimis auctoribus sumptis abundat, p. 208. 18 etiam Consentii 'caro carnis' p. 357. 33—34 et p. 364. 3 exstat, hoc exemplum eandem originem Flavianam re-

p. 193. 21. — explan. IV p. 515. 30 sqq. — Mar. Victorin. VI p. 9. 2. — De loco Charisiano cf. Karbaum 'de auctorit. ac fide gram. latin. in constituenda lectione Cic. orat. in Verr.' diss. Hal. 1883. (Ritschl mus. Rhen. VIII (1851) p. 494, Bartels 'de Terentii memoria apud Nonium servata' diss. Argent. (1884) p. 21.

1) Plinium latere ex 'euphonia' ter allata satis patet. cf. p. 363. 37 sqq. — cf. supra p. 36 adn. 2.

dolere unusquisque concedet.[1]) (cf. II p. 324. 23 sqq. — Char. I p. 63. 14 sqq. p. 64. 8; p. 132. 8—9.[2]) — Mart. Cap. III § 292.)

Neque aliter res se habet de reliquis exemplis ab artigrapho adhibitis, quae cum Prisciano Charisio aliis conferre licet.

'Juno Cicero' Cons. p. 357. 33 et p. 358. 3 — Prisc. II p 206. 7 sqq. — Charis. I p. 63. 9 sqq.
'flos nepos' Cons. p. 357. 31 — Prisc. II p. 253. 1 sqq. } Mart. Cap. III § 303.
'custos' Cons. p. 357. 31 — Prisc. II p. 254. 14 }
'arbor sopor' Cons. p. 358. 3 — Mart. Cap. III § 298. — 'gener celer mulier uter' Cons. p. 358. 1—2 — Mart. Cap. III § 298. — Prisc. II p. 233. 11 sqq. (Plin.) — Charis. I p. 83. 8 sqq.[2]) — Quint. I 6. 13 sqq.

Iam vero quin in Consentii loco Capri vestigia insint, minime potest dubitari, ita ut hac de re verba facere supersedeam.

At revertamur ad regulas, quas grammaticus Donati praeceptis de ablativo casu numeri singularis ac de genetivo pluralis adiunxit. Ut neglegam has observationes uberiores pro praestantia sua et gravitate antiquissimam doctrinam sapere, loci quidam identidem eruuntur, quos esse Plinianos Keil adn. crit. cognovit. Consentii enim nomina 'vigil vigilum' 'pugil pugilum' p. 355. 24 sqq. vir doctus rectissime contulit cum Charisio Gr. l. K. I p. 136. 22 sqq., qui Plinio laudato genetivos 'mugilum pugilum vigilum' confirmavit (cf. p. 107. 6 sqq.). Sed apud Consentium agi de Plinii copiis etiam fragmentum Bob. de nom. V p. 558.

1) cf. de 'Aniene' Prob. cathol. Gr. l. K. IV p. 9. 28 = Sac. VI p. 474. 30. — de 'carne' Prob. cathol. IV p. 11. 4. — de 'nepote' ibid. p. 26. 31. — Serv. in Verg. Aen. VII 683 ('euphonia' laudatur). — ars anon. Bern. Suppl. p. 110. 26 sqq.

2) Charisii locos Froehde Fleckeis. ann. phil. Suppl. XVIII (1892) p. 579 sqq. Romani esse contendit.

8 sqq. demonstrat, cuius auctorem Plinio usum esse (cf. p. 560. 30) post Brambachium l. l. Neumann l. l. p. 46 et adn. 1 pro certo habuit.

Longius iam progrediamur ac comprobemus Plinianam doctrinam (cf. Mart. Cap. III § 294) re vera ex Flavii Capri scriniis in artigraphi librum irrepsisse. Qua in quaestione Prisciani testimonio Gr. l. K. II p. 353. 14 sqq. 'vigilum' adiuvamur; quo loco et indoles et exemplorum abundantia ad Caprum spectant, quem in sequentibus versibus hocce modo commemoratum reperimus:

„in quo testis est Caper, antiquitatis doctissimus inquisitor.“[1])

Quomodo autem de regulis quae antecedunt p. 355. 7 sqq. iudicabimus? Quae verba ablativum sing. in 'i' an 'e' atque accusativum sing. in 'im' an 'em' mittant, ex deminutione apparere explicatur; quod praeceptum mirum nusquam nisi apud Martianum Capellam III § 302 lectum vetustioris fontis speciem haud dubie prae se fert.[2])

Quis autem deminutioni et derivationi tantum pondus tribuit, quantum Plinius? Ut sententia mea stabiliatur, satis habeo animos legentium ad Pompeii commentarium Gr. l. K. V p. 164. 13 sqq. et p. 144. 14 sqq. relegare.[3]) Inde quoque quod Consentius p. 355. 14 'consuetudinem' et 'auctoritatem' attulit, quae in Plinii

---

1) cf. Kirchner Fleckeis. ann. phil. Suppl. VIII (1875/76) p. 521. — G Keil l. l. p. 47.

2) Brambach l. l. p. 178 adn. (cf. Prisc. Gr. l. K. II p. 105. 12 sqq.)

3) cf. Charis. I p. 72. 30. — p. 73. 3. — p. 90. 5. — p. 92. 23 sqq. — p. 103. 4 sqq. — p. 108. 20 sqq. — p. 110. 8. sqq. — p. 141. 20 sqq. — Beck philol. 48 (1889) N. F. p. 264. — 'Plin. dub. serm. lib. rell.' p. 39 sqq. — cf. Quint. I 6. 6. — Isidor. origg. I 28. 4.

libris grammaticis persaepe occurrunt,[1]) luculenter sequitur, ut de Pliniana doctrina cogitandum sit. Quam artigraphus Capro certe debet, ad quem exempla, quae inde a versu 17 leguntur, summa cum similitudine veri referenda sunt; nam illud Vergilianum (Aen. VIII 11) Priscianus quoque Gr. l. K. II p. 348. 27 praebet. — Utrum autem regulae subsicivae p. 355. 19—24 de accusativis sing. et plur. Flavianae sint[2]) an ex Donato haustae a Consentio paulo sint mutatae, opinaturis liberum relinquo.[3])

Quae p. 355. 28 sqq. de genetivo plur. secuntur, 'infans infantum' p. 355. 33, 'sedes sedum' p. 356 2, ea non aliena videntur esse a Prisciano Gr. l. K. II p. 353. 6 'mensum' et p. 355. 1 sqq. 'parentum', neque a Charisio I p. 138. 10 'parentum' (Plin.) et p. 122. 8 sqq. 'amantum' (Plin.)[4]). Gravioris autem momenti est Consentii tertia regula a 'quibusdam' addita p. 356. 3 sqq., ubi de genetivo plur. communium quae in 'as' exeunt nominum ('nostratium Privernatium optimatium praegnatium') agitur. Non miramur, quod Martianus Capella III § 299 denuo eisdem fere verbis cum artigrapho convenit (cf. Cons. p. 356. 5—8) eademque argumenta affert; eodem deinde Charisius Gr. l. K. I p. 141. 27 spectat, qui 'consuetudine' appellata Plinium laudavit. (cf. 'civitatium' p. 125. 16.)[5]) Flavium Caprum vero, ex

---

1) cf. Beck Berlin. Phil. Wochschrft. XII (1892) 50 p. 1597.

2) cf. Prisc. II p. 327 sqq. — Charis. I p. 122. 25 sqq. (Plin.). — Beck 'Plin. dub. serm. lib. rell.' p. 7 et 89.

3) cf. Gell. N A XIII 21 ('euphonia'). — Beck 'quaest. nov.' p. 11 sqq. — Fleckeis. ann. phil. Suppl. XIX (1893) p. 17.— Froehde Wchschrft f. klass. Philol. IX (1892) p. 1347.

4) cf. Serv. in Verg. Aen. I 430. — A Neumanno l. l. p. 50 G. Keil l. l. p. 51 recedit. — cf. Beck 'Plin. dub. serm. lib. rell.' p. 23 sqq. et p. 91—92.

5) cf. Prisc. II p. 128. 23 sqq. (Caper p. 129. 7) = p. 337. 9. sqq. et p. 353. 10 sqq.

quo grammatici illa Pliniana mutuati sunt, hoc Consentii loco latere ex consensu patet, qui intercedit inter Cons. p. 356. 20 sqq. 'caelestum' et Prisc. II p. 351. 22.

Toto in capite Plinianam doctrinam praevalere 'euphonia', ad quam tamquam ducem iterum atque iterum (p. 356. 16, 20, 28) revocamur, commemorata satis confirmatur; imprimis in fine disputationis v. 25 sqq., ubi artigraphus ad accusativum plur. in 'is' recurrit, quanti ponderis 'euphonia' et 'consuetudo' sint, diserte confessus est. Quibuscum verbis si Prisc. II p. 360 contuleris, me recte contendisse concedes Consentio materiam Plinii a Capro datam esse, quam grammaticus suo Marte mutavit et auxit. (cf. p. 356. 8 sqq. — 13 sqq.)

Jam accedamus ad alium locum, quo Plinium una cum Capro subesse verisimillimum, immo certum est. In declinatione nominum, quamquam genetivus sing. declinandi ansam praebet, tamen nominativus ipse, ut ex Consentio p. 359. 12 sqq. audimus, pluris habet in recessu quam fronte promittit; ex eodem enim perspicitur, utrum genetivus sing. in 'i' an 'ii', in 'is' an 'i' (v. 15—26) declinandus sit,[1]) ac de vocativo sing. quoque ille casus leges quasdam statuit (v. 26 sqq.)

Consentii exempla ('tuguri' 'peculi') Flaviana esse Prisciano Gr. l. K. II p. 296. 6 sqq. (p. 314. 12. — Prob. cath. IV p. 16. 14) et Charisio I p. 71. 7 = p. 141. 6[2]) inter se congruentibus probatur. Ut in fontem primarium inquiramus, Charisium I p. 78. 4 — p. 79. 5,[3])

1) cf. Brambach l. l. p. 189 sqq. — Jeep 'Redeteile' p. 171.

2) Boelte Fleckeis. ann. phil. 137 (1888) p. 416 in his Charisii locis anonymum suum de analogia cognovit. — Jeep mus Rhen. LI N. F. (1896) p. 437 de Capro rectissime cogitavit.

3) cf. Charis. I p. 122. 6 sqq. (Plin.) — Probi cathol. IV p. 8. 33 sqq. = Sacerd. VI p. 473. 32 sqq. — frgm. Bob. V p. 555. 11 sqq, 19; p. 556. 1 (eadem exempla). — cf. Beck

ubi de doctrina Varroniana ex Plinio deprompta agitur, auxilio vocamus; nostro quoque loco Plinium inesse Probi de nomine excerpta Gr. l. K. IV p. 207. 11 sqq. testantur,[1]) quae eadem ratione qua Consentius exemplis quidem omissis utuntur. (cf. Mart. Cap. III § 295).

Facillimum est quaestionem de auctore alterius loci p. 359. 22 sqq. (gen. sing. 'i' pro 'is') ad liquidum perducere. Apud Charisium Gr. l. K. I p. 132. 17 sqq., qui Plinio allato de eadem re disseruit, vestigia Palaemoniana[2]) elucere haud ignoro. Attamen sive Palaemonem sive alium fontem[3]) a Charisio adhibitum esse censes, Pliniana hic reperiri, id quod summopere urgeo, inter omnes constat.

Occurrit autem in Charisii arte I p. 68. 19 sqq. altera eiusmodi regula, quae ideo summi est momenti, quod eadem exempla in Prisciani libro XVII Gr. l. K. III p. 188. 15 sqq. leguntur; in posterioribus institutionum partibus Flavianam doctrinam semper fere ad regulas in prioribus capitibus iam pertractatas spectare et Capri ipsius nomen nusquam nisi in libro XIV (III p. 40. 30) exstare me minime fugit. Tamen haud pauca frusta praeceptorum optimorum illic inesse Karbaum l. l. p. 18 mihi suasit; atque hoc ipso loco doctissimum illum grammaticum latere ex Prisciano II

philol. 48 (1889) N. F. p. 262 sqq. — Fleckeis. ann. phil. Suppl. XIX (1893) p. 43 adn. 1. — 'Plin dub. serm. lib. rell.' p. XX; p. 4 et 85.

1) cf. Froehde Fleckeis. ann. phil. Suppl. XIX (1893) p. 169; p. 193 sqq.

2) cf. Charis. I p. 23. 4—5. — Quintil. I 5. 63.

Particulam 'velut' (p. 23. 4 et p. 132. 19) Palaemonis esse Schottmüller l. l. contendit. — cf. Marschall l. l. p. 21 sqq. — Jeep 'Redeteile' p. 11 adn. 3 et p. 173. — 'proferre' et 'efferri per' Beck philol. 48 (1889) N. F. p. 258 et Fleckeis. ann. phil. Suppl. XIX (1893) p. 36 pro Palaemonianis habuit.

3) Froehde Fleckeis. ann. phil. Suppl. XVIII (1892) p. 588 de Julio Romano cogitavit.

p. 185. 6 et p. 246. 16 sqq. colligo, ubi G. Keil l. l. p. 50 Probi catholicis, quae eadem testimonia item praebent,[1]) collatis Flavium Caprum eruit.[2]) Quae coniectura satis superque a Servio in Verg. Aen. I 30 et VIII 383[3]) (cf. II 7) firmatur.

Iam proxime abest altera quaestio, utrum etiam finem Consentii disputationis Plinio atque Capro attribuamus necne. Artigraphus enim ut vocativum per nominativum 'certis et diversis regulis inaequalem et dissimilem creari' ostendat, quattuor vocativi formas enumerare satis habet (p. 359. 26 sqq.), quae ad ipsius 'doctrinam' haud dubie pertinent.

Quae p. 360. 1—2 secuntur, ea tantum digna puto, quae diligenter perlustremus, quia ex vetustiore fonte videntur fluxisse.[4])

Idem exemplum Vergilianum ('socer arma Latinus habeto'), quod in Probi institutis artium Gr. l. K. IV p. 102. 17 sqq. reperimus, Capri esse Servius in Verg. Aen. I 734[5]) ac Pompeius V p. 186. 32 sqq. testes sunt; huius locum Kirchner (Fleckeis. ann. phil. Suppl. VIII (1875/76) p. 516) suo iure totum ad Caprum p. 187. 10 laudatum rettulit.

1) cf. Prob. cathol. Gr. l. K. IV p. 28. 18 sqq. — explan. IV p. 537. 4 sqq.

2) cf. Neumann l. l. p. 45.

3) Servius 'sic Asper' addidit. cf. Kirchner l. l. p. 511 sqq. — Ribbeck 'prolegg. ad Verg.' p. 130 sqq. — De eiusmodi genetivis cf. Buecheler mus. Rhen. XV (1860) p. 437 et Birt mus. Rhen. XXXIV N. F. (1879) p. 13.

4) cf. Gellius N A XIV 5 vocativ. 'egregius.'

5) Serv. in Verg. Aen. XI 464 et XII 192. — 'Aspri quaest. Vergil.' ed. Keil p. 111. 13. — cf. Kirchner l. l. p. 488. — Similem regulam alio exemplo allato legimus Prob. cathol. IV p. 4. 15 sqq. — Serv. IV p. 409. 17 sqq. — explan. IV p. 498. 18 sqq. — Cledon. V p. 11. 32 sqq. — p. 44. 13 sqq. — Phoc. V p. 429. 16 sqq.

Antiquissimae autem doctrinae reliquias apud Consentium subesse nemo non videbit, si cum eius exemplis 'Proteu' p. 359. 32 et 'nucleus[1]) aculeus' p. 360. 1 ea contulerit, quae Martianus Capella III § 304 docet.

Denique sunt apta, in quae animos attendamus, nomina monosyllaba p. 363. 21—23, quae 'suo more vel inclinationem vel augmentum experiuntur'; nam de praecepto Plinii agi dilucide perspicimus ex Charisio Gr. l. K. I p. 138. 18 sqq.; p. 144. 16 sqq.; p. 124. 28 sqq.; p. 136. 29 sqq., ubi Plinius semper commemoratur, atque ex Servio in Verg. Aen. III 91; IV 403; VI 792. (cf. Mart. Cap. III § 299 et 303).[2])

Quibus ex locis Plinianam doctrinam via trita ad singulos grammaticos pervenisse perspicuum est.

Flavii Capri vestigiorum plena sunt ea, quae Consentius p. 364. 6 sqq. de nominum peregrinorum declinatione locutus est.

Atque primum quidem in illa inquiramus, quae de declinandi ratione ab artigrapho in universum disseruntur; regulam praecipuam p. 365. 26—27 ita legimus:

„quod hoc inpensius faciendum est, quod, ubi decora datur occasio, nostris uti debemus, non aliena sectari" (cf. p. 364. 8—10 et p. 365. 12—13).

Quibus verbis[3]) Quintiliani explicatio in memoriam revocatur, qui I 5. 63 hoc iudicium tulit:

1) Ex Consentio Juergensen l. l. p. 91 codicum lectionem 'inuleus' (Eyssenhardt 'hinnuleus') in 'nucleus' correxit.

2) cf. Kirchner l. l. p. 508 sqq. — Praeterea hi artigraphi de monosyllabis egerunt: Charis. I p. 42. 4; 47. 22. — exc. Bob. I p. 546. 17. — Prisc. II p. 265. 3; p. 273. 10. — Probi cath. IV p. 28. 11; p. 32. 1. = Sacerd. VI p. 483. 6. — Probi de nom. exc. IV p. 214. 4, 35. — p. 215. 35. — Phoc. V p. 411. 30. — [Palaemon] V p. 535. 34.

3) Consentium hoc quidem loco Donati vestigia minime pressisse ex Donato Gr. l. K. IV p. 379. 15 sqq. apparet: „me-

„mihi autem placet rationem latinam sequi, quousque patitur decor." (cf. Phoc. Gr. l. K. V p. 424. 19 sqq.)

Uterque igitur decori plurimum esse tribuendum exposuit; hoc ipso loco Quintiliani Beck[1]) manum Plinii cognovit, quia illius verba 'sed auctoritatem consuetudo superavit' in Charisii enuntiato Pliniano Gr. l. K. I p. 79. 2—3 'ratio consuetudine superatur' luculenter recurrunt. Ut autem investigemus, qui Consentio Plinii copias suppeditaverit, ad Charisium I p. 63. 18 sqq. redire licet, ubi Caprum inesse antea p. 42 sqq. vidimus. (cf. I p. 117. 24 sqq.); unde atque ex Charisii regulis I p. 65. 3—4 et p. 121. 11 Froehde (Fleckeis. ann. phil. Suppl. XVIII (1892) p. 572) 'Romanum vel auctorem eius sentire graeca vocabula latino usui accommodanda esse' contendit. Quae cum ita se habeant, illam de qua agitur doctrinam ad Caprum Plinio nixum referendam esse censeo.

Ex Charisianis locis I p. 63. 18 sqq. et p. 127. 17 sqq. statim sequitur, ut alia Consentii praecepta p. 364. 18 sqq. et p. 365. 23 sqq. eundem auctorem sapiant. De declinatione nominum graecorum 'Pan paean delphin Autonoe Agave Jo Jno Proteus', quorum nominativus sing. 'in suo statu manet neque in latinam formam mutatur', analogiam graecam adhibendam esse[2])

minerimus autem Graeca nomina ad Graecam formam melius declinari, etsi illa non nulli ad Latinos casus conantur inflectere."

1) Contra Beckium l. l. (cf. supra p. 56 adn. 3), qui Caesaris nomen in Quintiliani loco allatum pro vestigio Pliniano habuit, Boelte Neue Philol. Rundschau (1896) 7 p. 100 Quintilianum ipsum Caesaris libros de analogia adiisse contendit.

2) Charis. I p. 53. 27—29 Boelte Fleckeis. ann. phil. 137. (1888) p 402 sqq. anonymo de latinitate assignavit.

cf. Mart. Cap. III § 291 'Agave Autonoe', § 292 'Jo Jno', § 296 'delphin'.

ac nonnumquam tantum in genetivo sing. latinae rationis casum posse usurpari l. l. discimus.[1])

Quamvis iam ex Prisciano Gr. l. K. II p. 216.3 sqq. (p. 313. 3 et 8) Flavium Caprum illis in regulis inesse colligatur, certissime haec sententia corroboratur, si quae Servius in Verg. Aen. I 232 exemplo Prisciani allato[2]) praebet, mente perlustramus (cf. Serv. in Verg. buc. II 31).

Data autem occasione non omiserim commemorare Plinii sententiam de graeca nominum graecorum declinatione in Charisii arte Gr. l. K. I p. 145. 5 sqq. (cf. p. 25. 31)[3]) legi, qua nos minime refelli patet.

Quibus locis postquam vestigia Flaviana indagavimus, e re erit, quae de declinatione nominum quorundam duplici, et graeca et latina ('Chremes[4]) Tros Notus Theseus' p. 365. 13 sqq.) obviam fiunt, ea percensere, quippe quae ab illis quae antecedunt non dissonent: Qua cum disputatione primum Priscianus II p. 317. 11 sqq. et praecipue p. 244. 5 sqq., ubi idem exemplum Terentianum atque apud Cons. p. 365. 17 reperimus, conferendus est (cf. Phoc. V p. 424. 10); alterum institutionum locum Capri esse iam G. Keil l. l. p. 50 post Neumannum l. l. p. 41 rectissime coniecit ex consensu cum Probi catholicis Gr. l. K. IV p. 22. 24 et p. 24. 22 sqq., quae eandem doctrinam[5])

1) Ex alio fonte Diomedes Gr. l. K. I p. 303. 23 sqq. hausit.

cf. Diom. I p. 328. 29 = Don. IV p. 373. 18. — explan. IV p. 537. 4. — Pomp. V p. 145. 14 sqq.

2) cf. Prob. cathol. IV p. 9. 18 sqq. = Sac. VI p. 474. 19—20. — [Prob.] de ult. syll. IV p. 228. 16—18. — Phoc. V p. 425. 8—10.

3) cf. Beck philol. 48 (1889) N. F. 2 p. 257. — Fleckeis. ann. phil. Suppl. XIX (1893) p. 34.

4) cf. Martian. Cap. III § 301.

5) Probi de nom. excerpta Gr. l. K. IV p. 215. 27 sqq.

eodem versu Terentii ornatam afferunt. Quid vero quod Probus p. 24. 22 sqq. utrumque Consentii exemplum (Cons. p. 365. 16—17) praebet?

Qua de causa hunc quoque locum artigraphi ex Capri horreis sumptum esse admodum probabile, ne dicam certum est. Neque in eo haeremus, quod illud testimonium ex Terentio haustum in excerptis Bob. Gr. l. K. I p. 542. 1 recurrit (cf. Keil Gr. l. K. V p. 336); unde omnino non colligi debet Palaemonem apud Consentium latere, quia in illis quae vocantur excerptis complures fontes esse commixtos supra p. 15 dixi.

Quae subinde p. 365. 22 secuntur, quin indidem exordium ceperint, haud abest suspicio. Atque primum quidem exemplum Vergilianum (Cons. p. 365. 22) in Diomedis arte Gr. l. K. I p. 380. 5 quamquam diverso conexu legimus, quo loco antiquiorem auctorem elucere Jeep 'Redeteile' p. 251 adn. 2 optimo iure contendit. Cuius autem fontis vestigia hic insint, explanationes Gr. l. K. IV p. 557. 16 sqq. docent, quae et ipsae illum versum afferentes v. 19 Probum laudant. Me apud Consentium recte de Capro cogitasse Servius in Verg. Aen. I 232 confirmat, qui eodem exemplo 'Tros' usus est. Quia igitur reliquos grammaticos pervestigantes semper necessitate quadam ad Flavium Caprum ducimur, quae supersunt,[1]) ea eodem pertinere veritatis specie non caret.

Neque aliter de singulis speciebus nominum peregrinorum, quae latino usui accomodantur, diiudicabimus.

praeter genetivos 'Chremetis Chremis' etiam 'Chremes' genetivum tradunt (cf. Keilii adn. crit.). Froehde Fleckeis. ann. phil. Suppl. XIX (1893) p. 184 adn. 47 excerptorum locum Plinio tribuit.

1) de accusativo casu graeco nominum quae in 'eus' finiuntur cf. Mart. Cap. III § 280 'Thesea'. — Charis. Gr. l. K. I p. 41. 18 sqq. — Prisc. II p. 277. 14 sqq.

Priusquam gravissimos locos colligam, id breviter attigerim divisionem quadripertitam inde a p. 364. 23 mea quidem sententia ad Consentii ipsius studium operamque referendam esse, qui in talibus minutiis haud raro acquiescebat. Tamen hic quoque, sicuti persaepe, quamvis indoles et disponendi ratio mira esse videatur, egregiae doctrinae frusta occurrere mox apparebit.

Cons. p. 364. 23 sqq.: 'Helena' pro Ἑλένη
Prisc. II p. 204. 8—10. — (Phoc. V p. 422. 28 sqq.)
Probi cath. IV p. 7. 8—20 = Sac. VI p. 472. 19—21.
Mart. Cap. III § 292.

Cons. p. 364. 25 sqq.: ('Menelaus' pro Μενέλαος;) 'Achilles' pro Ἀχιλλεύς: Prisc. II p. 276. 2—3 (p. 39. 13).
Charis. I p. 68. 24 sqq. (p. 23. 4).

Cons. p. 364. 29 sqq.: 'rhetŏr' pro ῥήτωρ:
Prisc. II p. 236. 16 sqq. (Phoc. V p. 423. 21 sqq.).
Charis. I p. 131. 28—29.[1])
Serv. in Verg. Aen. X 778.
Mart. Cap. III § 298.

Cons. p. 364. 30 sqq.: 'Plato' pro Πλάτων; 'Agamemno' pro Ἀγαμέμνων: Prisc. II p. 31. 10 sqq.; p. 220. 13 sqq.
Charis I p. 65. 1 sqq.; p. 118. 3 sqq.
Mart. Cap. III § 292 et 296.[2])

Quem ob concentum Caprum copias suas Consentio praebuisse summa cum similitudine veri contendere possumus. Quod Froehde (Fleckeis. ann. phil. Suppl. XIX (1893) p. 587) Charisii locos quos attuli Romano adscripsit, non obstat, quominus illas regulas esse Capri, quem Julius Romanus secutus est, censeamus.

1) cf. Charis. I p. 43. 28 sqq. = p. 86. 1 sqq. — exc. Bob. I p. 543. 33. — Varro de l. l. VIII 72 'Hectŏrem' legit. — cf. Quint. I 5. 60.

2) cf. Cledon. Gr. l. K. V p. 35. 20 sqq. — Pomp. V p. 145. 30 sqq. — Quintil. l. l.

Restat ut ea breviter perlustremus, quae Consentius p. 365. 1 sqq. de nominativis 'Aenea Nicia Mela', 'Aeneas Pallas' appellata 'consuetudine' subiunxit. (cf. Mart. Cap. III § 300 'consuetud'.).

Quod praeceptum de littera 's' amissa Flavianum esse a Neumanno l. l. p. 48 dudum cognitum est, qui ad Prisciani libros V, VI, VII inter se congruentes nos revocavit. (cf. Gr. l. K. II p. 239. 6 sqq., quem locum vir doctus neglexit, = p. 143. 7 sqq. = p. 202. 10 sqq. = p. 286. 2 sqq.).

Neumanni sententiam aliis causis iisque non futtilioribus me confirmare posse existimo, quibus ad auctorem primarium indagandum multum lucrabimur. Eandem enim regulam, quam et in Consentii et in Prisciani artibus legimus, Charisii capita XV et XVII praebent (Gr. l. K. I p. 66. 17 sqq. = p. 120. 32—33); quos locos Varronianos Froehde (Fleckeis. ann. phil. Suppl. XVIII (1892) p. 577) ad Romanum, ut solet, rettulit[1]) et Pliniusne fons sit dubitanter quaesivit. Quod esse affirmandum arbitror atque legentium animos ad Quintilianum I 5. 61[2]) reduco, ubi Plinius haud dubie latet; nam non solum Cicero, quem hic apud Charisium frequenter attulit, sed etiam Messala laudatur, qui una cum Plinio Secundo Charis. I p. 129. 6 sqq. commemoratur.

Idem denique, quod Consentius p. 365. 7 sqq. de declinatione nominum in 'is' graecorum ('Paris, Paridis, non Paridos' cet.) locutus est, Priscianus Gr. l. K. II p. 252. 3 sqq. et p. 161. 15 sqq. docet, si longos verborum anfractus exceperis, quibus ille regulas grammaticas circumscripsit et dilatavit.

1) Boelte Fleckeis. ann. phil. 137 (1888) p. 415 Charisii locos ad anonymum de analogia spectare sibi persuasit.

2) de nominativo 'Anchisa' antiquo, quem Quintilianus praebet, cf. Charis. I p. 67. 11 sqq. — Serv. in Verg. Aen. III 475.

Iam paulisper immoremur, ut summam huius capitis faciamus. Quae artigraphus de declinatione nominum peregrinorum exposuit, ea abundare doctrina Flaviana me non nimis audacter antea contendisse per se patet. In Caprum praeterea optime quadrat, quod tota indoles loci vetustiorem speciem habet; cum enim Consentius, ubi de declinatione in universum agitur, a genetivo sing. coeperit, hac quidem in parte singulas species ad normam nominativi direxit, quam rationem antiquiorem esse unusquisque concedet.[1])

At hactenus de vestigiis Flavianis, quae in capite de nomine occurrunt.

In capite, in quo Consentius **verbum** tractavit, quaestiones quaedam haud raro inveniuntur, quae ex Flavii Capri scriniis depromptae Donati regulis adnexae sunt, atque nonnullis locis tamquam suturas pannorum dilucide cognoscimus, ubi duo illi fontes a grammatico consociati vel commixti sunt.

Si[2]) ad verborum genera sive significationes vertimur, regula, quam p. 367. 20 sqq. legimus, ad Caprum videtur pertinere; quo loco artigraphus de verbis 'fugio timeo' egit, quae passivam significationem habent, cum contra 'fugior timeor' actum prae se ferant. Consentium autem Capro nixum esse Priscianus Gr. l. K. II p. 391. 3 sqq. mihi suasit, qui Flavio in primo versu

1) cf. Jeep 'Redeteile', p. 164 sqq.

2) Utrum ea, quae Consentius 367. 2 sqq. de duplici notione vocis 'verbum' dixit, Caprum sapiant necne, in dubio relinquo. cf. Quintil. I 5. 2. — Isidor. origg. I 9. 2. — Prisc. Gr. l. K. II p. 369. 8 sqq. — Jeep 'Redeteile' p. IX adn. 3 et p. 186 adn. 5. de derivatione 'verbi' Cons. p. 367. 5 sqq. cf. Quint. I 6. 34 Prisc. II p. 369. 6 sqq. — Diom. I p. 334. 5—6. — Cledon. V p. 53. 29 sqq. (p. 16. 2). — Pomp. V p. 212. 7 sqq. — Sac. VI p. 429. 18 sqq. — comm. Einsidl. Suppl. p. 205. 17 sqq. — p. 250. 11 sqq. — cf. Steinthal l. l.² II p. 235.

auctore allato similia praebet. (cf. p. 373. 15 sqq.[1]) et III p. 272. 15 sqq.); quia ibid. III p. 276. 3 sqq. etiam exemplum 'fugio' prioribus locis omissum occurrit, Consentium aeque ac Priscianum Capri fontibus hortulum suum irrigasse apparet.

Nunc illa perlustranda elegerim, quae de verbis neutralibus et deponentibus p. 368. 1 sqq. obviam fiunt, quorum illa 'vapulo ardeo veneo' vim passivam,[2]) haec 'fungor loquor liceor' activam continent.

Quam explicationem cum antecedenti coniunctam esse cognatione quadam, quae et ad formam et ad rem ipsam spectat, in propatulo est, ut neglegam eam etiam cum p. 366. 8 sqq., ubi Caprum latere supra p. 22 sqq. conieci, quodammodo convenire. Eandem autem doctrinam Servius Gr. l. K. IV p. 413. 38 sqq. (cf. Serv. in Verg. Aen. I 194) atque praecipue explanationes IV p. 548. 27 sqq. proferunt. (cf. Cons. l. l. v. 8 sqq.) Si deinde in memoriam revocamus de passiva significatione verborum neutrorum Diomedem I p. 337. 8 sqq. et Priscianum II p. 377. 14 sqq. (III p. 269. 26) atque de illis verbis deponentibus Priscianum II p. 388. 13 sqq. (p. 378. 22 sqq.) eadem ratione disseruisse,[3]) de communi fonte artigraphorum, de Flavio Capro, cogitandum est.

Firmiora autem argumenta nobis praesto sunt de loco insequenti, quo de verbis ambigui generis agitur. Imprimis quae p. 368. 22 sqq. de differentia activae ac passivae declinationis verborum 'lavare tondere pas-

1) Quae subinde v. 17 secuntur de verbis 'ad sensum pertinentibus, audio video tango', Apolloniana sunt. cf. Matthias l. l. p. 599.

2) cf. Steinthal l. l.² II p. 296--297. — Jeep l. l. p. 196 adn. 3.

3) cf. Prisc. II p. 379. 2 — p. 388. 12. — Jeep l. l. p. 209 sqq.

cere' audimus, ea videntur digna, in quae accurate inquiramus.[1])

Iam Keil Gr. l. K. V p. 336 ad Servii comment. in Verg. Aen. I 194 relegavit, ubi Probo laudato eadem verba repetuntur. (cf. Serv. in Don. Gr. l. K. IV p. 437. 25 sqq.) Nos indagantes, quomodo Probi Berytii[2]) doctrina in Consentii artem pervenerit, denuo ad Priscianum Gr. l. K. II p. 390. 7 sqq. ducimur, cuius auctorem eruere paene supervacaneum est; nam paucis versibus post (v. 26) haec legimus: „vetustissimi autem multa sic protulerunt confusa terminatione teste Capro“, atque quod summi puto ponderis, p. 393. 8 sqq: „sed et eorum et superiorum omnium usus tam apud Caprum quam Plinium[3]) et Probum invenies.“ (cf. v. 13).[4])

Quibus locis satis confirmatur Flavium Caprum similiter atque de dubiis nominibus (cf. supra p. 37 sqq.), hic quoque de verbis incerti generis regulam vetustissimam[5]) ex Probi et Plinii copiis sumptam ad Consentium derivasse. Idem valere de verbo 'pascere' ex concentu, qui intercedit inter Servium in Verg. Aen. I 194 et Priscianum II p. 375. 8 (III p. 269. 29 sqq. — p. 282. 5 sqq. — p. 300. 6 sqq.), quorum uterque eisdem exemplis usus est, plane colligitur. Consentium autem ex optimis fontibus hausisse testantur Arusiani

1) Donato (IV p. 383. 18 sqq.) Consentius p. 369. 12 sqq. usus est.

2) cf. Keil Gr. l. K. IV p. XIX. — Steup l. l. p. 196 Servii locum ad Valerium Probum minorem rettulit.

3) cf. Pomp. Gr. l. K. V p. 233. 35. — Serv. in Verg. Aen. VII 273. — Diom. I p. 377. 16 sqq. — Quintil. inst. or. I 5. 13 (IX 3. 7). — Gell. N A II 25. 9. — cf. Neumann l. l. p. 53.

4) cf. G. Keil l. l. p. 55. — Karbaum 'de auctorit. ac fide cet'. sentent. controvers. 1.

5) cf. Varro de l. l. IX 106 sqq. — Fierville ad Quintil. I 6. 44.

Messii exempla elocutionum Gr. l. K. VII p. 497. 24 sqq., ubi non solum versum Vergilianum (georg. III 314) a Prisciano Servioque adhibitum, sed etiam, id quod maxime urgeo, Consentii 'pascitur iuvenca' (p. 368. 28) reperimus p. 497. 28. Quia tamen hic Arusiani horrea ipse non adiit, (— Priscianum quoque ex Messio nihil mutuatum esse Karbaum l. l. demonstravit —),[1]) Caprum fuisse fontem communem probabile est. Eandem denique originem ea redolent, quae Consentius inde a p. 369. 7 de verbo 'incesso' in medium protulit, cum praesertim Serv. in Verg. Aen. I 497 et Arus. Mess. VII p. 488. 12 similia adnotaverint. (cf. Eutych. Gr. l. K. V p. 482. 26 sqq.) Sed inde quod nusquam, quantum scio, idem exemplum ex Vergilio haustum occurrit, quod artigraphus p. 369. 8 tradidit, sequitur ut non ex hoc sive illo grammatico, sed ex uberiore auctore, quem omnes illi compilaverunt, regulam suam petiverit. (cf. p. 384. 29—30 'incedo incesso: incessi').

In eodem capite p. 369. 20 sqq. alia Flaviana eruisse mihi videor; a voce 'item' exorsae observationes quaedam de verbis 'facio fio', 'vendo veneo', 'munero muneror', 'induo induor' adiunguntur, quas diligentius perlustrare operae pretium erit.

De incerto genere verborum 'facio fio' explanationes Gr. l. K. IV p. 552. 2 sqq., ubi alio quidem conexu de verbis defectivis loquuntur, ad verbum cum Consentio conveniunt, ita ut idem auctor utroque loco exscriptus esse videatur. Breviter tantum tangam imprimis in altero explanationum libro diversos fontes eosque non deterioris notae (— Scaurus sexies laudatur —) coaluisse,[2]) quin etiam Caprum, qui ibid p. 496. 8 obviam it, ab explanationibus minime alienum esse. Flavium re vera hic subesse nemo negabit, qui ea quae

1) cf. Jeep 'Redeteile' p. 95—96.
2) cf. Jeep l. l. p. 38 sqq.

in explan. p. 552. 10—11 de verbo 'medeor' secuntur, cum Prisciano Gr. l. K. II p. 436. 7 ('teste Capro') comparaverit; quod praeterea apud Priscianum v. 9—10 eandem doctrinam detegimus (cf. II p. 435. 15. — III p. 271. 16 sqq.), me summo iure contendere posse censeo Consentii quoque locum Capro vindicandum esse.

Haud procul abest eadem coniectura de Consentii verbis reliquis p. 369. 31 sqq., quae cum regula quae antecedit artissime cohaerent. Omitto Priscianum II p. 377. 14 atque Diomedem in Probiano capite I p. 368. 23 sqq. aequo modo verba 'vendo veneo' tractasse. Multo gravius est, quod Priscianus III p. 359. 2 sqq. de passiva vi verborum 'induo induor' Consentii testimonium Vergilianum (Aen. VII 417) et ipse attulit. Quid vero quod alterum artigraphi exemplum in Arusiani Messii exemplis elocutionum Gr. l. K. VII p. 479. 18 denuo legitur? Quem locum Karbaum l. l. p. 16 adn. 1 cum Prisciano contulit (cf. III p. 318. 8 et VII p. 479. 15) atque ad antiquiorem fontem communem recte rettulit; de Capro cogitandum esse ex Servio in Verg. Aen. VII 640 colligo.

Neque aliunde 'munero muneror' originem duxisse apparet; addere tantum licet haec verba Pompeio Gr. l. K. V p. 233. 32 teste Plinianam doctrinam sapere. (cf. Gell. N A XVIII 12).[1])

Difficilior est quaestio, utrum etiam, ubi de verborum qualitate agitur, Flaviana lateant necne. Totum caput p. 374 sqq. non ex uno eodemque fonte fluxisse et Palaemon Celsusque commemorati et 'quidam' haud perraro allati confirmant, ut mittam non pauca ad Donatum spectare aliaque ab artigrapho ipso addita esse. Attamen iam supra p. 11 sqq. illo loco, quo

1) cf. Beck Fleckeis. ann. phil. Suppl. XIX (1893) p. 16. — (Froehde Wochenschrift f. klass. Philol. IX (1892) 49 p. 1347.)

Celsus laudatur, Capri vestigia cum quadam veritatis specie indagavimus; quem aliis quoque in partibus inesse inde, quod explanationes cum Consentio rem faciunt, evincitur; quia enim antea, ubi utraque ars inter se conspirat, ad Flavium Caprum ducti sumus, equidem non dubito omnia fere, quae Consentius explanationesque communia habent, eidem auctori tribuere.

Quo loco[1]) ille modum promissivum auctore Donato denegandum esse exposuit p. 374. 23 sqq., dilucide cum explanationibus Gr. l. K. IV p. 549. 13 sqq. consentit;[2]) qua de re nemo similiter diiudicavit, etsi etiam reliqui grammatici (Serv. IV p. 412. 6 sqq. — explan. lib. I ibid. p. 503. 29 sqq.[3]) — Pomp. V p. 214. 9 sqq.), qui illum modum receperunt, disserere conati sunt, quibus de causis alii eum esse modum proprium, alii indicativi tempus futurum contenderint. (cf. Sacerd. VI p. 432. 20 sqq. — p. 435. 20 sqq.)[4])

Neque aliter se habent Consentius p. 375. 10 sqq. et explanationum auctor IV p. 551. 14 sqq.[5]) de modo coniunctivo; nam uterque eisdem verbis tempori futuro

---

1) Consentii verba p. 375. 14 ('infinitivus—perpetuus') = explan. IV p. 549. 3—4 ad Caprum pertinere contendere nequeo; cf. Diom. I p. 340. 33, 34; p. 341. 1. — Prob. inst. IV p. 156 2. — Martian. Cap. III § 310. — Jeep 'Redeteile' p. 226 adn. 1.

2) cf. Jeep l. l. p. 218.

3) Quo loco quod Jeep l. l. p. 35 sqq. coniecit duos illos explanationum libros ab eodem artigrapho compositos non esse confirmatur; cum enim p. 503. 26 sqq. promissivus modus accipiatur, eum esse absurdum p. 549. 15 sqq. audimus.

4) Modus promissivus ad Cominianum referendus esse videtur, quia in Cominiani capite de coniugationibus Gr. l. K. I p. 175. 29 sqq. et p. 168. 2, ubi eundem subesse Jeep l. l. p. 9 sqq. demonstravit, saepe obviam it.

5) de appellatione 'adiunctivus', qua explanationes utuntur, cf. exc. Bob. Gr. l. K. I p. 562. 34. — Sac. VI p. 432. 9.

activi esse duplicem modum coniunctivum, passivi autem triplicem (ulteriore modo[1]) addito) docet.

Atque ubi Consentius p. 375. 15 sqq.[2]) et explanationes IV p. 549. 10 sqq. (cf. Keilii adn. crit.) infinitivum pertractant, etiam eundem fontem adhibitum esse nemo non videt.

Cum autem adhuc nusquam in aliis artibus similia detegi potuerint, in capite Consentii de verborum formis indicia me invenisse arbitror, ex quibus auctor communis perspiciatur. Illam enim partitionem formarum p. 375. 32 sqq.,[3]) ex qua primum verba perfecta et frequentativa, deinde meditativa atque inchoativa distinguuntur, in explanationum libro altero p. 548. 18 sqq. reperimus;[4]) tamen Consentii explicationem accuratiorem esse primo obtutu intellegimus, ita ut eum regulam ex illarum copiis non delibasse luce clarius pateat. Hic autem dixerit quispiam explanationes 'formam absolutam' pro Consentii 'perfecta' dixisse; sane quidem, et hae appellationes ipsae fontis eruendi ansam dant. Qualitatem enim 'absolutam sive perfectam' Diomedes Gr. l. K. I p. 342. 29 enumeravit; quem eandem originem redolere quam illos artigraphos concedes, si eiusdem definitionem formae meditativae p. 346. 2—3 cum illis comparaveris. (cf. de absoluta forma Diom. I p. 342. 33 et explan. IV p. 548. 18—19.)

Priusquam hac de quaestione iudicemus, colligere

---

1) cf. Jeep l. l. p. 242 adn. 4 et p. 254. — Addas quaeso Serv. Gr. l. K. IV p. 414. 24.

2) cf. Prisc. Gr. l. K. II p. 425 9—10. — Diom. I. p. 340. 34—35. — Jeep l. l. p. 226.

3) cf. Jeep l. l. p. 88 sqq. — Cons. p. 375. 30.—32 Donatum IV p. 381. 26—27 secutus est. Donati ordinem formarum Cons. p. 376. 7—9 praebet.

4) In explan. IV p. 505. 12 sqq. partitio prorsus diversa legitur. — cf. Jeep l. l. p. 189 adn. 2.

placet, quae de reliquis verborum formis Consentio aliisque communia sunt:

Cons. p. 376. 3 'frequentativa' — Diom. I p. 344. 28 sqq. — Prisc. II p. 429. 19—20.

Cons. p. 376. 6—7 'inchoativa' — Prisc. II p. 427. 16—17.

Quid igitur? De concentu Consentii et explanationum Diomedem ad partes vocavimus, cui antiquiorem auctorem, fortasse Probum, subesse et tota definitionum ratio et exemplorum copia confirmant. Accedit quod nonnullis locis etiam in Prisciani arte eandem doctrinam invenimus; si deinde deliberamus ubique fere nucleum egregium elucere, quid propius abest, quam ut de Capro, qui omnibus suppeditavit copias, cogitemus? Longius vero progredi et contendere licet Consentium diligentius quam ceteros vetusta praecepta servasse ac tradidisse et multa vetere ordine et integra praebere, quae in reliquorum artibus dispersa sunt.

Capri denique mihi quidem ea videntur esse, quae p. 376. 28 sqq. exstant de verbo 'dormito' frequentativo, quod 'usu loquendi' magis pro meditativo aut inchoativo dici potest.[1]) Nusquam enim, nisi quid me fugit, similem regulam indagare potui nisi in Prisciani arte Gr. l. K. II p. 431. 2 sqq., qui et ipse nonnulla frequentativa 'in alium sensum transire videri' animadvertit.[2])

Ut iam ad tempora accedamus, in enumeratione singulorum temporum quaedam addita sunt, quae ad optimum fontem spectant. Ea re Consentius ab usu artigraphorum maximopere abhorret, quod tempora na-

1) cf. Woelfflin 'Die Verba frequentativa u. intensiva' Arch. f. lat. Lexikogr. IV (1887) p. 216.

2) De Consentii 'patrizat graecizat sicilizat' p. 376. 31 sqq. cf. Seelmann l. l. p. 319 sqq.

turalia et artificalia secrevit atque praeterita tempora haud inscite disposuit (plusquampf; perf; imperf.).

Neque alia invenimus in codice Parisino 7491 saec. X f. 94, quae ex libro quem Diomedes adhibuit sumpta esse Keil Gr. l. K. IV p. XXII sqq. nos docuit.[1]) De doctrina Probiana agi ex primis verbis apparet: „sed e contrario Probus adfirmat tempus" cet. (sequitur Diomedis disputatio Gr. l. K. I p. 335. 21 sqq.)

Illa autem divisio Consentii, quam apud Diomedem desideramus, in codice ita occurrit: „in praeterito duo tempora sunt artificalia" et paulo post „plusquam autem perfectum, quod vetustissimum dicunt."

Quam similitudinem fortuitam esse nemo serio contendet; frusta Probiana vero per Caprum in Consentii artem pervenisse inde collegerim, quod illud quoque caput de nominum generibus, ubi p. 343. 24 et 26 sqq. genera naturalia atque artificalia item distinguuntur, Capro deberi antea p. 33 sqq. intelleximus.

Neque minus Flavii vestigia eruuntur illo loco, quo de dubia coniugatione verborum 'lavo: lavas — lavis, lavor: lavaris — laveris', 'labo labas, labor laberis' p. 381. 35 sqq. agitur. Iam Keil adn. crit. et Gr. l. K. V p. 335 ad Diomedem I p. 381. 10 legentes revocavit, qui eandem regulam ('lavo: lavas lavis') exemplis Plautinis et Vergilianis illustravit; neque dubito Karbaumii sententiam l. l. p. 11 auxilio vocare, qui haec Diomedis testimonia ad Probum Berytium referenda esse putat, quippe quae in Prisciani institutionibus Gr. l. K. II p. 471. 2 sqq. recurrant[2]). (cf. p. 402. 26 sqq., ubi etiam Consentii 'labo labas, labor laberis' reperimus).[3]) Quos

1) Steup l. l. p. 179 hunc locum ex Diomede I p. 335.20 sqq. fluxisse male sibi persuasit.

2) Addas velim Prob. cathol. Gr. l. K. IV p. 36. 34—36 = Sac. VI p. 488. 27—p. 489. 1.

3) cf. Eutych. V p. 484. 25 sqq.

Diomedis et Prisciani locos dudum post Neumannum l. l. p. 54 G. Keil l. l. p. 57 et p. 60 Capro assignavit; equidem alia quoque via progressus id confirmare possum. Nonius enim II p. 144. 36 sqq. M, quem illi viri docti neglexerunt, sub lemmate 'lavit pro lavat' eisdem exemplis usus est (cf. ibid. p. 71. 18—32).

Quae cum ita sint, etiam Consentii explicationem Flaviana doctrina redundare certum est.

Haud scio an ad Caprum pertineat, quod grammaticus verborum numerum dualem p. 379. 4 sqq. prorsus denegavit. cf. Diom. Gr. l. K. I p. 334. 26 sqq. — Serv. in Verg. Aen. II 1.[1]) — Pomp. V p. 234. 18. sqq. — Quintil. I 5. 42 sqq.

Ad certiora oculos convertere et illos Consentii locos percensere praestat, ubi de verbis quae vocantur defectivis[2]) disseruit. Usquequaque enim artigraphus eiusmodi verba immiscuit[3]) contra rationem reliquorum, ex quibus alii (Diom. I p. 346. 11 sqq. — Sac. VI p. 430. 29 sqq.) speciem defectivam, alii (Prob. inst. IV p. 158. 14 sqq.) defectivum genus esse statuebant, cum Charisius et Priscianus hanc quaestionem breviter tantum tetigerint.

Iam supra p. 18 sqq. simili in parte Capri indicia perspeximus, ita ut eundem in hac materia latere conici possit. Quam sententiam stare satis patebit.

Atque primum quidem quattuor species verborum, quae in coniugationibus deficiunt p. 382. 9 sqq., mirum in modum cum Servio Gr. l. K. IV p. 437, imprimis autem cum explanationibus IV p. 551. 19 sqq. concinunt.

1) cf. Kirchner Fleckeis. ann. phil. Suppl. VIII (1875/76) p. 474.

2) cf. Jeep 'Redeteile' p. 195 et p. 196 adn. 1. — p. 256 sqq.

3) cf. Cons. p. 367. 9 sqq. et Prisc. II p. 369. 18 sqq.

Cons. p. 382. 16 sqq. 'fers meministi novisti' (cf. p. 370. 10 et p. 378. 27 sqq.) — explan. IV p. 551. 21 sqq. et 29—30. — Serv. IV p. 437. 2—5. — Diom. I p. 346. 14—15.

Cons. p. 382. 20 sqq. 'sum ĕs', 'possum potĕs' (cf. p. 370. 11 et p. 378. 27 sqq.) — explan. IV p. 551. 26 sqq. — Serv. IV p. 437. 5—8. — Pomp. V p. 240. 25.

Cons. p. 382. 28 sqq. 'soleo solitus sum', 'audeo ausus sum' (cf. p. 368. 14 sqq. et p. 378. 14 sqq.)[1]) — Serv. IV p. 437. 13 sqq. — explan. IV p. 551. 35 sqq. — Prisc. II p. 420. 7 sqq. (p. 566. 21 sqq. et p. 573. 23 sqq.).

Neque aliter res se habet de modo imperativo 'cedo' i. e. 'dic':

Cons. p. 370. 18 sqq. (p. 377. 11—12) — explan. IV p. 551. 30 sqq. — Diom. I p. 346. 16—17. — Prisc. II p. 420. 14 sqq. (p. 450. 16 sqq.).[2])

Flaviana quaedam etiam eo loco perspicere possumus, quo verba per tempora defectiva p. 378. 4 sqq. pertractantur; cum in nonnullis partibus Caprum inesse iam supra haud improbabiliter suspexerimus, videamus idemne valeat de verbis 'pando[3]) sisto' tempore praet. perf. carentibus. (p. 378. 7 sqq.); quae res satis comprobatur Prisciani verbis Gr. l. K. II p. 418. 28—29 et p. 537. 14 sqq. (cf. Phoc. V p. 436. 23—24), qui quin eodem spectet dubium esse nequit. Conferas quaeso praeterea Cons. p. 378. 33 sqq. de verbis praesenti tempore et

1) cf. Jeep l. l. p. 195 sqq.

2) cf. Prob. cathol. Gr. l. K. IV p. 38. 15—17 = Sac. VI p. 490. 19 sqq. — Cledon. V p. 59. 20 sqq; p. 61. 30—31; p. 62. 3. — Pomp. V p. 240. 19 sqq. — Phoc. V p. 436. 14—16 — Macrob. V p. 640. 22 sqq. — Max. Vict. VI p. 200. 19—20. — exc. Bob. I p. 563. 19.

3) de verbo 'pando' Consentius (fortasse per Donatum IV p. 383. 15) in errorem raptus est. cf. p. 384. 25—26 duo perfecta 'pandi pandavi'.

praeterito communibus 'incendit obruit pluit suit' (exempl. Plaut.) — Prisc. II p. 504. 22 sqq.[1]) et p. 459. 24 sqq. (exempl. Enn.) — Prob. inst. IV p. 186. 15—16.

Qua cum regula ea arte cohaerent, quae in verbis per genera defectivis p. 370. 12 sqq. leguntur, quoniam hic quoque artigraphus de verbis quibusdam, quae contra rationem pronuntiantur, disseruit. Quamvis Consentius Donati vestigia presserit (cf. Cons. p. 370. 12—16 'nec — producuntur' — Don. IV p. 383. 17—18 'sunt — no'), tamen quod inde a v. 16 obvium est, id in Donati arte desideramus. Vergilium enim omnia verba quae in o exeunt produxisse discimus. Quo loco item de Capro cogitaverim, quamquam nusquam similia indagantur nisi in frgm. Bob. de finalibus syllabis Gr. l. K. VI p. 626. 6 sqq.

Eandem originem redolent verba impersonalia p. 373. 21 sqq. 'miseret misertum est', 'taedet pertaesum est'. cf. Diom. I p. 398. 20—21. — Prisc. II p. 564. 3—4 et III p. 231. 7—9.[2]) (Phoc. V p. 435. 27—28).

Admodum denique est verisimile Consentium p. 379. 23 sqq., ubi de verbis per figuras defectivis loquitur, composita 'impleo impero', quorum simplex in usu non est, ex Flavio Capro mutuatum esse. cf. Prisc. II p. 435. 2 sqq.[3])

Iam in censum veniunt, quae de verbis impersonalibus p. 370. 23 — p. 373. 31. — p. 375. 18—20. — p. 380. 10—28 invenimus. Qua in quaestione utrum impersonalia generibus verbi an modis adplicanda sint,

1) Varro de l. l. IX 104. — cf. Seelmann l. l. p. 93 (p. 48), quem Consentii locus fugit.

2) Consentii formam 'misertum' praeter Priscianum Caper Gr. l. K. VII p. 93.7. — Macrob. V p. 648. 2. — Beda VII p. 278. 29 praebent. — 'miseritum' Char. I p. 253. 27. — Diom. I p. 398. 14. — Phoc. V p. 435. 26 cet.

3) cf. Jeep 'Redeteile' p. 213 adn. 2.

quam ceteri grammatici plerumque in dubio reliquerunt,[1]) Consentius accuratissime versatus est, ita ut quisquis in vim atque rationem verborum impersonalium inquirit, ad hunc ubique respiciat necesse sit.

Quam disputationem a Capro alienam non esse et exempla p. 371, 372, 373, 380 allata et tota indoles mihi suadent. Iam inde quod artigraphus a Donati disciplina[2]) discrepans illa verba omnino inter genera enumeranda esse p. 372. 28 sqq. diserte explicavit, alium auctorem ei praesto fuisse colligi potest, ad quem etiam 'alii' p. 370. 25, 26, 'plurimi' p. 370. 35, 'plerique' p. 370. 37, 'quidam' p. 371. 1. — p. 372. 12 commemorati relegant.

Atque primum quidem quaeritur, qui fuerint qui verba impersonalia 'generibus potius et significationibus iungunt et aiunt modum esse non posse, quoniam per omnes modos sollemni figuratione decurrat". (Cons. p. 370. 26 sqq. — p. 372. 23 sqq. — p. 373. 19 et 21).

Persimilia autem occurrunt in Diomedis arte Gr. l. K. I p. 397. 29 sqq., qui eodem argumento usus est. (cf. Prisc. II p. 413. 22—23. — Serv. IV p. 412. 14—16. — explan. IV p. 504. 26—28.) Minime agi de fonte deteriore ex Diomede I p. 341. 32 sqq. satis superque evincitur, qui illam regulam 'quibusdam' adscripsit, 'quibus eloquentiae et doctrinae tributa est auctoritas'. Quo loco nobis ansa datur auctoris primarii investigandi. Eodem enim modo grammaticus in capitulo 'de dubia verborum positione', quod exemplorum ex vetustissimis scriptoribus haustorum plenum optimam originem resipit, non nullos 'quibus eloquentiae et elegantiae tributa est opinio' laudavit (Gr. l. K. I p. 382. 15—16). Si testimonia Plauti ac Pacuvii mente

1) cf. Jeep 'Redeteile' p. 198 sqq. et p. 229 sqq. — Steinthal l. l.[2] II p. 292.

2) cf. Jeep l. l. p. 70 et p. 233.

perlustramus, Probianam doctrinam re vera subesse concedendum est; neque procul abest suspicio, quin illo quoque loco de eadem materia uberrima Diomedes cogitaverit. Qua de re Consentium hic quidem doctissimum auctorem esse secutum pro certo habeo.

In examen vocemus,[1]) quae artigraphus p. 371. 11 sqq. de verborum in 'it' et 'at' impersonalium significatione mutata egit; impersonalia enim propriam significationem accipere neque 'omnia verba tertiae personae efficere impersonalem modum' (v. 15; 23—26) exemplis (Verg.[2]) Cic. Terent.) confirmavit.

Quid vero quod Priscianus Gr. l. K. II p. 561. 9 sqq. de eisdem verbis 'iuvat contingit' similem sententiam Capro laudato protulit? (cf. p. 432. 11 sqq.)

Quo Diomedis verba Gr. l. K. I p. 398. 22 sqq. certissime spectant, qui ex Consentii ratione exposuit 'non nulla inpersonalia ('placet licet contingit iuvat') sub diverso sensu eadem et personalia esse.'

Verisimillimum est Diomedem et Consentium eiusdem auctoris hortulos adiisse, ex quibus hic non solum regulam ipsam sicuti Diomedes, sed etiam exempla quaedam petivit. Quem fontem communem fuisse Caprum ex illo Prisciani loco atque ex Nonio Marcello colligitur, qui I p. 641 et p. 644 sqq. M eundem versum Vergilianum (Cons p. 371. 19 = p. 380. 19) memoriae tradidit.[3])

Flaviana sunt ea quoque, ni fallor, quae p. 372. 10 sqq. obviam eunt; nam verba impersonalia in 'tur'

1) cf. Cons. p. 371. 2 sqq. (p. 372. 1; p. 372. 17—18; p. 380. 12—13) et Diom. I p. 337. 35—36 (p. 338. 2—4; p. 341. 21—22).

2) cf. Serv. in Verg. Aen. XII 678.

3) In parte quae inde a p. 371. 26 sequitur Consentius bis in errorem mirum incidit. Primum enim v. 28 sqq. 'sedet' in impersonalium numero posuit, deinde p. 372. 5 sqq. 'miseret ex se oriri' contendit. — cf. Jeep l. l. p. 231.

exeuntia, quae 'ab omni genere verborum nascuntur', a 'quibusdam' inter verborum modos numerata esse etiam Diomedes Gr. l. K. I p. 397. 25 sqq.[1]) docet. (p. 341. 22—23. — Prisc. II p. 425. 13 sqq. et p. 432. 9.)

Firmioribus autem argumentis illo loco nitimur, ubi Consentius de errore 'quorundam' loquitur, qui 'eundem istum modum, qui ab activa declinatione manat, (cf. p. 372. 20—21; p. 373. 18) etiam passivis declinationibus adplicaverunt' (p. 372. 14 sqq.) 'Sedetur' idem velle atque 'sedent', sed omnino non idem atque 'sedentur' v. 17 sqq. legimus. Animum velim vertas ad Diomedis caput 'de participiali modo', quod Probianum esse et exemplorum copia et Probi ipsius nomen (p. 342. 9) dilucide testantur; ibi v. 11—13 grammaticus de differentia modi participialis et impersonalis idem praebet. ('legitur i. e. legunt, non leguntur', 'scribitur i. e. scribunt' cet.)[2])

Qua in doctrina Caprum inesse Priscianus III p. 231. 10 sqq. 'bellatur' pro 'bellant', 'itur' pro 'eunt' mihi persuasit. (cf. II p. 413. 29. — p. 425. 13 sqq. — p. 432. 9. — III p. 485. 32 sqq.)

Quae cum ita sint, Consentium ea, quae in capite de verbis impersonalibus antiquae originis speciem prae se ferunt, Capro[3]) debere contendo; quo usus artigraphus p. 372. 28 sqq. subtiliter iudicavit omnia impersonalia, 'novi generis quandam speciem a generibus positis discrepantem' (v. 27—28), generibus attribuenda esse.[4]) Flavium Caprum ei copias Probianas suppedi-

1) cf. Jeep l. l. p. 233.

2) cf. Jeep l. l. p. 232 sqq. et adn. 3.

3) Ne Consentium ex Diomede hausisse credamus, exempla ab hoc omissa et certa dispositio, quae abhorret a Diomedis ratione perturbata, impediunt.

4) Cum Jeepio l. l. p. 233 adn. 3 lego p. 372. 27 'quia haec ex omni verbo non manant.' cf. p. 371. 14—16 et 25—26.

tasse illa verborum impersonalium dispositione demonstratur (p. 370. 35), quam et Sacerdos Gr. l. K. VI p. 429. 23—25 et p. 431. 25—26,[1]) ubi vetustiores fontes certo subsunt, et explanationes IV p. 550. 23—25 repetunt.

Ex observationibus, quae p. 372. 32 sqq. de impersonalibus in 'tur' terminatis subiunguntur, plane apparet, in quibus minutiis acquiescebant grammatici illius aevi, quo studia barbariae caligine tegi coepta sunt; tamen exempla, quae hic illic legimus, atque argumentum ex fonte praeclaro fluxisse inde coniecerim, quod eodem versu adhibito Quintilianus inst. orat. I 4. 28 de propriis rationibus verborum quorundam similiter egit ('itur'; 'fletur'; 'panditur domus'; 'turbatur agris'; 'urbs habitatur'.)

Nettleshipium l. l. p. 211 Quintil. I 4—5. 54 ad artem grammaticam Remmii Palaemonis rettulisse me haud fugit;[2]) attamen mihi deliberanti Consentii locum cum explicatione, quae antecedit, Flaviana artissime conexum esse neque usquam in hoc capite Palaemonis vestigia elucere probabilitate prorsus caret Remmiana hac quidem in parte latere; sed potius crediderim illa quoque originem duxisse ex Capro, qui ipse ex genuinis fontibus, fortasse ex Plinio regulam mutuatus est.

Quaestionem de Flavianis, quae apud Consentium inveniuntur, ad umbilicum adduximus. Si subsistimus, ut viam, quam percurrimus, perlustremus, concedamus necesse est Flavium Caprum, si Donati artem excipimus, Consentii fontem principalem fuisse, ad quem omnia fere, quae doctrinam vetustiorem sapiunt, referenda sunt. Tamen si quis ex me quaesiverit, num artigrapho

1) Agitur hic de formis personalibus et impersonalibus. cf. Jeep l. l. p. 204 adn. 2 et p. 229 adn. 5.

2) cf. Claussen Fleckeis. ann. phil. Suppl. VI (1872/73) p. 378 sqq.

libros Capri ipsos in manibus fuisse credam, id verum esse contendere non ausim; nam si Flavii scriptis ipsis usus esset, plura vestigia amplioris doctrinae et diligentioris veterum scriptorum studii, quam nunc praebet, eodem fere modo quo Priscianus tradidisset. Qua de re frusta Flaviana, quibus Consentii artem redundare supra vidimus, non ex Capro ipso hausta esse, sed nescio per quem ad grammaticum pervenisse mihi est persuasum.

Propria ratione ac singulari Consentius p. 358. 10 sqq. nominum declinationem pertractavit, in quam quaestionem fusius inquirere ideo operae pretium erit, quod indicia optimae doctrinae praebet et ab usu ceterorum artigraphorum valde aliena est.

Cum enim alii[1]) quinque declinationes (Prisc. Gr. l. K. II lib. VII. — Prob. IV p. 3. 4 sqq. — Serv. IV p. 408. 36 sqq. — frgm. Bob. V p. 556. 17 sqq.), alii quattuor[2]) enumeraverint (Charis. I p. 18. 9 sqq. — exc. Bob. I p. 537. 15 sqq.)[3]), Consentius in eo tantum cum aliis fecit, quod ex genetivo sing., non ex nominativo proficiscendum esse plane ac diserte exposuit. (p. 357. 27 sqq. — p. 358. 4 sqq.;[4]) 10 sqq.[5]) — p. 359. 12—13. — p. 360. 4 sqq; 10 sqq.)

1) Donatus de declinatione agere supersedit. cf. Serv. Gr. l. K. IV p. 408. 36 sqq. — explan. IV p. 496. 26 sqq.

2) Quam partitionem ad Palaemonem Boelte rettulit 'de art. script. lat. quaest.' diss. Bonn. (1886) sentent. controv. III. — 'Bericht. d. fr. dtsch. Hochstiftes' (1891) 3. p. 255 sqq. — Fleckeis. ann. phil. 137 (1888) p. 411 adn. 27. — cf. Goetz Jahresber. f. Altert. LXVIII (1891) p. 132 sqq. - Jeep 'Redeteile' p. 172—173. — Hilgard Gr. gr. IV p. LIV et adn.

3) cf. autem Charis. I p. 18. 9 et exc. Bob. I p. 547. 18.

4) Non duodecim litterae, sed tredecim afferuntur. — cf. p. 347. 10, ubi muta 'c' deest. — cf. Mart. Cap. III § 290.

5) Qui 'plerique' fuerint, qui a nominativo exorsi multas declinandi regulas conati sunt explicare (Cons. p. 358. 13. —

Tres genetivorum formas praecipuas, 'quibus regulis omnis paene nominum multitudo concluditur' (p. 358. 28—29), 'is, i, ae' p. 358. 15 sqq. distinxit; praeterea his quattuor species p. 358. 29 sqq. adiunguntur, quarum prima et secunda genetivum 'us' faciunt, dativum 'ui' vel 'u' (p. 358. 31—p. 359. 3), tertia 'ei' (3—5), quarta 'ius' in casu habent genetivo (5—9); hos septem modos nusquam, nisi quid me fugit, reperire potui.[1])

Imprimis autem de genetivo sing. neutrorum, quae in 'u' exeunt, Consentius a ratione usitata abhorret; legimus enim p. 358. 34 sqq. et p. 361. 21 sqq. formam genetivi rectissimam 'cornus genus',[2]) cum contra omnes alii grammatici 'neutrale in singulari quidem numero monoptoton esse per 'u'' (Charis. I p. 31. 5) doceant.[3]) Quam regulam falsam praebent Charis. I. p. 35. 30 sqq. et p. 66. 6 sqq. — Diom. I p. 303. 21—23. — Prisc. II p. 362. 6—7 et p. 365. 6. — Prob. cathol. IV p. 3. 23 sqq. et p. 31. 27 sqq. — Prob. inst. IV p. 114. 34 sqq. — explan. IV p. 541. 23 sqq. (p. 540. 22). — Cledon. V

exc. Bob. I p. 537. 18. — explan. IV p. 541. 3—5), non satis liquet. — cf. Jeep l. l. p. 165.

1) Cave mihi opponas Diomedem I p. 303. 12 sqq. septem declinationis species enumerasse; qui tamen genetivos prorsus diversos attulit: 'ae i ii is us ei u.' — nomina, quae 'ii' in genetivo habent, una cum eis, quorum genetivus in 'i' exit, a Consentio tractantur. cf. Prisc. II p. 295. 21 sqq.

2) cf. autem p. 351. 24.

3) Illis locis, quibus de formis casualibus egerunt, omnes fere 'cornu genu' formae diptoto aut bipertitae tribuerunt, quia vocalis 'u' in genet. dat. abl. producitur. cf. Charis. I p. 150. 34 sqq. = explan. IV p. 544. 28 sqq. — Diom. I p. 309. 3 sqq. — Serv. IV p. 433. 30 sqq. — Prob. cathol IV p. 31. 23 et p. 32. 30 sqq. — Prob. de nom. exc. IV p. 214. 18 sqq. — Cled. V p. 44. 29 sqq. — Pomp. V p. 172. 3 sqq. et p. 184. 37 sqq. — A quibus Prisc. II p. 362. 8 sqq., qui in omnibus casibus haec nomina produci contendit, plane dissonat.

p. 42. 9. — Pomp. V p. 185. 3. — Phoc. V p. 414. 11 sqq. — Sacerd. VI p. 482. 29 sqq. — ars Asperi Suppl. p. 43. 9 sqq. — ars anon. Bern. ibid. p. 127. 3 sqq. — comm. Einsidl. ibid. p. 240. 4.[1])

Neque aliter de eadem re diiudicaverunt Prisc. II p. 210. 14 sqq. — exc. Bob. I p. 547. 3 sqq. — frgm. Bob. V p. 564. 21 sqq. — ars anon. Bern. Suppl. p. 127. 19 sqq. — Serv. in Verg. Aen. III 22. — Sed his notum est 'antiquos' (Liv. Cic.) nec non Lucanum (pharsal. VII 217) genetivum 'us' adhibuisse (cornus). Priscianus tamen nominativum 'in us genere masculino et quartae declinationis prolatum esse' sibi persuasit.[2])

Nemo igitur eandem doctrinam quam Consentius tradidit nisi Martianus Capella, ad quem rursus confugere debemus; dicit enim III § 293: „quamvis ergo dissimilia sint 'senatus' et 'exercitus', tamen sic 'genus' et 'cornus' genetivo dicendum est quem ad modum 'senatus' et 'exercitus'."

Quae cum ita sint, Consentium hoc quoque loco antiquioribus fontibus nixum esse nemo non videt.

Altera autem in disputatione artigraphus etiam cum Martiano non concinit. Grammatici enim valde inter se dissentiebant, utrum 'solus neuter uter cet.' pro pronominibus an nominibus habenda essent,[3]) quam controversiam praeter alios Donatus Gr. l. K. IV p. 381. 9 sqq. attigit. Quas voces Consentius p. 359. 5 sqq. argumentis non additis in nominum numero posuit, quod item apud Priscianum (II p. 213. 8 sqq. — p. 196.

1) cf. Freund 'Wörterbuch I Lexikal. Schol.' p. LXVI—LXXXVIII. — Neue l. l.² I p. 354 sqq. — Kuehner 'Ausführl. Gram. d. lat. Spr.' I § 88. 4 p. 243. — Omnes viri docti Consentii locos praetermiserunt.

2) cf. de dub. nom. V p. 574. 13—15. — Capri de dub. verb. VII p. 109. 1. — Nomini 'cornus' alia notio est. cf. Neue l. l.² I p. 347.

3) cf. Jeep l. l. p. 178.

18 sqq. — p. 265. 22 sqq. — III p. 7. 5 sqq. — p. 19. 26 sqq. — p. 449. 35 sqq.) et apud Probum fit. (inst. IV p. 100 4. — p. 101. 22 sqq. — p. 105. 23 sqq. — p. 111. 12 sqq. — p. 112. 30 sqq.)[1])

Consentium Priscianum[2]) Probum cognatione quadam coniunctos esse denuo patet; neque nimis contradixerim, si quis de frustis Probianis ex Flavio Capro petitis cogitaverit. Tamen quia mea coniectura aliter confirmari nequit, illum optimos fontes adiisse satis habeo demonstrasse.[3])

Epimetrum.

Palaemoniana vestigia in Consentii libro de barbarismis et metaplasmis colliguntur.

Mirum non est Flavii Capri vestigia in Consentii altero libro, in quo agitur de barbarismis et metaplasmis, nusquam inveniri, quia eiusmodi materia contra disciplinam illius grammatici clarissimi repugnat. Sed Palaemoniana quaedam hoc in capite inesse Birt (cf. supra p. 1) nonnullis locis demonstravit, quae ubique accuratissime expiscari atque colligere e re erit.

Atque primum definitio barbarismi p. 386. 14 sqq. 'item barbarismus est dictio aliqua parte sui vitiosa', quae verba ex Donato hausta (cf. Cons. p. 386. 8 sqq. et Don. Gr. l. K. IV p. 392. 5 sqq.) excipit, apud Charisium Gr. l. K. I p. 265. 23 sqq. post Cominiani explicationem v. 1—22 (cf. Diom. I p. 451. 21 sqq.) auctore non laudato repetitur, ita ut utrumque artigraphum

1) cf. frgm. Bob. V p. 566. 1.

2) cf. Cons. p. 359. 8—9 (p. 361. 4—5) — Prisc. II p. 181. 5 sqq. et p. 226. 2—4. — Cons. p. 358. 31 sqq. — Prisc. II p. 174. 11—13 et p. 362. 23. — Prob. cathol. IV p. 3. 24.

3) Quae p. 360. 3 sqq. de regulis numeri pluralis ac p. 362. 22 sqq. de 'incrementis syllabarum' obviam eunt, ea ad Consentii ipsius studium explicandi et conglutinandi haud dubie spectant; qua de re verba facere opus non est.

idem voluisse nemo non videat; sed fontem perquirere eam ob causam difficillimum est, quia Charisii locus integer non est[1]) Tamen ex tota ratione artis Charisianae dilucide evincitur auctorem, ad quem praefatio 'aliis uberius ita placuit definire de barbarismo' pertinet, nullum alium fuisse nisi Palaemonem,[2]) etsi viros doctos, in primis Marschallium l. l. p. 75 dico, in libro quarto Charisii Remmiana latere negasse haud nescio.

Ne sententia mea firmo ac stabili fundamento careat, alias causas afferre concedatur. Illa partitio quadruplex, quam et Consentius et anonymus Charisii praebent, Quintiliani disputationi I 5. 6 sqq. respondet, quam viri docti[3]) ad Palaemonem, qui ipse graecis nititur fontibus,[4]) suo iure rettulerunt. Sicuti autem Remmius copias suas grammaticas artigraphis suppeditavit, ita etiam hanc doctrinam ex eodem fluxisse admodum verisimile est. Noli mihi opponere Quintilianum non solum duas barbarismi species, quae in dicendo et in scribendo fiunt, tractasse (I 5. 10—24), sed eos quoque barbarismos adiunxisse, qui peregrinis verbis adhibitis[5]) et 'animi natura' oriuntur, 'si a quo insolenter

1) cf. Jeep mus. Rhen. N. F. LI (1896) p. 425 sqq.

2) Quod Usener 'Ein altes Lehrgebäude der Philologie' Sitzgsberichte d. k. b. Akad. München 1892 p. 630—631 pro certo habuit; in memoriam revocavit apud Polybium (Boissonade A. Gr. III p. 232. — Nauck lex Vindob. (1867) p. 285. 14) etiam vetustae partitionis soloecismi vestigia exstare, cum contra anonymus de barb. et sol. (Boiss. p. 239. — Nauck p. 291. 4) et Herodianus qui dicitur (Boiss. p. 242 — Nauck p. 295) cum artigraphis latinis congruant. cf. Quintil. I 5. 38. — Charis. I p. 267. 23 sqq.

3) Claussen Fleckeis. ann. phil. Suppl. VI (1872/73) p. 379. — Nettleship l. l. p. 209. — Usener l. l. p. 630.

4) Quod Usener l. l. ex Graecorum testimoniis rectissime collegit. cf. Polybium apud Boiss. p. 231. — Nauck p. 283. 5.

5) Hoc genus artigraphi sub titulo 'barbarolexis' tradunt. Consentius p. 386. 21 sqq. ad Quintilianum I 5. 8 proxime accedit.

quid aut minaciter aut crudeliter dictum sit' (I 5. 8—9). In quo minime haeremus, quoniam ex Quintiliano ipso I 5. 7 accipimus illa genera, de quibus grammatici disserunt, in 'profitentium commentariolis' maxime usitata esse; his in rebus artigraphi cum rhetore doctissimo sic conveniunt, ut de communi origine Palaemoniana dubitari nequeat.[1])

Haud procul abest, quin alia quoque frusta Remmiana in Consentii libro latere coniciamus, ad quae detegenda Quintilianum denuo ad partes vocamus.

Animum velim attendas ad Cons. p. 389. 13 sqq., qui diaeresin exemplis ex Vergilio et Lucretio petitis 'aquai pictai Triviai' illustravit. Quos versus Vergilianos esse Palaemonis Quintilianus I 7. 18 testatur, qui utrumque notavit (cf. I 5. 17),[2]) cum Charisius

1) Artigraphi barbarismos dicendi et scribendi commiscuerunt; quod non modo ex definitionibus, sed etiam inde apparet, quod vitia per sonos et aspirationem facta, quae Quintilianus I 5. 19 in barbarismis enuntiationis tractavit, apud illos adiectione quoque et detractione cet. oriuntur: cf. Cons. V p. 386. 15 sqq. — Don. IV p. 392. 9—10. — Serv. IV p. 444. 16—17. — Pomp. V p. 285. 17—18. — Audax VII p. 361. 22 sqq. — Haud scio an haec ratio item fontem graecum resipiat; nam anonymus de barb. et soloec. (Boiss. p. 238. — Nauck p. 290. 3.) et Herodianus qui vocatur (Boiss. p. 260. — Nauck p. 311. 13), ad quos Usener l. l. p. 630 adn. 2 nos relegavit, et ipsi illis quattuor speciebus βαρβαρισμὸν περὶ προσῳδίαν adiecerunt. cf. Cons. p. 386. 12—14. — Idem Herodianus (Boiss. p. 258. — Nauck p. 309. 5) praeterea τόνους ἢ χρόνους (cf. latin. gramm. 'tempora') ἢ πνεῦμα enumeravit.

Tenendum est 'tonos' vel 'accentus' et apud Consentium et apud Donatum occurrere. cf. Cominian. in Charisii arte I p. 265. 18 sqq.; quo ex loco statim perspicitur Userum in eo falso censuisse, quod illum barbarismos scribendi et pronuntiandi non distinxisse sibi persuasit.

2) Birtii coniectura l. l. p. 22 sqq., qui hoc loco pro lectione tradita 'συναίρεσιν et συναλοιφήν' legit 'ἐπισυναλοιφήν', in Consentii et ceterorum rationem optime quadrat. cf. Sacerd. Gr. l. K. VI p. 453. 1 (p. 449. 4—6). — Locis a Birtio collectis addas quaeso Don. IV p. 396. 18 sqq. — [Prob.] de ult. syll. IV p. 263. 21 sqq. — Bed. VII p. 248. 28 sqq.

Gr. l. K. I p. 279. 4 'pictai vestis' atque excerpta Bobiensia I p. 538. 25 sqq. 'aquai' praebeant;[1]) exemplum Lucretianum (Cons. p. 389. 15) eodem ex fonte depromptum esse verisimillimum est, etsi firma argumenta desunt.

Neque aliter res se habent de episynaliphe v. 18 sqq. Definitione et exemplo 'Phaethon' pro 'Phaëthon',[2]) quae ad Donatum IV p. 396. 21 spectant, exceptis ea potissimum quae secuntur 'Marcipor'[3]) 'Orpheus',[4]) 'Protei' (cf. Serv. in Verg. Aen. XI 262), 'Idomenei', 'Thyias', eundem auctorem redolent.[5])

Audimus enim nomina 'Orpheus Proteus' cet. eorumque casus obliquos trisyllaba ratione pronuntianda esse,[6]) quae ab usu recentioris aevi haud parum discrepat; neque diversam regulam se a 'doctissimis senibus' didicisse Quintilianus I 5. 23—24 exposuit, quo loco de barbarismis, quae per accentus oriuntur, est locutus. ('Appî'[7]), 'Atrei', 'Nerei Tereique'.) Quin Palaemon,

1) Idem fit apud [Prob.] de ult. syll. IV p. 263. 24. — cf. Scaur. VII p. 16. 9 (p. 24. 10). — Vel. Long. VII p. 57. 20 sqq.

2) cf. totum exemplum Varronianum Quintil. I 5. 17 et Mar. Victorin. VI p. 147. 29.

3) cf. Birt l. l. p. 24. — Festus p. 340/341 (Pon.). — Prisc. II p. 236. 11 sqq. Probum (cathol. V p. 16. 18) laudat.

4) cf. Schuchardt 'Vokalismus des Vulgärlatein' I p. 443. — cf. Mar. Victorin. VI p. 66. 28 sqq.

5) p. 389. 16—17 'Phoëbus' et 28—29 'neüter' ab artigrapho ipso fortasse addita sunt, quia ad metaplasmos minime pertinent. cf. Luc. Mueller 'de re metr.'[2] p. 316 sqq. — Birt l. l.

6) de hac ratione poetarum (Ennii Accii Pacuvii) cf. Birt l. l. p. 15 sqq. et p. 26 sqq.

7) sic Spalding, 'aut (ut) apice' codd., 'Appî' Claussen, Fierville. — Birt l. l. p. 21 et p. 24 ex Consentio 'ut Marcipor' supplevit. cf. Quintil. I 4. 26.

magister eius, in 'senum' numero fuerit, dubium esse non potest. (cf. Birt l. l. p. 24 sqq). Sed apud Consentium Remmium subesse inde per se patet, quod exemplum 'Thyias' a Quintiliano omissum in Victorini arte Gr. l. K. VI p. 193. 15 (=explan. IV p. 525. 9) recurrit idque cum Quintiliani (I 5. 22 sqq.) vocibus 'Camillus' et 'Cethegus'.[1]) Quae nomina a Consentio neglegi mirum non est, quia non de accentibus, sed de pronuntiatione inusitata ac liberiore agitur. Palaemon igitur omnibus illis, quos attuli, grammaticis copias suppeditavit, ex quibus unusquisque, quae ad rem propositam pertinebant, mutuatus videtur esse.

Neque a Remmio aliena sunt ea, quae p. 389. 1 sqq. artigraphus de ectasi disputavit;[2]) atque eodem modo diiudicabimus de observationibus quibusdam, quae metaplasmo tractato adiunguntur. Conferas quaeso p. 391. 18 sqq. 'arbos honos' cum Quintiliano I 4. 13[3]) 'Valesii Fusii', 'arbos labos vapos clamos lases'.[4]) Quae p. 391. 22 sqq. de nominibus 'lapicidinas lapidicinas' explicationem, quae antecedit, simili conexu excipiunt, ea eidem

1) cf. Diom. I p. 431. 26. — Don. IV p. 371. 16.

2) cf Birt l. l. p. 25 sqq. — Mueller l. l. p. 309 sqq.

3) Apud Quintilianum I 4. 7—17 Palaemonem latere, qui ipse Verrii Flacci libros de orthographia adiit, Nettleship l. l. p. 210 contendit. cf. Beck 'Plin. dub. serm. libr. rell.' p. XX. — Mackensen autem 'de Verrii Flacci libr. orthogr.' (comment. Jenens. VI 2) Quintilianum in capite libri primi quarto et septimo Verrio ipso usum esse existimavit. — cf. Froehde Wchschrft. f. kl. Phil. XIV (1897) p. 287 sqq. et p. 291.

4) cf. Varro de l. l. VII 26—27. — Festus p. 11 (Pon.) — Terent. Scaur. VII p. 13. 13 sqq. et p. 23 16. — Mar. Victorin. VI p. 7. 31 sqq. — Prob. cathol. IV p. 16. 4 et p. 20. 8—10 ('melius or'). — Prisc. II p. 185. 4. — Charis. I p. 117. 9. — Serv. in Verg. georg. II 256. cf. Seelmann l. l. p. 314 sqq. — Miram differentiam invenimus in append. VI ad S. Isidori etymologias ex cod. Albanio frgm. (Migne 82. 3 p. 737): 'arbor omne lignum dicitur, arbos non nisi fructifera.'

fonti vindicare non dubito, etsi hac quidem in quaestione a Quintiliano aliisque non adiuvamur.

In capite, ubi Consentius de barbarismo disseruit, perpauca tantum indicia doctrinae vetustae insunt:

cf. Cons. p. 392, 6, 13, 19, 27 de aspirationis barbarismis ('homen', 'onorem', 'Traciam Chartaginem Hebrum'[1]) 'Trachiam') atque Quintil. I 5. 19 sqq. ('aedos ircosque' 'Graccis' 'triumpis', 'choronae chenturiones praechones.')[2])

Cons. p. 392. 8 'mile' — Pomp. V p. 172. 13 et p. 185. 16 (Plin.)[3])

Tamen quamvis artigraphi praecepta ad sua ipsius tempora referenda sint,[4]) praecipue ea, quae de vitiis Afrorum et plebis romanae leguntur,[5]) omnibus qui sermoni antiquiori perquirendo operam navant, materiam haud spernendam dant.

Sed ad Palaemonem denuo adducimur p. 393. 34 sqq., ubi de pronuntiatione vitiosa item agitur. Rectissime Consentius explicavit barbarismos non solum in tribus illis litteris 'm l i', quas artigraphi enumerare satis habebant (cf. p. 395. 1—2), sed etiam in nonnullis aliis

1) Birt mus. Rhen. N. F. LII (1897) Suppl. p. 64 apud Consentium p. 392. 21 'pro Euro Heurum' proposuit.

2) cf. Scaur. VII p. 11. 4 et p. 20. 2 sqq. — Sacerd. VI p. 451. 6 sqq. — Brambach l. l. p. 287 sqq. — Birt mus. Rhen. N. F. XXXIV (1879) p. 23. — Paul Meyer et Gaston Paris 'Romania recueil trimestriel consacré à l'étude des langues et des littératures Romanes' XI Paris (1882) p. 399. — Seelmann p. 263 sqq.

3) cf. Brambach p. 261. — Seelmann p. 127.

4) Ad Cons. p. 392. 4 sqq. 'triginta' cf. d'Ovidio 'i riflessi romanzi di vīgīnti, trīgīnta, quadrāgīnta, quinquaginta, sexaginta, sept(u)aginta, oct(u)aginta' in Groeberi Ztschrft. f. roman. Philol. VIII p. 82—105 (p. 102). — Seelmann p. 47, p. 52—53, p. 391 sqq.

5) Cons. p. 392. 2—4 'piper', 11—12 'orator' (cf. Seelmann p. 106.), 15—17 'bobis peres stetim' (cf. Seelm. p. 173).

exstare, 'cum aut pinguius aliquid aut exilius sonabit, quam ratio Romani sermonis exposcit'.

Equidem facere non possum, quin cum his verbis comparem Quintilianum I 11. 4, quem locum Schoell[1]) Prisciano Gr. l. K. II p. 35. 27 collato Palaemoni adscripsit, ita ut illum quoque ex eodem hausisse verisimillimum sit.

Iam unde explicatio de mytacismo[2]) p. 394. 5 sqq. orta sit, eruere licet. Aeque ac Consentius v. 8 sqq. hoc vitium parte orationis aliqua interposita fugere voluit[3]) Diomedes Gr. l. K. I p. 453. 9 sqq., quem hac quidem in re ex uberioribus horreis hausisse Jeep (mus. Rhen. N. F. LI (1896) p. 456) cognovit; nam suo iure contendit Diomedem arte cognatum esse cum Charisii anonymo, quem ad Palaemonem redire antea evicimus.[4]) Quod Consentius exempla ab illo allata omisit, eo minime offendimur, quia haec ratio plane p. 391. 26 sqq. explicatur, ubi barbarismorum exempla 'de auctoritate lectionum' danda non esse artigraphus exposuit; regulam autem ipsam apud duos illos grammaticos idem velle apparet.

Neque expeditior est quaestio de iotacismo[5])

1) 'de accentu linguae lat. comm.' capp. I—III diss. Lips. (1875) p. 8 adn. 3.

2) cf. Seelmann l. l. p. 126 et p. 321 (360). — Addas velim artigraphis supra laudatis Martian. Cap. III § 279, V § 514. — Prisc. II p. 30. 1 sqq. — Vel. Long. VII p. 54. 2—6. — comm. Einsidl. Suppl. p. CXV.

3) Aliter Donati interpretes mytacismum vitant ('aut per suspensionem pronuntiandi aut exclusione ipsius m litterae') cf. Serv. IV p. 445. 14 sqq. — Pomp. V p. 287. 7 sqq. (cf. Keil adn. crit.) et p. 298. 20 sqq. — Isidor origg. I 32. 6.

4) Quo iure Usener l. l. p. 629 hunc locum esse spurium arbitratus sit, intellegere nequeo; ceterum grammaticus non quattuor vitiorum species, ut Usenero visum est, sed quinque enumeravit.

5) cf. Seelmann l. l. p. 321 (p. 193 sqq.; p. 200 sqq.).

p. 394. 11 sqq., cum praesertim Diomedes I p. 453. 6—7, qui primis tantum digitis huiusmodi vitia attigit, nos deserat. Tamen tenendum est quae Diomedes breviter disputavit, ea bene quadrare in Consentii verba, qui sicut supra 'sonorum pinguitudini atque exilitati' permultum ponderis tribuit. Quo loco auctorem perdoctum latere Velius Longus[1]) de orthogr. Gr. l. K. VII p. 49. 16 sqq.[2]) nec non Quintilianus I 4. 8 (I 7. 22) et I 7. 24 satis confirmant, qui de pronuntiatione litterae i similiter iudicaverunt; imprimis Quintiliani verba de Livii patavinitate (I 7. 24) cum illis congruere, quae Consentius de Gallorum usu explicavit, Seelmann l. l. p. 200 sqq. perspexit exemplisque ex inscriptionibus sumptis comprobavit.

Restat, ut pauca addam de vitio dicendi, quod nemo, quantum scio, nisi artigraphus Graecis vindicavit;[3]) quos litteram i in 'ius' pro vocali, non pro consonante habuisse audimus (cf. p. 395. 15—16 'veni')[4]). Quibus ex observationibus j et v litteras a vocalibus i et u diligenter segregatas esse concludere possumus; per-

1) De Velio Longo, qui Hadriani temporibus floruit, cf. Keil Gr. l. K. VII p. 43 sqq. — Teuffel hist. litt. rom.[5] § 343. 2. — Schanz III p. 143—144.

2) Lacunam, quae v. 18 hiat, Keil adn. crit. sic supplevit: 'exilius volo sonare, si dico ab eo quod est prodere vincere condere, in eo vero quod significat prodire cet'. cf. Seelmann p. 200. — de vocali i exili vel pingui cf. Vel. Long. VII p. 54. 13 sqq. — p. 56. 2 sqq. — p. 67. 3 sqq. — p. 68. 7 sqq. — p. 75. 15 sqq. — Mar. Vict. VI p. 20. 1. — Serv. IV p. 421. 31 sqq. — explan. IV p. 521. 9 sqq. — cf. autem Scaur. VII p. 19. 8 sqq.

3) cf. Birt mus. Rhen. N. F. LI (1896) p. 75 et adn. 2. — ibid. LII (1897) Suppl. p. 155 et p. 157. — (cf. ibid. XXXIV (1879) p. 10.)

4) Aliam sententiam (Cons. p. 395. 15 haud scio an pro 'pinguius' scribendum sit 'exilius': cf. p. 394. 14) protulerunt Pomp. V p. 103. 34 sqq. et p. 104. 3. — Serv. IV p. 422. 1—3.

saepe enim ex artibus grammaticis discimus i et u 'transire in consonantium potestatem', et Pompeius Gr. l. K. V p. 102. 21 has litteras esse semivocales recte adnotavit.[1]) Qua in quaestione artigraphos, id quod maxime urgeo, Palaemone nixos esse dudum est notum (cf. Quint. I 4. 10).[2])

Necessitate autem quadam coacti ad Remmium ducimur p. 394. 22 sqq., ubi de labdacismo[3]) agitur. Etsi hic quoque primum de Graecorum aliorumque pronuntiatione falsa quaedam obviam fiunt, ea tamen, quae inde a versu 29 de Romanorum consuetudine secuntur, optimae doctrinae plena sunt. Grammaticus l. l. diserte docet l litteram, ubi ante consonantem invenitur, pinguius proferendam esse, exilius vero, ubicunque littera geminatur vel ab ea incipit verbum. Si denuo ad Diomedem recurrimus, ut quae hic sive huius fons praebet

1) Locis a Birtio mus. Rhen. N. F. LI (1896) p. 73 sqq. et a Seelmanno p. 233 sqq. collectis addas quaeso de i et u vocalibus, quae 'officio consonantium funguntur', Char. I p. 75. 6—7. — Diom. I p. 424. 25 sqq. — p. 428. 9. — [Prob.] de ult. syll. IV p. 220. 36 sqq. — Mar. Vict. VI p. 7. 15 sqq. — p. 195. 5—6. — Terentian. VI p. 329. 146—147. — Bed. VII p. 228. 16 sqq. — Dosith. VII p. 382. 13. — ars anon. Bern. Suppl. p. 78. 26. — comm. Einsidl. Suppl. p. 223. 7.

2) Quod Pompeius V p. 104. 5 sqq. et p. 286. 8 sqq. in capite de iotacismo censuit, syllabas 'ti' et 'di' cum sibilo pronuntiandas esse, (cf. Brambach p. 216 sqq. — Seelmann p. 235 et p. 320. — Birt mus. Rhen. N. F. LI (1896) p. 76), id similiter ex Consentio p. 395. 3 sqq. accipimus: Pomp. 'Titius', Cons. 'etiam'. — Cum eis concinunt Papirius de orthogr. VII p. 216. 8 sqq. — exc. ex cod. Monac. V p. 327. 28—30. — (Prisc. II p. 24. 5 sqq. — p. 36. 21 sqq.). — Isidor origg. I 27. 28 (XX 9. 4). — Abbo Floriacens. quaest. gramm. apud Maium auct. class. V p. 338. — Quam regulam esse recentioris temporis Serv. IV p. 445. 8—12 et in Verg. georg. II 126 testis est, qui illas syllabas sibilare non debere contendit.

3) cf. Seelmann p. 324 sqq. — Birt p. 257 sqq. — Adde comm. Einsidl. Suppl. p. CXV.

examinemus, adnotationem brevissimam cum Consentio convenire unusquisque videt; quod Priscianus Gr. l. K. II p. 29. 8 sqq.[1]) idem Plinio teste allato in medium protulit (cf. Prisc. p. 29. 9—10 'ille' 'Metellus' et Cons. p. 394. 35—36 'ille' 'Allia'. — Prisc. p. 29. 10—12 'sol silva flavus clarus' et Cons. p. 394. 31—33 'albo pulchro adelfis alga pulmone scalpro') non obstat, quominus de Palaemone cogitemus, praesertim cum supra p. 90 Remmiana apud Priscianum latere intellexerimus; atque facillime fieri potuit, ut uterque grammaticus, Plinius et Palaemon, de eadem doctrina similiter egerit.[2])

Haud scio an eodem spectet Consentii disputatio de illis vitiis, quae in habitu, motu, gestu,[3]) incessu fiunt. Qua de quaestione, cuius nec vola nec vestigium in ceteris artibus indagari potest, ad Quintilianum I 11. 3 et 8 (cf. I 5. 36 sqq.) relegasse satis habeo.[4])

1) cf. Beck 'Plin. dub. serm. libr. rell.' p. 83.

2) A disciplina Servii IV p. 445. 12—13 et Pompeii V p. 286. 34 sqq. [Seelmann p. 325 sqq.] Consentius l. l. valde abhorret, ut mittam Pompeium V p. 287. 5 (cf. Isidor. origg. I 31. 8) 'Afros scatere labdacismis' contendisse, cum ille p. 394. 25 sqq. Graecis hoc vitium vindicaverit. cf. Havet Arch. f. lat. Lexikogr. IX (1896) p. 135—136 et p. 308. — Birt mus. Rhen. N. F. LI (1896) p. 258 et ibid. LII (1897) Suppl. p. 155 et p. 158. — Consentii observationes et de Graecorum usu (p. 394. 25 sqq.) et de 'aliorum' ratione (p. 394. 27—29) ab artigrapho ipso subiunctas esse neque fontem vetustum sapere maxime probabile est. Neque aliter diiudicandum est de p. 395. 7 sqq. et 13 sqq., quo loco de litteris 'c s' nonnulla afferuntur. cf Seelmann p. 125 sqq; p. 127 sqq. (p. 360). — Quae sententia p. 395. 13 sqq. ('iussi') confirmatur, ubi grammaticus cum Quintiliano I 7. 21 discrepat.

3) cf. Sittl 'Gebärden der Griechen und Römer.' Lips. 1890. (Kiderlin 'Krit. Bemerkungen zu Quint. Lehre von dem Gestus und zu C. Sittls Edition derselben' Bl. f. d. bayr. Gymnasialschulwesen 31 (1895) p. 226 sqq.)

4) Omnes fere rhetores recentioris aevi nituntur Cice-

In capite, ubi soloecismus tractatur, nonnulla Remmiana inesse denegandum non est, quamquam artigraphus a definitione Palaemonis[1]) p. 395. 33 sqq. aliquantum recedit. Iam in ea re, quod contra rationem reliquorum, qui omnia soloecismorum genera in orationis partibus multifariam explicaverunt,[2]) de vitiorum geminatione, quae in uno eodemque verbo exstat, p. 396. 23 sqq. disseruit, fons antiquior cognoscitur, ad quem non solum exempla (Vergil. p. 397. 20. — Cic. v. 24), sed etiam illi 'scriptores' p. 396. 30 laudati relegant. (cf. p. 397. 17 'inquiunt', v. 20 'dicunt', v. 25 'aiunt'.)

Tales autem res ab optimis auctoribus iam observatas esse Quintilianus I 5. 12 confirmat, qui Tingam Placentinum atque Ennium in uno nomine fecisse duos barbarismos ostendit. Accedit quod alia quoque indicia doctrinae egregiae hoc loco elucent:

cf. Cons. p. 396. 35 'eapse' (vide Keilii adn. crit.) — Arus. Mess. VII p. 506. 22.

Cons. p. 397. 11 'satias satietas' — Char. I p. 49. 9 sqq. — exc. Bob. I p. 546. 14 sqq.[3])

Cons. p. 397. 16 'forcipem forficem' — Char. I p. 94. 21 sqq., quem locum Beck ad Plinium rettulit.[4])

---

rone et Quintiliano (lib. XI). cf. Fortunatian. III 15 sqq. (ed. Halm p. 130. 5 sqq.) — Mart. Cap. V § 540 sqq. (Halm p. 484. 7 sqq.)

1) cf. Quintil. I 5. 38. — Charis. I p. 267. 24 sqq. — exc. ex cod. Voss. 37 Gr. l. K. V p. 328. 9—10.

2) cf. Quint. I 5. 41 sqq. — Charis. I p. 266. 16 sqq. et p. 267. 32 sqq. — Diom. I p. 453. 34 sqq. — Serv. IV p. 446. 18 sqq. — explan. IV p. 563. 6 sqq. — Pomp. V. p. 290. 13 sqq. — Sac. VI p. 449. 22 sqq.

3) cf. Phoc. Gr. l. K. V p. 428. 15. — Eutych. V p. 450. 28 sqq. — cf. Kuehner l. l. I p. 389. 9 'eapse'. — I p. 312 δ 'satias' (Neue l. l.² I p. 568—569). — de voce 'eapse reapse' cf. Festus p. 54, 386, 402 (Pon.)

4) Beck (Fleckeis. ann. phil. Suppl. XIX (1893) p. 40 et 'Plin. dub. serm. lib. rell.' p. 66) Cassiodorium Gr. l. K. VII p. 166.

Cons. p. 397. 24 (exempl. Cic.) — Arus. Mess. VII p. 514. 20.

Cons. p. 397. 20 (exempl. Vergil.)[1]) — Char. I p. 279. 2. — Diom. I p. 442. 7. — [Prob.] de ult. syll. IV p. 259. 13.

Denique explicationis quoque 'de scandendis versibus' p. 398. 16 sqq. indolem ac fundamentum esse Palaemonis eruisse mihi videor. Atque primum grammaticus de syllabis communibus paucis verbis egit (p. 398. 35 — p. 399. 30); tum metaplasmi prothesi et paragoge, syncope et apocope exceptis iterum enumerantur p. 399. 31 sqq., ex quibus synaliphe et ecthlipsis, 'quarum vis et potestas in scandendo maxime valet', p. 400. 28 — p. 404. 4 fusius disputantur. Ut Remmium enucleemus, ad Charisium I p. 14. 10 sqq. confugimus, ubi de communibus syllabis alterum caput invenitur. Hoc enim loco, quo Palaemonem latere Jeep (mus. Rhen. N. F. LI (1896) p. 425 sqq.) coniecit, eandem dispositionem, quam Consentius praebet, reperimus: syllabae communes (p. 14. 10 — p. 15. 26), synaliphe systole ectasis (p. 15. 27 — p. 16. 27).

Quid vero quod et ex illis exemplis, quae uterque ad syllabas communes illustrandas attulit, nonnulla conspirant,[2]) et in parte insequenti, in qua metaplasmi per-

---

19 sqq. et Nonium II p. 190. 25 in comparationem vocavit; nam ille ex Papiriano, qui Plinium excerpsit, copias mutuatus est. — cf. praeterea Festus p. 59 (Pon.). — Mar. Victor. VI p. 26. 11. — Vel. Long. VII p. 71. 12 sqq. — Probi append. IV p. 202. 14—15. — Serv. in Verg. Aen. VIII 453.

1) Quaestionem, utrum 'quadriga' an 'quadrigae' dicendum sit, Plinianam esse inter omnes constat. cf. Beck Fleckeis. ann. phil. Suppl. XIX (1893) p. 19—20; Froehde Wochenschrift f. kl. Phil. IX 49 (1892) p. 1347. — Claussen l. l. p. 380.

2) Cons. p. 399. 9 — Char. p. 14. 25. — Cons. p. 399. 11 — Char. p. 14. 16. — Cons. p. 399. 18 — Char. p. 15. 11. — Cons. p. 399. 23 — Char. p. 15. 19.

tractantur,[1]) quaedam communia sunt? Cave opponas singulas regulas apud duos illos artigraphos diverso modo explicari; quo concesso nihil aliud confirmatur nisi alterum ex altero non pendere, sed utrumque ex uno eodemque fonte suam doctrinam, quam in aliis artibus frustra quaesivi, deprompsisse. Haud dubie de praecepto Palaemoniano cogitandum est, quamvis a Consentio quaestiunculis miris, ne dicam absurdis, obrutum esse videatur. Ad eundem auctorem, Remmium Palaemonem, paucae illae laciniae antiquissimorum scriptorum (cf. p. 400. 8 sqq. versus Ennii, Lucilii, Lucani) certo referendae sunt, per quoscumque rivulos eas in artem perlatas esse iudicas.

Quid igitur? In altero Consentii libro perlustrando praeter observationes, quas grammaticus de vitiis, quibus suo tempore in pronuntiando sermone romano obnoxiae erant gentes, ipse annexit, ubique vetustissima vestigia elucere vidimus; partim cum Diomedis locis Palaemonianis, partim cum Quintiliano, Charisio, Velio Longo artigraphus convenit, ita ut eum Palaemonis scrinia adiisse vel alium auctorem adhibuisse, qui Remmio usus est, cum summa veri similitudine colligendum sit. Palaemonis enim ipsius hortulos ab eo compilatos esse hoc loco aeque atque in libro de nomine et verbo contendere non ausim, sed hic quidem fontem doctrinae Palaemonianae plenum subesse censeo. Quem ad eruendum illa praefatione, ni fallor, lucrabimur, in qua Consentius p. 391. 26 sqq., priusquam barbarismorum genera collegerit, in eos invectus est, qui horum vitiorum 'exempla de auctoritate lectionum dare voluerunt' atque barbarismos cum metaplasmis prave commiscuerunt. (cf. p. 387. 18—21; 29—31. —).

1) Cons. p. 403. 22 — Char. p. 16. 11. — Cons. p. 401. 14—15 — Char. p. 16. 12. — cf. Diom. I p. 435. 22 sqq.

Dubium esse nequit, quin eum, quem potissimum aliis locis secutus est, Donatum dico, reprehenderit, qui re vera eisdem exemplis ex poetis sumptis utrumque vitium, quamvis inter se dissonent,[1]) comprobavit. (cf. Don. IV p. 392. 13 et p. 396. 14 cet.) Qua in ratione falsa omnes fere alii artigraphi praeter Sacerdotem Gr. l. K. VI p. 451. 4 sqq., qui barbarismum breviter tantum commemoravit, similiter ac Donatus versati sunt. Itaque ex auctore antiquiore, qui hac de quaestione rectius egit, Consentius dependere debet; neque dubito ea in usum meum vertere, quae Meyer l. l. p. 36 sqq. de Diomedis fontibus I p. 452. 23—29 et p. 452. 8 indagavit; hos locos, quibus nihil nisi singula verba ad barbarismos illustrandos occurrunt, ex Scauro, celeberrimo secundi saeculi grammatico[2]), fluxisse mihi persuasit, cum contra omnes versus, qui in eodem capite Diomedis leguntur, recentiorem originem redoleant. Qua in re virum doctum recte statuisse mihi quidem est pro certo, etsi contra eum, qui Diomedes in metaplasmo, barbarismo, soloecismo nonnullis interpolatis titulis exceptis Scaurum descripsisse arbitratur, valde repugno; nam omnia, quae Diomedi communia sunt cum Charisio Donatoque, ex his ipsis petita esse existimo.[3])

1) 'barbarismus in communi sermone, in poemate metaplasmus' Cons. p. 386. 8 sqq. — p. 387. 13 sqq.

2) cf. Teuffel hist. litt. rom.[5] § 352. 1, 2. — Schanz III p. 140—143. — Kummrow 'symb. crit. ad gramm. lat' diss. Gryphiswald. (1880) Scaurum ex Diomede et Donato restituere conatus est; alterum illius fontem Cominianum fuisse credidit. Virum doctum haud perraro errasse Meyer demonstravit. — cf. Laemmerhirt l. l. p. 334 adn. 3 et p. 342 adn. 1. — Goetz Jahrber. f. Alterthwiss. LXVIII (1891) p. 142.

3) Ex exemplis Diomedis aliorumque, quae Meyer Scauro vindicavit, cum egomet magnam partem Charisio et Donato tribuam, haec apud Consentium repetuntur: p. 388. 2,

Attamen haud pauca Scauriana in illius arte inesse omnes concedent; quia igitur Consentii ratio congruit cum Scauro, cuius proprietatem paulo ante attigi, quid obstat, ne artigraphum Palaemoniana sua Scauro debere coniciamus? Hunc Remmianae doctrinae gnarissimum fuisse satis est notum. (cf. Meyer l. l. p. 29); atque ut exemplum luculentum promam, etiam illam partitionem quadruplicem, quam ad Palaemonem spectare evicimus, in Scauri libro de orthographia Gr. l. K. VII p. 11 reperimus.

Quae res cum ita se habeant, me haud procul a vero recessurum esse spero, si Terentium Scaurum copias quasdam Consentio praebuisse suspicor.

4, 16, 21, 22. — p. 389. 8. — p. 390. 9, 18, 20. — Quorum ex numero imprimis ad p. 388. 16 relegaverim, quod nemo nisi Consentius totum tradidit.

Sententiae controversae.

1. Consentium artigraphum in principio eius disputationis, quae est de partibus orationis, de regulis et de analogia egisse infitias eo.
2. In Charisii arte Gr. l. K. I p. 50. 8 conicio 'ut Plinius dicit'.
3. Xenoph. comment. I 2. 29—31 retineri posse contendo.

Vita.

Fridericus Augustus Goetting natus sum Regimonti a. d. VI. Kal. Octobr. anni h. s. LXXV patre Friderico, matre Emilia e gente Schaefer, quos adhuc vivos pio gratoque animo colo. Fidem profiteor evangelicam. Cum septimum agerem annum, parentes in oppidum, quod dicitur Schneidemuehl, transmigraverunt, ubi primis litterarum elementis in schola publica imbutus inde a vere anni h. s. LXXXV gymnasium regium adii; praeceptorum, qui ibi me litteris erudiverunt, memoriam carissimam hoc ipso loco recolere iuvat. Ab eodem gymnasio vere anni h. s. LXXXXIV cum maturitatis testimonio dimissus in academiae Friderico-Guilelmianae Berolinensis cives receptus sum, ut studiis litterarum Graecarum et Latinarum me darem. Autumno anni insequentis Albertinam Regimontanam petivi, ubi eisdem studiis nec non disciplinae archaeologicae operam navavi; germanicas quoque et theologicas scholas nonnullas frequentavi. Regii vero philologorum proseminarii Regimontani sodalis fui per sex menses, per septem semestria seminarii, senior per quinquies sex menses, idem Germanico seminario per sex menses hospes interfui. Praeterea gratiam habeo maximam Ottoni Rossbach, doctissimo et benignissimo viro, quod me demonstrationibus archaeologicis et numismaticis admisit, atque Augusto Brinkmann et Joanni Tolkiehn, viris humanissimis et liberalissimis, per quos latine scribendi et loquendi exercitationum et epigraphicarum participem esse mihi licuit.

Scholas frequentavi virorum doctissimorum:

Berolini: *Bastian* (†), *Brückner*, *Froehde*, *Geiger*, *Hübner*, *Kirchhoff*, *Krauske*, *Kretzschmer*, *Lasson*, *Paulsen*, *Rothstein*, *Schmekel*, *Schmoller*, *Steinthal* (†), *Thomas*, *de Treitschke* (†), *Vahlen*.

Regimonti: *Baumgart*, *Bezzenberger*, *Brinkmann*, *Dorner*, *Hahn*, *Jeep*, *Kühl*, *Link* (†), *Ludwich*, *Prutz*, *Rossbach*, *Rühl*, *Schade*, *Thiele*, *Tolkiehn*, *Voigt*, *Walter*,

quibus studiorum meorum adiutoribus omnibus maximas ago gratias, imprimis praeceptoribus carissimis, qui omni modo atque omni tempore studia mea moderati sunt, Arthuro Ludwich, Ottoni Rossbach nec non Ludovico Jeep, quia cum semper, tum in hac dissertatione elaboranda opera et consilio optime me adiuvit. Praeter hos Joannes Tolkiehn, vir doctissimus et litteratissimus, qua liberalitate in opusculo perpoliendo mihi praesens promptusque fuit, summa sibi gratia me obligavit.

Dissertatio, quam nunc publici iuris facio, forma, non argumento differt a libello, quem amplissimus philosophorum ordo a. d. XV. Kal. Febr. h. a. praemio exornavit. Examen quod vocant rigorosum Id. Jul. h. a. absolvi.

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
0022671307

